

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

Igbo

إيجبو

مَا لَا يَسْعُ الْمُسْلِمَ جَهْلُهُ

Ihe na-adighị ekwe ka onye Alakuba nọrọ n'amaghị ama ya

Komitii Ndị Ọkà Mmụta
n'okpuru Ọfis Ndị Isi Ihe Gbasara Okpukperechi
na Masjid Al-Haram nakwa Masjid An-Nabawiy

مَا لَا يَسَعُ الْمُسْلِمَ جَهْلُهُ

**Ihe na-adighi ekwe ka onye
Alakuba noro n'amaghi ama ya**

اللَّجْنَةُ الْعِلْمِيَّةُ

بِرئاسة الشُّؤْنِ الدِّينِيَّةِ بِالمَسْجِدِ الحَرَامِ وَالمَسْجِدِ النَّبَوِيِّ

Komitii Ndị Okà Mmụta n'okpuru Oḡis Ndị Isi
Ihe Gbasara Okpukperechi na Masjid Al-Haram
nakwa Masjid An-Nabawiy

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ihe na-adighi ekwe ka onye Alakuba noro n'amaghi ama ya

Okwu Mmalite

Otuto niile diri Chineke (Allah), Onyenwe uwa niile, ka ngozi na udo Chineke diri onye e zitere ka o buru ebere nye uwa niile, na ezinulo ya na ndi na-eso uzo ya, na ndi gbasoro usoro ya, ma nweta nduzi site na nduzi ya ruo n'ubochi ikpe. Mgbe nke ahụ gasiri:

Nke a bu edemede di nkenke, nke gunyere ihe ndi kachasi mkpa onye Alakuba choror na nkwenye ya, ofufe ya, yana mmekorita ya. Anyi chikotara ya maka ndi ikom na ndi inyom na-eleta Ulo Nso Abuor a na-asopuru, ka ha wee nwee ihe omuma na nghota banyere ihe gbasara okpukpe ha. Anyi na-atu anya n'aka Onye na-emesapu aka, Onye na-enye onyinye, ka O jiri ya baa uru, mee ka o buru ezi oru, na ihe a ruru naani maka ihu Ya. N'ezie, O bu Onye kachasi mma a na-ario ario, yana Onye kachasi emesapu aka a na-atu anya ya.

N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ iche.

Isi nke mbụ:

Ihe metụtara okwukwe

Isiokwu nke mbụ: Ihe Islam pụtara na ogidi ya:

Okpukperechi nke Islam: Ọ bụ: ịtọgbọ onwe gị nye Chineke site n'ikwere n'ịdị n'otu Ya, na irube isi nye Ya, nakwa iwepụ onwe gị pụọ n'isokoro Ya ihe ọ bụla yana ndị na-eme ya.

Na ogidi ya dị ise:

Nke mbụ: Igba àmà na ọ dighị onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Chineke, na Muhammad bụ onye ozi chineke.

Nke abụọ: Ikwuchi ekpere.

Nke atọ: Inye Zakat.

Nke anọ: Ibu onụ Ramadan.

Nke Ise: Iga njem Hajj n'ulọ nsọ maka onye nwere ike ime ya.

Mkpa nke ịdị n'otu:

Mara na Chukwu, Onye Dị Ebube, kere ihe niile e kere eke ka ha fee Ya ofufe, ma ghara ijikọta Ya na ihe ọ bụla, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

{Ekeghị M ndị jinn na ụmụ mmadu ma ọ bughị ka ha fee M ofufe.} [Sọọdu Adh-Dhariyat: 56] Ma

ofufe a, a pughị imata ya ma e wezuga site na mmata, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾ (١٩)

{Ya mere, mara na n'ezie, o dighi chi ozọ ma o bughị Chineke, ma rịọọ mgbaghara maka mmehie gi, nakwa maka ndi kwere ekwe nwoke na ndi kwere ekwe nwanyi. Ma Chineke maara ngaghari unu na ebe obibi unu.} [Sọọdu Muhammad: 19]• Ya mere, o jiri ihe omuma malite tupu okwu na ihe omume. Ya mere, ihe kachasi mkpa onye Alakuba aghaghị imuta bu idi n'otu nke Chukwu, Onye puru ime ihe niile na Onye di ukwu; n'ihia na o bu isi okpukpe na ntọala ya, Okpukperechi adighi eguzosi ike ma e wezuga site n'idi n'otu nke Chukwu, nke a bukwa oru mbu diiri onye Alakuba, o bukwa oru nke ikpeazu. Idi n'otu nke Chukwu bu ogidi nke mbu n'ime ogidi ndi di n'Islam nke o di mkpa ka onye alakuba o bua mara ha ma jiri ha ruo oru, ha bukwa ogidi ise, Dika o siri bia n'akuko Abdullah bin Umar (Chineke nwee mmasi n'ebe ha abuo no), o kwuru si: Anuru m Onye ozi Allah ﷻ si:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

«A ruru Islam n'elu ihe ise: igba ama na o dighi chi ozọ ma e wezuga Chineke, nakwa na

Muhammad bụ onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na iga njem Hajj n'ụlọ nso, na ibu ọnụ nke Ramadan»¹.

Ya mere, ọ dị mkpa ka onye Alakuba mụta ihe idi n'otu nke Chukwu putara; nke a bụ ife naanị Chukwu, Ya mere, a gaghi eji onye ọ bụla mee onye mmekọ Ya n'ofufe Ya; ma ọ bụ mmụọ ozi nọ nso, ma ọ bụ onye amụma e zitere.

Ihe «igba àmà na ọ dighi onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Allah» putara:

Ọ bụ ohu ikwuputa site na nkwenye siri ike na ọ nweghi onye kwesiri ofufe n'ezio kwu ma e wezuga Chineke (Onye Dị Elu ma Dị Ebube), Ya mere, ọ naefe naanị Chukwu, ma na-arara ụdị ofufe niile nye Ya (Onye Nso, Onye Dị Elu); site n'aririọ, egwu, olileanya, itukwasị obi na ihe ndị ọzọ.

Shahadah adighi emezu ma e wezuga n'ogidi abụọ:

Nke mbụ: Igonari ọbụbụ chi na ofufe nke ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Chukwu; site na ndị mmekọ, chi dị iche iche, nakwa arụsị niile.

Nke abụọ: Ikwenye na ibụ Chukwu na ofufe n'ezio kwu diri sọ naanị Chukwu, n'enweghi ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Ya, Onye Dị Elu Siri:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere onye ozi n'ime mba ọ bụla,

¹ Albukhari dekotara ya n'ọnụọgugu (8).

(na-asị): "Feenụ Chukwu ofufe, ma zerekwanụ arụsị..." [Sọọdụ Annahl: 36].

Ma maka ọnọdụ nke (ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke), ha bụ:

Nke mbụ: Mmata nke na-emegide amaghị ama.

Nke abụọ: Nkwenye doro anya nke na-agonari obi abụọ.

Nke atọ: Obi ọcha nke na-emegide ịsọke.

Nke Anọ: Eziokwu nke na-emegide ụgha.

Nke ise: Ịhụnanya nke na-emegide ịkpọ asi.

Nke isii: Irube isi nke na-emegide ịhapụ ya.

Nke asaa: Nnabata nke na-emegide ịjụ.

Nke asatọ: Ịgọnahụ ihe a na-eфе ofufe na-abughị Chukwu di elu.

Iwu ndi a di mkpa bu ndi aghaghị ịgbaso, a chikọtara ha n'ime amaokwu uri abụọ ndi a na-esonụ:

Mmata, Nkwenye siri ike, na Ezi obi (ime ihe n'ọcha), na Eziokwu gi; tinyere Ịhụnanya, Nrubeisi, na Nnabata ya.

A tụtwasiri nke asatọ ya, nke bu ịgọnahụ ihe ọ bụla ọzọ e weere ka chi ma ọ bu nke a na-eфе ofufe na-abughị Chineke.

Na a na-emezu ịgba àmà site n'iji ezi obi na-eфе naanị Chukwu di elu, Onye na-enweghị onye ọ bụla Ya na ya nọ n'ọkwa, Ya mere, ọ naghị akpọku onye ọ bụla ma e wezuga Chineke, ọ naghị atụtwasị obi ma e wezuga n'aka Chineke, ọ naghị enwe olileanya

ma e wezuga na Chineke, ọ naghị ekpe ekpere ma e wezuga nye Chineke, ọ naghikwa egbu anụ ma e wezuga nye Chineke (Onye Nso, Onye Dị Elu).

Ya mere, ihe ụfọdụ ndị mmadụ na-eme nke igba ili gburugburu, na iriọ ndị nọ n'ime ha maka nzọpụta, na iriọ ha aririọ ma hapụ Allah; bụ isọke n'ofufe, Ya mere, ọ dị mkpa ikpachara anya maka nke a na ịdọ aka ná ntị megide ya; n'ihi na nke a so n'ụdị ihe ndị na-ejikọta Chineke na ihe ọzọ na-eme, nke bụ ife arụsị, nkume, na osisi ofufe ma ọ bughị Chineke, Onye Dị Elu, Ọ bụ isokọ Chukwu nke e zitere Akwụkwọ nsọ ma zitekwara ndị ozi iji dọọ aka ná ntị megide ya na imachibido ya iwu.

Ihe igba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke pụtara:

Irubere ya isi n'ihe ọ bụla o nyere n'iwu, ikwere ya n'ihe ọ bụla o kwuru, izere ihe niile ọ machibidoro na nke ọ dọrọ aka na ntị megide ya, nakwa na a gaghị efe Chineke ofufe ma ọ bughị naanị n'ụzọ o si wepụta n'iwu, Onye Alakuba na-ekweta na Muhammad nwa Abdullah, onye agbụrụ Quraysh, onye Hashim: bụ Onye Ozi Chukwu (Onye Dị Ike na Onye Dị Ebube) zitere nye ihe okike niile; ma ndị mmụọ (Jinn) ma ụmụ mmadụ, Dị ka Onye Dị Elu siri:

﴿قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّى رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا...﴾

{Sị: O unu ndị mmadụ, n'ezie, abụ m onye ozi

Chukwu zigaara unu niile...} [Surah Al-A'raf: 158].

Na Chukwu zitere ya iji kwusa okpukpe Ya na iduzi ihe niile e kere eke, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

{Anyị eziteghị gị ma ọ bughị ka ị buru onye na-enye ndị mmadụ niile ozi oma nakwa onye na-adọ aka ná ntị, ma ọtụtụ n'ime ndị mmadụ amaghị.} [Surah Saba: 28]. Ya na, dị ka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

{Anyị ezigaghị gị ma ọ bughị dị ka ebere maka ụwa niile.} [Surah Al-Anbiyaa: 107].

Ihe igba àmà a na-achọ n'aka anyị bụ: na a gaghi ekwere na onye ozi Chineke (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) nwere ikike n'ọbubueze na ichikwa ụwa, ma ọ bụ ikike n'ofufe, Kama, ọ (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) bụ ohu a na-agaghị efe ofufe, burukwa Onye Ozi a na-agaghị agonahụ, O nweghikwa ikike iweta uru ma ọ bụ ihe ọjọọ ọ bula maka onwe ya ma ọ bụ maka onye ọzọ, ma e wezuga ihe Chukwu choro, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبِ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ ۚ إِن أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ...﴾

{Kwuo si: Anaghị m asị unu na akụ na ụba Chineke dị n'aka m, amaghikwa m ihe zoro ezo, anaghikwa m asị unu na m bu mmụọ ozi. Ọ dighị ihe m na-eso ma e wezuga ihe e kpugheere m...}

[Surah Al-An'am: 50].

Isiokwu nke Abuọ: Ihe Okwukwe pụtara na ogidi ya:

Okwukwe: Ọ bu ikwere n'obi, ikwuputa site n'ire, yana iru oru site n'obi nakwa n'akuku ahụ niile; ọ na-aba ụba site n'irube isi, na-ebelata site na nnupụisi.

Ya mere, okwukwe bu ihe a choro maka izi ezi na nnabata nke ofufe, Dika isoko Chukwu na ekweghi ekwe na-eme ka oru nrubeisi nile laa n'iyi, Ya mere, dika Chineke anaghị anabata ekpere n'enweghi nsacha (wudu), Ọ naghị anabata ofufe n'enweghi okwukwe, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾﴾

{Ma onye ọ bula ruru oru oma, ma ọ bu nwoke ma ọ bu nwaanyi, ma ọ buru na ọ bu onye kwere ekwe n'ezie, ndi ahụ ga-abanye n'ogige ahụ, a gaghikwa emegbu ha obuna n'obere ihe.}

[Surah An-Nisaa: 124].

O mekwara ka o doo anya na isoko Chukwu na-eme ka oru nile laa n'iyi, Dika Chukwu Onye Dị Elu

Siri:

﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ
وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

{N'ezie, e kpugheere gi na ndi ahụ bịara tupu gi:
Ma ọ bụrụ na ị jikọta Chineke na ihe ọzọ, ọrụ gi ga-
aburịrị ihe efu, ị ga-esokwa n'ime ndi na-efunahụ.}

[Surah Az-Zumar: 65].

Ogidi nke Okwukwe di isii: ikwere na Chineke, na
ndi mmuọ ozi Ya, na akwukwọ Ya, na ndi ozi Ya, na
n'ubochi ikpe-azụ, na ihe a kara aka, ma ọ bụ ihe
oma ya ma ọ bụ ihe ojọọ ya.

1) Inwe okwukwe na Chineke, Onye di elu, na ọ gunyere ihe atọ:

1- Inwe okwukwe n'obubueze Ya:

Ọ bụ idi n'otu nke Chukwu di elu n'orụ Ya; di ka
okike, inye ihe oriri, inye ndu, na iweta onwu, Ya
mere, ọ dighi onye kere ihe ma e wezuga Chukwu, ọ
dighikwa onye na-enye ihe obibi ndu ma e wezuga
Chukwu, ọ dighikwa onye na-enye ndu ma e
wezuga Chukwu, ọ dighikwa onye na-eweta onwu
ma e wezuga Chukwu, ọ dighikwa onye na-ejikwa
uwa na eluigwe a ma e wezuga Ya, Onye di nsọ na
Onye di elu karisia.

A maghikwa na onye ọ bula n'ime ihe e kere eke
gonahuru obubueze nke Chukwu, aso diri Ya,
beluso na ọ bụ onye mpako nke na-enweghi

okwukwe n'ihe ọ na-ekwu, Dịka ihe mere Firaun, mgbe ọ gwara ndị ya:

{...أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى}

{...A bụ m Onye Nwe unu kachasi elu} [Surah An-Naazi'aat: 24]• Mana nke ahụ esiteghị n'okwukwe, dịka Chukwu Onye Dị Elu siri gbasara Mozis, udo diri ya:

{قَالَ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَافِرْعَوْنُ مُتَبَوِّرًا ﴿٣٥﴾}

{O wee si: N'ezie, i maara na ọ dighi onye zidaara ihe ndi a ma e wezuga Dinwenu eluigwe na uwa di ka ihe akaebe doro anya. Na n'ezie, O Fir'awn, a na m ahụ gi ka onye a ga-ebibi ebibi.} [Surah Al-Israa: 102]• Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Siri:

{وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا...}

{Ha wee gona ha, n'agbanyeghi na mkpuru obi ha kwenyesiri ike na ha, n'ih i aji omume na mpako...} [Surah An-Naml: 14].

N'ezie, ihe ndi a e kere eke ga-enweriri Onye kere ha, N'ih i na ọ gagh i ekwe omume ka ha meputa onwe ha site n'onwe ha; N'ih i na ihe anagh i eke onwe ya, ọ gagh i kwa ekwe omume na ọ bụ ihe odidi mere na mberede; N'ih i na ihe ọ bula e meputara aghagh i inwe onye meputara ya, Ma n'ih i na idi adi ya n'usoro a di ebube nakwa nhazi kwekor o ekweko na-egbochi ya ibu ihe odidi mere na

mberede, Ya mere, ọ ga-enwerịrị Onye kere ya, ma
Ọ bụ Ya bụ Chukwu, Onye Nwe Ụwa Niile, Onye Dị
Elu Sịrị:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ
لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾﴾

{Ka ọ bụ na e kere ha site n'efu, ka ọ bụ ha bụ
ndị okike? 35

Ka ọ bụ ha kere eluigwe na ụwa? Kama, ha
enweghị nkwenye doro anya. 36}

[Surah At-Tur: 35-36].

N'ezie, ndị na-asọke kwenyere n'ọbụbueze nke
Chineke, Onye kachasi elu, n'agbanyeghị na ha na-
asọke Ya n'ofufe, mana nke a emeghị ka ha bata
n'Alakuba, Onye amuma, ka Chukwu gozie ya,
nyekwa ya udo, lụsoro ha agha, ma weere ọbara ha
na akụ na uba ha dị ka ihe kwadoro iwu; n'ihị na ha
mere isọke n'ofufe, Ha wee fee ihe ndị ọzọ ofufe
tinyere Ya; dị ka arụsị, nkume, ndị Mala'ika, na ihe
ndị ọzọ.

2- Inwe okwukwe n'ọbụbụ Chukwu Ya n'ofufe:

Inwe okwukwe n'ọbụbụ Chukwu Ya, ya bụ: na ọ
bụ naanị Ya bụ Onye kwesiri ofufe n'eziokwu, o
nweghị onye mmekọ, Ma (Al-Ilah) pụtara (Al-
Ma'luh), ya bụ (Onye a na-eфе) site n'ihunanya, inye
nsọpuru, nakwa inwetulata onwe n'ala.

Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾

{Chi unu bu otu chi, o dighi chi ozo ma e wezuga Ya, Onye ebere, Onye na-enwe ebere} [Surah Albakara: 163].

Onye o bu la weere chi ozo tinyere Chineke, na-e fe ya ma e wezuga Ya, mgbe ahụ ibụ chi ya bu ihe efu, Onye Dị Elu Siri:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ

الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

{Nke ahụ bu n'ih i na Chukwu bu Eziokwu, nakwa na ihe ha na-akpoku ma e wezuga Ya bu ugha, nakwa na Chukwu bu Onye kachasi elu, Onye kachasi ukwu} [Surah Al-Hajj: 62].

N'ih i nke a, ndi ozi (udo diri ha) malite na Nuh ruo na Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) no na-akpo ndi ha oku ikwere na Chukwu bu Otu (Tauhid), na ife naani Ya ofufe, ma hapu ife ihe o bu la ozo na-abughi Ya, Chukwu di elu akagbuola omume ndi na-e fe arusi nke iwere chi di iche iche ha na-e fe ofufe tinyere Chukwu (Onye di nsọ, Onye kacha elu), na-achọ nkwardo n'aka ha, ma na-achokwa nzoputa n'aka ha. Nke a bu site n'ih e akaebe abuo dabere n'ogu isi:

Nke mbu: Na o dighi ihe o bu la n'ime njirimara ibu chi di n'ime chi ndi a ha weere, n'ih i na ha bu ihe e kere eke, ha anaghi eke ihe, ha anaghi eweta uru

nye ndị na-efe ha, ha anaghị achụpụrụ ha ihe ọjọọ, ha enweghịkwa ike ịchịkwa ndụ, ma ọ bụ ọnwụ, ma ọ bụ mbilite n'ọnwụ, Dịka Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَوةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾﴾

{Ma ha ewerela chi ndị ọzọ na-abughị Ya, ndị na-enweghị ike ike ihe ọ bụla, kama e kere ha eke, ha enweghịkwa ike iwetara onwe ha ọghom ma ọ bụ uru, ha enweghịkwa ike ịchịkwa ọnwụ, ma ọ bụ ndụ, ma ọ bụ mbilite n'ọnwụ.} [Soọdu Al-Furqan: 3].

Nke abụọ: Na ndị na-asọke ndị a kwenyere na Chukwu dị elu bụ Onye kere ihe, na Onye na-achikwa sọ naanị Ya, n'enweghị onye ọ bụla ọzọ na-abughị Ya, nke a na-eme ka ọ dị mkpa ka ha kwenye n'ịdị n'otu Ya n'ofufe, dị ka ha siri kwenye n'ịdị n'otu Ya n'ọbubueze, Dị ka Onye Dị Elu sịrị:

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ يَبْدَهُ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُشْحَرُونَ ﴿٨٩﴾﴾

{Sị: Nke onye ka ala na ndị nọ n'ime ya bụ, ọ bụrụ na unu maara? 84}

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Ọ bụ na unu agaghị echeta? 85

Sị: Ọnye bụ Onyenwe eluigwe asaa, na Onyenwe

Oche-eze di ukwu? 86

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Ọ bụ na unu agaghị atụ egwu? 87

Sị: Ọnye ka ọbụbụeze ihe niile di n'aka ya, Onye na-enye nchebe ma a naghị enye nchebe megide Ya, ma ọ bụrụ na unu maara? 88

Ha ga-asị: Nke Chukwu. Sị: Keduzi ka e si eduhie unu? 89} [Surah Al-Mu'minun: 84-89] Ya mere, ọ bụrụ na ha ekweta n'idi n'otu nke ọbụbụeze; ọ di mkpa ka ha weputa ofufe maka naani Chukwu di elu, ma ghara isonyere Ya onye ọ bula n'ofufe Ya.

3- Inwe okwukwe n'aha na njirimara:

Ya bụ: ikwado ihe Chineke kwadoro maka onwe ya n'akwukwọ ya, Ma ọ bụ onye ozi Chineke ﷺ kwadoro ya maka Ya na Sunnah ya; nke aha na njirimara, n'uzọ kwesiri ekwesị nye Chukwu di elu, N'enweghi igbagọ ihe ọ putara, ma ọ bụ igonari ya, ma ọ bụ ikowa etu ọ di, ma ọ bụ iji Ya tonyere ihe ozo, Onye Di Elu Siri:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ

مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾﴾

{Ma aha nile kacha mma diri Chineke, ya mere, jirinụ ha na-akpoku Ya, ma hapunụ ndi ahụ na-agbagọ n'aha Ya. A ga-akwụ ha ugwo oru n'ihe ahụ ha na-arụ.} [Surah Al-A'raf: 180] Ya na, Onye Di Elu Siri:

﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

{...Ọ dighị ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-anụ ihe niile, Onye na-ahụ ihe niile.} [Surah Ash-Shura: 11].

Akụkụ Shirk dị atọ:

1- Shirk ukwu.

2- Obere isọke.

3- Shirk zoro ezo.

1- Nnukwu isokọ Chukwu:

Ụkpụrụ ya bụ: ime ka ihe ọzọ na-abughị Chukwu na Chukwu hà nhata n'ime ihe ndị bụ njirimara pụrụ iche nke Chukwu, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Siri:

﴿إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

{Mgbe anyị mere ka unu na Dinwenu nke ụwa niile hara nhata.} [Surah Ash-Shu'araa: 98].

Nke a gụnyere: inye ofufe onye ọzọ na-abughị Chineke, Onye Kasị Elu, Ma ọ bụ iweputa ụfọdụ n'ime ha nye onye ọzọ na-abughị Ya, Onye dị nsọ; dịka iriọ arịriọ, na iriọ maka nzọputa, na ime nkwa, na igbu àjà, na ụdị ofufe ndị ọzọ.

Ma ọ bụ o gụnyere: iweere ihe Chineke (Onye Ebube na Onye Kasị Elu) machiri dị ka ihe iwu kwadoro, Ma ọ bụ imachibido ihe O kwere, Ma ọ bụ ihapụ ihe Chukwu, Onye dị ebube ma dị ukwu, manyere, Dị ka iwere ihe a maara nke ọma n'okpukpe na a machibidoro ya dị ka ihe ziri ezi; dị

ka iwere ikwa iko, ma ọ bụ mmanya na-egbu egbu, ma ọ bụ inupụrụ nne na nna isi, ma ọ bụ ego ọmụrụ nwa (Riba), ma ọ bụ ihe ndị ọzọ yiri nke ahụ ka ihe ziri ezi.

Ma ọ bụ imachibido ihe Chineke (Onye Ebube na Onye Kasị Elu) mere ka o kwere omume n'ime ihe ọma, Ma ọ bụ ihapụ ihe Chineke manyere; Dịka ikwere na Ekpere abughị iwu, ma ọ bụ na ibu ọnụ abughị iwu, ma ọ bụ na Zakat abughị iwu.

Nnukwu isokọ Chukwu na-eme ka ọrụ nile laa n'iyi, na-ebutekwa inọ n'ime ọkụ ruo mgbe ebighị ebi maka onye nwurụ na ya, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

{...Ma ọ bụrụ na ha tinyere onye ọtú na Chineke, ọrụ ha nile gaara abụla ihe efu.}

[Surah Al-An'am: 88].

Ma na onye ọ bụla nwurụ na ya; Chukwu agaghị agbaghara ya, ma a machibidoro ya Paradaịs iwu, Dịka Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ...﴾

{N'ezie, Chineke anaghị agbaghara ka e tinyere Ya onye mmekọ, ma Ọ na-agbaghara ihe ọzọ ma e wezuga nke ahụ nye onye Ọ chọrọ...} [Surah An-Nisaa: 48]• Ya na, Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿...إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ...﴾

{N'ezie, onye ọbụla na-esonyere Chukwu na ihe ọzọ, Chukwu amachibidola ya ogige, ma ebe obibi ya bụ ọkụ...} [Surah Al-Maa'idah: 72].

2- Obere Ịsọke:

Ọ bụ ihe ederede kpọrọ ịsọke, mana o rughị ọkwa Nnukwu Ịsọke, nke a ka a na-akpọ obere ịsọke; Dị ka ịnụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke Onye kachasi elu; Dị ka ịnụ iyi na Ka'aba, na ndị amụma, na ntụkwasị obi, na ndụ onye ọ bụla, na ihe ndị yiri ya, Dịka ọ sirị ﷺ:

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«Onye ọ bụla n̄rụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke, n'ezie ọ gọnahụrụ Chineke ma ọ bụ meela ịsọke.»¹.

Ọ nwekwara ike ịbụ nnukwu dabere na ihe dị n'ime obi onye nwe ya, Ma ọ bụrụ na ọ dị n'obi onye na-anụ iyi n'Onye Amụma ma ọ bụ Sheikh onye a na ọ dị ka Chineke, ma ọ bụ na a na-akpọku ya na-abughị Chineke, ma ọ bụ na ọ na-achikwa eluigwe na ụwa; n'ezie ọ ga-abụ Nnukwu Ịsọke, Ma ọ bụrụ na onye n̄rụ iyi n'ihe ọ bụla na-abughị Chineke ebughị ebumnuche a n'obi, kama o si n'ọnụ ya pụta n'enweghị ebumnuche a, n'ihia na ọ mara ya ahụ; ọ bụ obere ịsọke, Nke a na-eme nke ukwu n'akukụ ụfọdụ, ya mere ihe iwu kwadoro bụ ịkpachara anya

¹ Ahmad dekotara ya na Musnad ya, n'ọnuogugu (6072), na At-Tirmidhi n'ọnuogugu (1535), o kwuru: ọ bụ hadis dị mma.

maka nke ahụ, na ịdọ aka ná ntị megide ya, iji chekwaa nkwenye n'otu Chineke na ichedo ya.

3- Ịsọke ezoro ezo:

Ọ bụ ihe na-adị n'ime obi nke bụ ihu abụọ; Dịka onye na-ekpe ekpere ma ọ bụ na-agụ ihe iji gosi ndị mmadụ, ma ọ bụ na-eto Chineke ka ha wee too ya, ma ọ bụ na-enye onyinye ka ha wee jaa ya mma, Nke a na-eme ka ọrụ ahụ o mere iji gosi onwe ya bụrụ ihe efu, ma ọ bughị ọrụ ndị ọzọ nile nke o ji ezi obi mee maka Chukwu dị elu.

Ọ siri ﷺ:

«الشُّرْكُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيِّبِ الْمَلَةِ السَّودَاءِ عَلَى الصَّفَاةِ السَّودَاءِ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَكَفَّارَتُهُ أَنْ يَقُولَ: "اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي لَا أَعْلَمُ".»

«Ịsọke n'ime mba a zoro ezo karịa ije ndanda ojii n'elu nkume ojii n'ime ọchịchiri abali, ma mkpuchi mmehie ya bụ isi: "O Chineke, n'ezie a na m ariọ nchebe Gị puọ n'ime ịsọke n'ebe I nọ n'ihe ọ bula mgbe m maara, ma a na m ariọkwa mgbaghara Gị maka mmehie ahụ nke m na-amaghị."»¹.

Udi ekweghi ekwe:

Udi nke mbu: Nnukwu ekweghi ekwe:

Ọ bụ ya na-ebute inọ ebighi ebi n'ime oku mmuo,

¹ Al-Bukhari dekọtara ya na Al-Adab Al-Mufrad n'ọnuọgugu (716), na Ahmad na Al-Musnad n'ọnuọgugu (19606), na Ad-Diya' Al-Maqdisi na Al-Ahadith Al-Mukhtar (1/ 150), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Sahih Al-Jami' As-Sagheer n'ọnuọgugu (3731).

o dịkwa ụdị ise:

1- Ekweghi ekwe nke igonari:

O bu ikwere na ndi ozi turu ụgha, Nke a di ole na ole n'ime ndi na-ekweghi ekwe; n'ih i na Chukwu kwadoro ndi ozi Ya site na ihe akaebe doro anya, N'ezie, onodu ndi a na-agonahu eziokwu di ka etu Chukwu siri kowaa ha:

{وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا...}

{...Ma ha gonariri ya, n'agbanyeghi na mkpuru obi ha kwenyesiri ike na ya, n'ih i ajo omume na mpako...} [Surah Annahl: 14].

2- Ekweghi ekwe nke iju na mpako:

Nke a di ka iju okwukwe nke Ekwensu, n'ih i na o gonarighi iwu Chukwu, o jughikwa ya, kama o megidere ya site n'iju irube isi na inya isi, Onye Di Elu Siri:

{وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾}

{الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾}

{Na mgbe Anyi gwara ndi mmuo ozi si: Kpoo isi ala nye Adam, ha wee kpoo isi ala, belu so Ekwensu. O juru ma nyaa isi, o wee buru otu n'ime ndi na-ekwetaghi.} [Surah Albakara: 34].

3- Ekweghi ekwe nke igbakutaazu:

Nke a bu site n'iwezuga nti ya na mkpuru obi ya n'igbaso eziokwu, ya mere o nagh i elebara ya anya, o naghikwa etinye uche na ya, Onye Di Elu Siri:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾

{Ma ònye ka bù onye ajọ omume karịa onye e chetaara ihe irịba ama nke Onyenwe ya, mgbe ahụ o chighariri anya pụọ na ha? N'ezie, Anyị ga-abọ ọbọ n'ahụ ndị mmehie.} [Surah As-Sajdah: 22].

Ma maka nleghara anya n'akụkụ ụfọdụ; ọ bụ ajọ omume (Fisq), ọ bughị ekweghi ekwe (Kufr); dị ka onye na-eleghara ịmụ ụfọdụ n'ime ihe ndị iwu kwadoro n'okpukpe anya; site na iwu gbasara ibu ọnụ ma ọ bụ njem nsọ (Hajj), nakwa ihe ndị dị otú ahụ.

4- Nkwenyeghi nke obi abụọ:

Ya bụ na ọ na-ala azụ, ọ dighi ejide eziokwu n'aka kpamkpam, kama ọ na-enwe obi abụọ na ya, dika n'okwu Onye Dị Elu:

﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ۖ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا﴾

{Ọ wee banye n'ogige ya, ebe ọ na-emegbu onwe ya, ọ siri: Echeghi m na nke a ga-ala n'iyi mgbe ebighi ebi 35

Echeghi kwa m na Oge ahụ ga-abia, ma ọ buru n'ezie na e weghachiri m n'ebe Dinwenu m nọ, n'ezie, aga m ahụ ebe nloghachi di mma karịa ya 36} [Surah Al-Kahf: 35-36].

5- Ekweghi ekwe nke ihu abụọ:

Ọ bụ igosi okwukwe n'ire ya, na izobe ịgọnari n'ime obi ya, Onye Dị Elu Siri:

﴿وَمَنْ النَّاسُ مَنْ يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَيَأْتِيَوْمَ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾

{Ma n'ime ndị mmadụ, e nwere ndị na-ekwu: Anyị kwere na Chukwu na ụbọchị ikpeazụ, mana ha abụghị ndị kwere ekwe.} [Surah Albakara: 8].

Ihe ndị a bụ ụdị nnukwu ekweghị ekwe (Kufr) nke na-ewepụ mmadụ n'okpukpe.

Ụdị nke abụọ: Obere ekweghị ekwe:

Ụdị a adighi ebute inọ ebighi ebi n'ime ọkụ mmuo, Nke a bụ ihe putara n'ime Akwukwo Nso (Qur'an) na Sunnah nke a kpọrọ ịjụ okwukwe (Kufr) nke a na-ejighi 'Alif' na 'Lam' mee ka ọ bụrụ ihe a kapiri onu, kama ọ putara n'udi na-enweghi akara njirimara (nakirah), Ihe atụ ya di otutu, ufodu n'ime ha bu: Akuko Abu Hurairah, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe o no, o kwuru si: Onye ozi Allah ﷻ kwuru si:

«اِثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«Ihe abuo di n'ime ndi mmadu, ha abuo bu ekweghi ekwe: ikwuto agburu, na ikwa akwa ariri maka onye nwuru anwu.»¹

2) Ikwere na ndi mmuo ozi:

Ha bu uwa ihe e kere eke a na-adighi ahụ anya,

¹ Muslim dekotara ya n'onuogugu (121), na Ahmad n'ime Musnad n'onuogugu (10434).

Chukwu -Onye kachasi elu- kere ha site na ihè, Ha bu ndi na-eke Chukwu di elu ofufe, Ha enweghi ihe o bu la n'ime njirimara nke Ibu Onye Nwe (Chukwu) na Ibu Chineke, Ha anaghi enupuru Chukwu isi n'ike O nyere ha n'iwu, Ha na-emekwa ihe e nyere ha n'iwu, Ha di otutu, o dighi onye nwere ike iguta ha ma e wezuga Chukwu di elu.

Ikwere na ndi mmuo ozi gunyere ihe anọ:

1- Inwe okwukwe na idi adi ha.

2- Ikwere na ndi anyi maara aha ha n'ime ha; di ka: Jibril, na Mikail, na Israfil, na ndi ozo. Ma onye anyi na-amaghi aha ya, anyi kwenyere na ya n'ozuzu ya.

3- Inwe okwukwe n'ike anyi matara banyere njirimara ha, nke e kwuru n'ime Akwukwo Nso na Sunnah; Dika odidi Jibril, Onye Amuma ﷺ korọ na o huru ya n'odidi nke Chukwu di elu kere ya na ya, na o nwekwara nku nari isii, nke kpuchiri mbara igwe.

4- Ikweta n'ike anyi maara banyere oru ha; di ka nsopuru ha na-enye Chukwu, Onye di elu, na ife Ya ofufe n'abali na n'ehihie n'enweghi ike ogwugwu ma o bu ida mba.

Dika omumaatu: Jibril: Onye ntukwasị obi na mkpughe.

Na Israfil: onye e nyere oru ifu opi.

Na mmuo ozi nke onwu: bu onye e kenye oru iwepu mkpuru obi n'oge onwu.

Na Malik: onye nche oku ahụ. Na Ridwan: onye

nche Aljanna, na ndị ọzọ.

3) Ikwere n'Akwukwọ:

Ma ihe e bu n'obi maka Akwukwọ: ha bu Akwukwọ nsọ nke eluigwe nke Chukwu zitere ndị ozi Ya, Nduzi maka ụmụ mmadụ na ebere dịrị ha, ka ha wee nweta anụrị n'ụwa a na n'Ụwa Nke Ọzọ.

Ikwere n'akwukwọ gụnyere ihe anọ:

1- Inwe okwukwe na e si n'aka Chukwu zidata ha n'eziokwu.

2- Inwe okwukwe n'ihe anyị maara aha ya n'ime ha; dị ka Kor'an nke e zitere nye Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dīrī ya), Na Tora nke e kpughere Moses, udo dīrī ya, Na Ozioma (Injeel) nke e zitere Isa (udo dīrī ya), Na Zabur ahụ nke e nyere Dawud (ka udo dīrī ya).

Ma banyere nke anyị na-amaghị aha ya; anyị kwenyere na ya n'ozuzu ya.

3- Ikwere n'akukọ ha; dị ka akukọ nke Kor'an, nakwa akukọ ndị a na-agbagoghị sitere n'Akwukwọ Nsọ ndị gara aga.

4- Ime ihe kwekọrọ n'iwu ndị a na-akagbughị n'ime ha, inwe afọ ojuju, na inyefe onwe n'okpuru ya, ma anyị ghọtara amamihe ya ma ọ bu na anyị aghọtaghị ya. A kagburu akwukwọ niile bu ya ụzọ site na Qur'an Dị Ukwuu, N'ihī ya, amachibidoro ịgbaso iwu ọ bụla n'ime iwu dī n'akwukwọ ndị bu ya ụzọ, ma e wezuga nke ziri ezi n'ime ha, nke Qur'an Dị Ebube ma ọ bu Sunnah nke Onye Ozi

kwadoro.

4) **Ikwere na ndị ozi (udo dịrị ha):**

Ndị ozi: bụ ụdị ọtụtụ nke onye ozi; ọ bụ onye n'ime ụmụ mmadụ nke e nyere mkpughe Iwu, ma e nye ya iwu izisa ya, Onye mbụ n'ime ha bụ Nuh (udo dịrị ya), ma onye ikpeazụ n'ime ha bụ Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya), Ma ha bụ ndị mmadụ e kere eke, Ha enweghị ihe ọ bụla n'ime njirimara nke Iḅu Onye Nwe na Iḅu Chukwu.

Ikwere na ndị ozi gunyere:

1- Ikwere na ozi ha bụ eziokwu si n'aka Chukwu, Onye ọ bụla gọnahụrụ ozi nke otu onye n'ime ha, n'ezie ọ gọnahụla ha niile.

2- Ikwere na ndị anyị maara aha ha n'ime ha site n'aha ha, dị ka: Muhammad, Ibrahim, Musa, Isa, na Nuhu (udo dịrị ha). Ha bụ ndị nwere mkpebi siri ike n'ime ndị Ozi.

Ma ndị anyị amaghị aha ha n'ime ha; anyị kwere na ha n'ozuzu ya, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ

عَلَيْكَ...﴾

{N'ezie, Anyị zitere ndị ozi tupu gị, n'ime ha bụ ndị Anyị kọrọ gị akụkọ ha, ma n'ime ha bụ ndị Anyị na-akọghịrị gị akụkọ ha...} [Surah Ghafir: 78].

3- Ikwenye n'ihe ziri ezi sitere n'aka ha, udo dịrị ha, n'ime akụkọ ha.

4- Ime ihe kwekọrọ n'iwu (Shari'ah) nke onye e

zitere anyị n'ime ha, onye bụ onye ikpeazụ n'ime ha, Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya).

5) Ikwere n'ụbọchị ikpeazụ:

Ọ bụ ụbọchị mbilite n'ọnwụ, nke a ga-akpọlite ndị mmadụ na ya maka ikpe ikpe na nkwughachi ugwo, A kpọkwara ya nke ahụ n'ihu na ọ dịghị ụbọchị mgbe ọ gasiri, ebe ndị otu ogige ahụ ga-anogide n'ebe obibi ha, ndị otu oku ahụkwa anogide n'ebe obibi ha.

Ikwere n'ụbọchị ikpe-azụ gunyere ihe atọ:

A- Ikwere na mbilite n'ọnwụ:

Ọ bụ ikpọlite ndị nwurụ anwụ mgbe a ga-afu opi nke ugboro abuo, Ndị mmadụ ga-eguzo n'ihu Dinwenu nke uwa niile, n'ụkwụ ọtọ n'eyighi akpukpo ụkwụ, gbaa ọtọ n'enweghi ihe mkpuchi, n'ebighi ha ụgwù n'abughị ndị e biri ụgwù, Onye Dị Elu Sịrị:

﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ۝١٤﴾

{Dị ka Anyị siri malite okike nke mbụ, Anyị ga-eweghachi ya. Ọ bụ nkwa dijiri Anyị. N'ezie, Anyị ga-eme ya.} [Surah Al-Anbiyaa: 104].

B- Ikwere na ikpe na ugwo oru:

Ebe a na-ekpe ohu ikpe maka omume ya, ma kwuo ya ugwo oru n'ihu ya, Onye kachasi elu kwuru, si:

﴿إِنَّا إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ ۝١٥ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۝١٦﴾

{N'ezie, n'ebe Anyị nọ ka nloghachi ha dị 25
"Mgbe ahụ, n'ezie, ịgụkọta ha dịiri Anyị26."

[Surah Al-Ghashiyah: 25-26].

C- Ịkwere na Paradaịs na Ọkụ:

Na ha abụọ bụ ebe njedebe ebighị ebi nke ihe niile e kere eke; Ya mere, ogige ahụ bụ ebe obibi nke obi uto nke Chukwu, Onye dị elu kwadebere maka ndị kwenyere bụ ndị na-atụ egwu Ya, nakwa ndị rubere isi nye Chukwu na onye ozi Ya 𐄂, N'ime ya, e nwere ihe anya ọ bụla na-ahụbeghi, ntị ọ bụla na-anụbeghi, nakwa ihe na-abatabeghi n'obi mmadụ ọ bụla.

Mana maka ọkụ ahụ; Ya mere ọ bụ ebe obibi nke ntaramahụhụ, Nke Chukwu dị elu kwadoro maka ndị na-ekweghi ekwe, ndị ahụ na-ekweghi na Chukwu, nupụkwaara ndị ozi Ya isi. N'ime ya, e nwere ụdị ahụhụ na ntaramahụhụ dị iche iche nke na-agaghi abata mmadụ n'echiche.

6) Ịkwere n'akara aka, ma ọ bụ ihe ọma ya ma ọ bụ ihe ọjọọ ya:

Ya na, ihe e bu n'obi n'akara aka: Ihe Chukwu, Onye dị ike ma dị ebube, kara aka banyere ihe ga-eme, dị ka ihe ọmụma Ya siri buru uto, nakwa dị ka amamihe Ya siri kwado.

Ịkwere n'ihe Chineke kara aka gụnyere ihe anọ:

1- Mmata: Nke a bụ inwe okwukwe na mmata nke Chineke, Onye dị elu, nakwa na Ọ maara ihe

gara aga na ihe ga-abianu nakwa etu o ga-esi di, n'ozuzu ya nakwa n'uju ya, kamgbe ebighi ebi ruo mgbe ebighi ebi. O bukwu Ya bu Onye maara, otuto diri Ya, ihe na-adibeghi, ma a si na o di, otu o ga-adu, Dika Chukwu Onye di nsọ Siri:

﴿وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ...﴾

{Ma o buru na e weghachiri ha, ha gaara alaghachi n'ihe a machibidoro ha..."}

[Surah Al-An'am: 28].

2- Ide ihe: O bu na Chukwu, Onye di elu karisia, dere akara aka nke ihe niile ruo n'Ubochi Mbilite n'Onwu, Di ka Chukwu Onye Di Elu Siri:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى

اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾﴾

{O bu na i maghi na Chukwu maara ihe niile di n'eluigwe na n'awa? N'ezie, nke ahụ di n'ime akwukwo. N'ezie, nke ahụ di mfe maka Chukwu.}

[Surah Al-Hajj: 70].

3- Uche: Nke a bu inwe okwukwe na o nweghi ihe na-eme n'awa a ma e wezuga ihe Chukwu, Onye di ike na Onye di ebube, choro, Chukwu Onye Di Elu Siri:

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ...﴾

{Onye Nwe gi na-eke ihe O choro, ma O na-ahoro...} [Surah Al-Qasas: 68]. Ma mmadu nwere ochicho nke na-adighi apu n'ihe Chineke choro,

dịka Chukwu Onye Dị Elu siri:

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

{Ma unu agaghị achọ ihe ọ bụla ma e wezuga na Chineke, Dinwenu nke ụwa niile, chọrọ.}

[Sọọdu At-Takwir: 29].

4- Okike: Ọ bụ inwe okwukwe na Chukwu, Onye dị ike ma dị ebube, kere ihe niile e kere eke, na ọrụ ha na omume ha, ma ọ bụ ihe ọma ma ọ bụ ihe ọjọọ, Onye Dị Elu Siri:

﴿اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾

{Chukwu bụ Onye kere ihe niile; Ọ bụkwa Ya bụ Onye na-ahụ maka ihe niile.} [Surah Az-Zumar: 62].

A chikọtara ọkwa ndị a n'ime amaokwu uri a:

Omuma, ndekọ Onyenwe anyị, na uche Ya *** nakwa okike Ya, nke bụ iwepụta ihe n'adi na ikpuzi ya.

Isiokwu nke atọ: Ime ihe ọma:

Ime Ihe Ọma (Ihsan): Ọ bụ otu ogidi; I feere Chineke ofufe dị ka a ga-asị na ị na-ahụ Ya, n'ihi na ọ bụrụ na ị naghị ahụ Ya, n'ezie Ọ na-ahụ gị.

Nke putara: na mmadụ na-eme ihe ofufe Chineke nyere ya n'iwu, dị ka a ga-asị na ọ na-eguzo n'ihu Chineke, Onye dị ebube ma dịkwa ukwu, Nke a na-achọ inwe egwu zuru okè na ilaghachikwute Ya, Onye dị ọcha. Ọ na-achọkwa ime ofufe n'ụzọ kwekọrọ na usoro (Sunnah) nke Onye Ozi (ka udo

na ngozi Chukwu dịrị ya).

Ime ihe ọma dị n'ọkwa abụọ, ma ndị na-eme ya nọ n'ọnọdụ abụọ:

Ọkwa nke mbụ: ọkwa nke nleba anya, nakwa ọ bụ nke kachasi elu n'ime ha abụọ, Ọ bụ mmadụ iru ọrụ dị ka a ga-asị na ọ na-ahụ Chineke, Onye dị ike ma dị ebube, n'obi ya, ka obi wee nweta ihè site n'okwukwe, ruo mgbe ihe a na-adighi ahụ anya ga-aghọ dị ka ihe anya na-ahụ anya.

Ọkwa nke abụọ: Ọkwa nke Ịdị Ọcha n'Obi (Ikhlas) na Ịmụrụ Anya (Muraqaba), Nke a bụ ka ohu na-agbalị iji hụ na ọ na-echeta na Chineke na-ahụ ya ma Ọ maara banyere ya, ọ bụrụ na o tinye nke a n'obi ya, mgbe ahụ o nwere ịdị ọcha n'obi nye Chukwu di elu.

Isiokwu nke anọ: Nchịkọta dị mkpirikpi nke ntọala ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah:

Nke mbụ: Ịgbaso ihe dị n'Akwụkwọ Nsọ nakwa na Sunnah n'ime nakwa n'èzí, Nakwa ighara ibute okwu onye ọ bụla n'ime ndị mmadụ ụzọ karịa okwu Chineke (Onye Dị Elu ma Dị Ebube) na okwu onye ozi Ya, ka Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo.

Nke abụọ: Ịdị ọcha nke obi ha na ire ha n'ebe ndị na-eso ụzọ Onye ozi Allah (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷺ nọ, Ha kwenyere na Kalifa mgbe Onye Ozi Chukwu (Chukwu gozie ya, nyekwa ya udo) gachara bụ: Abu Bakr, emesia Umar, emesia Uthman, emesia Ali (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ niile).

Nke atọ: Ihu ezinulo Onye ozi Chineke (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ n'anya, nakwa ikwado ha, na ezinulo ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ: karisia ndi ezi omume n'ime ha.

Nke anọ: Ighara inupu isi megide ndi ndu na ndi ochichi, obulagodi ma ha na-emegbu mmadu, A na-ekpekware ha ekpere maka ezi omume na ezi ahuike, A naghikwa ekpe ekpere ojoo megide ha. Na irubere ha isi, nke so n'irubere Chineke (Onye Di Elu ma Di Ebube) isi, bu ihe a manyere amanye, o gwula ma ha nyere n'iwu ka e mee mmehie, Ma o buru na ha enye iwu ime mmehie; n'ezie, a gaghi erubere ha isi na ya, Ma nrubeisi nye ha n'ihe oma ga-anogide n'ihe ndi ozo.

Nke Ise: Ikwere na oru ebube (Karamat) nke ndi nsọ (Awliya); O bu ihe Chineke na-eme ka o puta ihè site n'aka ha, nke bu oru ebube na ihe ndi puru ichè.

Nke Isii: Ha anaghi akpo ndi Qiblah ndi na-ekweghi ekwe naani n'ihi ime mmehie nakwa nnukwu mmehie, Di ka ndi Khawarij na-eme ya, Kama, ibu umunna n'okwukwe kwusiri ike n'agbanyeghi mmehie, Ha na-ekwukwa gbasara onye mmehie si: O bu onye kwere ekwe site n'okwukwe ya, burukwa onye ajo omume site na nnukwu mmehie ya.

Isi nke Abụọ: Ihe ndị metụtara ofufe

Isiokwu nke mbụ: Iḍi ọcha:

Iḍi ọcha (Tahara) n'asụsụ: Iḍi ọcha na inọpụ iche pụọ n'unyi na ihe ruru arụ nke a na-ahụ anya na nke ime mmụọ.

Na shari'a: Iwepụ ọnọdụ adighi ọcha (hadath) na iwepụ unyi (najasa). Na iḍi ọcha bụ igodo nke ekpere, Ya mere, imuta ya bụ otu n'ime ihe kachasi ukwu n'ihe ndi di mkpa nke okpukpe, nke onye Alakuba o bula aghaghi imuta nakwa ilebara ya anya.

Nke mbụ: Nkewa nke mmiri:

1- Ihe di ọcha; o ziri ezi iji ya mee iḍi ọcha, Ma o bu na o ka di n'otú e si kee ya; Di ka mmiri ozuzo, ma o bu mmiri osimiri, ma o bu mmiri oké osimiri, Ma o bu ihe di ọcha gwakọtara ya, ma o dakarighi ya, o napughikwa ya aha ya.

2- Ihe ruru unyi (najasah); iwu ahapughị iji ya mee ihe, O naghị ewepụ adighi ọcha, O naghikwa ewepụ unyi, O bu ihe agba ya, ma o bu isi ya, ma o bu uto ya gbanwere site n'ihe adighi ọcha.

Nke abụọ: Ihe adighi ọcha:

Ihe ruru arụ (Najasah): O bu unyi puru iche, Udi ya na-egbochi ekpere; Di ka mamiri, nsi, obara na ihe ndi ozo, ha nwere ike iḍi n'ahụ, n'ala (ma obu ebe a na-anọ), nakwa n'uwe.

Na mmalite nke ihe niile bu: inye ikike na iḍi

ọcha, Onye ọbụla kwuru na otu ihe adighi ọcha, ọ diiri ya iweta ihe akaebe. Ihe ndi a esoghi n'ihe ruru unyi (najasah): asusu (ma ọ bu agbu), osuso mmadu, na osuso inyinya ibu, kama ha di ọcha ọbulagodi na ha na-aso oyi. ,Ihe ọ bula ruru unyi (najasah) bu ihe unyi, mana ọ bughị n'uzo nke ozo.

Na ihe adighi ọcha (Najasah) di n'okwa ato:

Nke mbu: Adighi ọcha siri ike;

Dika: Ihe ruru unyi (najasah) nke ihe nkita rachara n'ime ya, Uzo e si eme ka ọ di ọcha bu: a ga-asa ya ugboro asaa, a ga-eji aja saa nke mbu n'ime ha.

Nke abuo: Ihe adighi ọcha di mfe:

Di ka mmamiri nwatakiri nwoke na-anu ara, ma ọ buru na ọ metu akwa ma ọ bu ihe yiri ya. Uzo e si eme ka ọ di ọcha: A ga-efesa mmiri n'elu ya ruo mgbe o kpuchiri ya, ọ dighikwa mkpa ihicha ya ma ọ bu ifiko ya.

Nke ato: Najasah (Ihe adighi ọcha) di n'etiti:

Dika mmamiri mmadu na nsi ya, na otutu ihe ndi ruru unyi (najasah), ma ọ buru na ha adaa n'ala, ma ọ bu n'akwa, na ihe ndi yiri ha. Uzo e si eme ka ọ di ọcha: Site n'ikpochapu unyi ahụ ma ọ buru na o nwere ahụ a na-ahụ anya, na isacha ebe unyi ahụ metoro site n'iji mmiri ma ọ bu ihe mkpocha ndi ozo.

Na n'ime ihe e gosiputara ihe akaebe gbasara adighi ọcha ha:

- 1- Mmamiri mmadu na nsi ya.
- 2- Madhiy na Wadiy¹.
- 3- Nsi anu a naghị eri anu ya.
- 4- Obara nsọ nwanyị (Hayd) na nke omugwo (Nifas).

5- Mmiri onu nkita.

6- Anu nwuru anwu, a na-ewepukwa na ya:

a- Mgbe mmadu nwuru.

b- Azu na igurube nwuru anwu.

J- Ihe nwuru anwu nke na-enweghi obara na-asọ asọ; dika ijiji, ndanda, anu, na ihe ndi ozo yiri nke ahụ.

d- Okpukpu anumanu nwuru anwu, mpi ya, mbo ya, aji ya, na abuba ya.

Uzo e si asacha ihe adighi ocha (najasa) bu:

1- Site na mmiri, nke bu isi n'ikpochapu unyi (najasat), e kwesighi ihapu ya gaa n'ihe ozo.

2- Ihe Iwu Sharia kwuru gbasara uzo e si eme ka ihe ndi na-adighi ocha ma o bu ihe ndi metoro emeto di ocha:

A- Akpukpo anu nwuru anwu na-adị ocha site n'icha ya.

B- Ime ka aria di ocha ma o buru na nkita arachaa

¹ (Madhy): Mmiri di nro na-enweghi ucha nke na-aputa n'oge a na-emetu ahụ, ma o bu n'icheta mmekọahụ, ma o bu inwe aguu maka ya, ma o bu n'ile anya, ma o bu ihe ndi ozo di ka ya. O na-aputakwa n'udi ntapisi, o nwekwara ike ibu na onye ahụ agaghị ama mgbe o na-aputa. (Wady): O bu mmiri gbara okpurukpu, na-acha ocha nke na-aputa mgbe a misiri mmamiri, ma o bu n'oge a na-ebu ihe di aro.

n'ime ya; a ga-asa ya ugboro asaa; nke mbụ n'ime ha ga-abụ n'iji ájá.

C- Ime ka ákwà dì ọcha ma ọ bụrụ na ọbara ihu nsọ emetụ ya; ...a ga-akpucha ya, emesia, e jiri mkpisi aka gbuo ya n'ime mmiri, mgbe ahụ, a wusa ya mmiri. Ma ọ bụrụ na akara ya fọdurụ mgbe nke ahụ gasiri, ọ dighi njo.

d- Ime ka nsọtụ ákwà nwanyị dì ọcha; site n'ala dì ọcha nke na-esote ya.

E- Ime ka ákwà dì ọcha puo na mmamiri nwatakiri nwoke na-anụ ara; site n'ifusa ya mmiri, nakwa isa ya puo na mmamiri nwatakiri nwanyị.

w- Ime ka uwe dì ọcha puo na Madhi; site n'ifesa mmiri n'ebe ahụ.

z- Ime ka okpuru akpukpo ukwu dì ọcha; site n'ihicha ya n'ala dì ọcha.

h- Ime ka ala dì ọcha puo n'unyi; site n'iwusa otu iwu mmiri n'ebe ahụ, ma ọ bụ ihapu ya ruo mgbe ọ ga-akpo nkụ site n'anwu ma ọ bụ ikuku. Ọ bụrụ na akara unyi ahụ apuo, ọ dila ọcha.

Nke atọ: Ihe iwu machibidoro onye na-adighi ọcha ime:

Ihe ndi a machiri onye no n'onodu obere ma ọ bụ nnukwu adighi ọcha:

1- Ekpere ma ọ bụ nke iwu ma ọ bụ nke afọ ofufo; Maka ihe akoro site n'aka Ibn Umar (Chineke nwee mmasi n'ebe ha abuo no) na Onye-amuma ﷺ kwuru si:

«لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ بَغَيْرِ طَهْوٍ».

«Chineke anaghị anabata ekpere na-enweghị idi ọcha.»¹.

2- Imetụ Mushaf aka; Maka ihe pụtara n'akwukwọ nke Onye ozi ﷺ deere Amr ibn Hazm, na n'ime ya bụ okwu ya si:

«لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ».

«Sọ naanị onye dị ọcha ga-emetụ Kor'an aka»².

3- Igba gburugburu Ụlọ Nsọ Ochie (Kaaba); Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dīrī ya) ﷺ si:

«الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ، إِلَّا أَنَّ اللَّهَ أَبَاحَ فِيهِ الْكَلَامَ».

«Tawaf (igba gburugburu Ụlọ Nsọ ahụ) bụ ekpere, ewezuga na Allah nyere ikike ikwu okwu n'ime ya»³. Onye amụma ﷺ mere wudu maka Tawaf, Ọ bụ ihe e guzobere nke ziri ezi site n'aka ya ﷺ na ọ machibidoro nwaanyị na-ahụ nsọ ya igba Ụlọ Nsọ ahụ gburugburu ruo mgbe ọ dị ọcha.

Ma ihe ndị a machibidoro onye nọ n'ọnọdụ adighị ọcha ukwu (Hadath Akbar) karịsịa, ha bụ:

1- Igụ Qur'an; Maka hadith Ali, ka Allah nwee afọ

¹ Muslim dekotara ya n'ọmba (224).

² Malik dekotara ya n'ime Al-Muwatta n'ọnuogugu (680 na 219), na Ad-Darimi n'ọnuogugu (312) na Abdur-Razzaq n'ime Musannaf ya n'ọnuogugu (1328), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi n'ime Irwa Al-Ghalil n'ọnuogugu (122).

³ An-Nasa'i dekotara ya n'ọnuogugu (12808), na Ahmad n'ọnuogugu (15423), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Irwa Al-Ghalil n'ọnuogugu (121).

ojuju n'ebe o nọ: ""O dighi ihe o bu na-na-egbochi ya - ya bu Onye Amuma (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) - puo na Kor'an, ma ewezuga Janaba (nnukwu adighi ocha)"¹.

2- Ino n'ulo alakuba na-enweghi Wudu; N'ih okwu Onye Di Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا...﴾

{Ewoo unu ndi kwere ekwe, unu abiala nso n'ekpere mgbe mmanya na-egbu unu, ruo mgbe unu matara ihe unu na-ekwu, ma o bu mgbe ahụ na-adighi unu ocha, belu so ndi na-agafe uzọ, ruo mgbe unu sara ahụ...} [Surah An-Nisaa: 43].

Ya mere, o buru na onye no n'onodu nnukwu adighi ocha (hadath akbar) emee Wudu; o nwere ikike ino n'ime ulo alakuba, n'otu aka ahụ, o na-ekwekwa omume maka onye no n'onodu nnukwu adighi ocha igafe n'ime ulo alakuba naani maka igafe site na ya, n'enweghi ino odu n'ime ya.

Nke anọ: Agwa na Usoro Ndi Ziri Ezi Maka Igbo Mkpa:

Ihe ndi a na-atu aro mgbe a na-egbo mkpa:

1- Iga ebe di anya na izochie onwe puo n'ebe ndi mmadu no mgbe a na-aga mposi.

¹ Ibn Majah dekọtara ya n'onuogugu (594), na Ibn Hibban n'onuogugu (799), ma Al-Albani kwuru na o dighi ike n'ime Da'if Sunan At-Tirmidhi n'onuogugu (146).

2- Ikwu ekpere a na-ekpe mgbe a na-abanye, nke bu:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْحُبْثِ وَالْحَبَائِثِ».

«O Chineke, n'ezie, a na m achọ nchebe n'aka Gi pụọ n'ajọ mmụọ nwoke na ajọ mmụọ nwanyị»¹.

Ihe bu iwu mgbe a na-aga mposi:

1- Isacha onwe pụọ na mmamiri.

2- Ikpuchi akukụ ahụ ihere (Awrah).

A machibidoro iwu n'oge igbo mkpa:

1- Iche ihu na Qiblah ma ọ bu inye ya azụ.

2- Igbo mkpa n'ụzọ ndị mmadụ na n'ebe ọha na eze ha.

3- Igbo mamiri n'ime mmiri kwu otu ebe.

A kpọrọ asị n'oge a na-egbo mkpa:

1- Imetụ akukụ ahụ nwoke (amụ) n'aka nri n'oge a na-egbo mkpa.

2- Isacha onwe (Istinjaa) na ihicha onwe (Istijmaar) site n'iji aka nri mee ya.

3- A na-akpọ ikwu okwu asị, karịsịa ikpọ aha Allah, Onye dị ike ma dịkwa ebube, n'oge a na-aza oku okike.

Nke Ise: Iwu Ndị Gbasara Isa na Ihicha Onwe Mgbe A Gachara Mposi:

Istinjaa: Iwepụ ihe fọdurụ nke ihe si n'ebe nzuzo abụọ ahụ pụta site n'iji mmiri.

Na Istijmar: Ikpochapụ unyi fọdurụnụ nke si

¹ Al-Bukhari dekotara ya n'ọnụọgụ (142), na Muslim n'ọnụọgụ (122).

n'ụzọ abụọ ahụ ụta n'ejighi mmiri; di ka iji nkume na akwukwo nhicha.

Iwu Ndi Di Maka ihe a na-eji eme Istijmar:

1- Ka o buru ihe ekwere ekwe.

2- Idi ocha.

3- Ibu ihe na-eme ka o di ocha.

4- Ka o ghara ibu okpukpu ma o bu nsi anu.

5- Ka o ghara ibu n'ihe a na-akwanyere ugwu; di ka akwukwo ndi aha Allah (Azza wa Jalla) di na ha.

A pukwara iji naani istijmar zuo site n'onodu abuo:

1- Ka ihe ahụ na-aputa ghara igafe ebe o na-apukari.

2- Ihicha onwe ga-abu site n'okwute ato nahicha ihe, ma o bu karia.

Nke isii: Iwu Ndi Di Maka Wudu:

O bu iwu ime Wudu maka ofufe ato:

1- Ekpere; ma o buru nke mmanye ma o bu nke afu ofufo.

2- Imetu Mushaf aka.

3- Igba gburugburu (Tawaf).

Iwu ndi di mkpa (Shurut) maka Wudu:

1- Okpukperechi nke Islam.

2- Ezi uche.

3- Inwe nghota.

4- Ebumnobi (Niyah): onodu ya bu n'obi, na ikpopta ya n'onu bu Bid'ah, Onye o bua nke choro ime Wudu, o nweela ebumnuche (niyya), Maka isa

akukū ahū nke Wudu n'ebumnobi (niyyah) ime ka ahū juo oyi ma o bu idi ocha; o bughị Wudu.

5- Ijigide ya: n'ebughị n'obi ikwusi ya ruo mgbe asachapuchara.

6- Nkwusi nke ihe na-ebute Wudu, A wepuru na nke ahū: onye nwere nsogbu ntapu na-adigide adigide (salas), na nwanyị na-ahū obara na-abughị nke ihu nsọ (mustahadah).

7- Isacha akukū ahū ihere (Istinja') ma o bu ihicha ya (Istijmar) tupu ya, maka onye mamiri ma o bu nsi putara n'ahū ya.

8- Mmiri ibu nke di ocha (tahir), ma buru nke iwu kwadoro.

9- Iwepu ihe na-egbochi mmiri iru n'akpukpo ahū.

10- Ibata oge ekpere maka onye nwere adighi ocha na-adigide adigide.

Ihe Ndi Iwu Manyere na Wudu (Ogidi nke Wudu):

1- Isa ihu, nke gunyere: igbugbu mmiri n'onu na ikunye mmiri n'imi.

2- Isa aka abuo tinyere ikpere aka abuo ahū.

3- Ihi aka n'isi dum, nke gunyere nti abuo.

4- Isa ukwu abuo tinyere nkwonkwo ukwu abuo ahū.

5- Igbaso usoro (tartib) n'etiti akukū ahū nke Wudu.

6- Nsochi ibe ya: a gaghi enwe nkewa ogologo oge n'etiti akukū ahū.

Uzọ E Si Eme Wudu:

1- Ikpọ aha Allah.

2- İsa ọbụ aka abụọ ugboro atọ.

3- İsa ihu ugboro atọ, nke gụnyere igbugbu mmiri n'ọnu na ikunye mmiri n'imi.

4- İsa aka abụọ ruo n'ikpere aka abụọ ahụ ugboro atọ, na imalite n'aka nri tupu aka ekpe.

5- İhi aka n'isi tinyere ntị abụọ.

6- İsa ụkwụ abụọ ruo na nkwonkwo ụkwụ abụọ ahụ ugboro atọ, na imalite n'ụkwụ aka nri tupu nke aka ekpe.

Ihe Ndị Na-emebi Wudu:

1- Ihe na-esi n'uzọ abụọ ahụ (nke ihu na nke azụ) apụta, dika: mamiri, ikuku, na nsị.

2- Ihe ruru unyi (najasah) putara n'ahụ n'uzọ kariri akari.

3- Mfu nke uche site n'ura ma ọ bụ ihe ọzọ.

4- İmetụ aka n'akụkụ ahụ ihere, ma ọ bụ nke ihu ma ọ bụ nke azụ, n'enweghi ihe mgbochi.

5- İri anụ kamel.

6- İhapụ okpukpe İslam (Rida). Ka Allah chebe anyị na ndi Alakuba niile puo na nke ahụ.

Nke asaa: İwu ndi gbasara ihia aka n'elu

Khuff abụọ na soks abụọ:

1- Khuff: İhe a na-eyi n'ụkwụ abụọ nke sitere n'akpukpo anụ na ihe yiri ya.

2- Soks: İhe a na-eyi n'ụkwụ abụọ nke e ji aji anụ ma ọ bụ ogho na ihe yiri ha ruo.

Iwu Ndị Dị Maka Ihicha N'elu Ha Abụọ:

1- Iyi ha abụọ mgbe e nwechara ịdị ọcha (Wudu) zuru oke.

2- Ikpuchi ụkwụ abụọ tinyere akpụ ụkwụ abụọ.

3- Ha abụọ ịdị ọcha.

4- Ihicha n'ime oge a kpaara ókè.

5- Ka ịhịa aka ahụ buru na Wudu, ọ bughị na ịsa ahụ niile (Ghusl).

6- Ihe mkpuchi ụkwụ (khuff) na ihe ndị yiri ya ịbụ nke iwu kwadoro, ma ọ buru na ọ bụ ihe a napuru n'ike ma ọ bụ ákwà silk n'ebe nwoke nọ; ọ zighị ezi ihicha ya aka n'elu, n'ihia na a gaghi eji ihe a machibidoro iwu nweta ohere e nyere n'iwu.

Oge ihicha:

Maka onye nọ n'ụlọ: otu ụbọchị na otu abalị, na maka onye njem: ụbọchị atọ na abalị ha.

Uzo E Si Ahia Aka:

A ga-eji mmiri mee ka aka di mmiri, wee hia aka n'elu soks abụọ ma ọ bụ soks akpukpo anụ abụọ ahụ (Khuffain), site na mkpisi ụkwụ abụọ ruo n'okpukpu ụkwụ, naanị otu ugboro.

Ihe ndi na-emebi ihia aka:

1- Ngwucha oge ihia aka (Mash).

2- Iyipụ soks abụọ ahụ ma ọ bụ otu n'ime ha.

3- Inwe adighi ọcha ukwu (Hadath Akbar).

Iwu Gbasara Ihicha N'elu Akpukpo Ụkwụ:

Ọ bụ ohere (rukhsah), ma ime ya di mma karia iyipu soks akpukpo (khuffayn) na isa ụkwụ abụọ; iji

nakwere ohere Chineke (Onye Pụrụ Ime Ihe Niile, ma Dị Ebube) nyere, na ịgbaso Onye Amụma Chineke—(ka udo na ngozi Chineke dịrị ya), nakwa ịdị iché n'ebe ndị na-ewebata ihe ọhụrụ n'okpukpe (mubtadi'ah) nọ.

3- Ịhị aka n'elu ihe nkekọ ọkpukpụ, ihe nkekọ ọnyá, na ihe mmado:

Ihe nkwado ọkpukpụ: Ọ bụ ihe a na-eke n'elu ọkpukpụ gbajiri agbaji; dị ka plasta ma ọ bụ iberibe osisi na ihe ndị yiri ya.

Ihe nkekọ: bụ ihe a na-eke n'elu ọnyá, ma ọ bụ mmerụ ahụ, ma ọ bụ ebe ọkụ gbara; nke e ji akwa ma ọ bụ ihe yiri ya mee.

Na ihe nkedo: bụ ihe a na-amado n'ọnyá ma ọ bụ n'otutu maka ọgwụgwọ.

Iwu Ihicha N'elu Ya:

A na-anabata ya: mgbe enwere mkpa ka ọ nọgide, n'okpuru ọnọdụ na ọ gaghi agafe ebe enwere mkpa.

Amachibidoro ya: ma ọ bụrụ na mkpa e nwere maka ya agwula, ma ọ bụ na iwepu ya agaghị ebute ihe isi ike ma ọ bụ mmerụ ahụ.

Uzọ E Si Ehicha N'elu Ya:

Ọ ga-asa ebe gbara ya gburugburu, ma hie aka n'elu ya n'akụkụ ya niile, A naghị ahị aka n'ihe gafere ebe maka Wudu.

Nke asatọ: Iwu gbasara Tayammum:

Tayammum: Ọ bụ ịhị aka n'ihu na n'aka abụọ site

n'iji ájá dī ọcha, n'inwe ebumnuche (niyya) nke ịdị ọcha, n'ụzọ a kapiri ọnụ.

Iwu ya:

Ọ bụ iwu ime tayammum iji dochie anya wudu na ghusl mgbe a na-enweghi mmiri, ma ọ bụ mgbe a na-enweghi ike iji ya mee ihe.

Amamihe dī na mwube iwu ya:

Tayammum so na njirimara pụrụ iche nke Ummah Muhammad (ka udo na ngozi Chukwu dīrī ya), A maghikwa nke a n'ime mba ndi gara aga, dika ohere sara mbara sitere n'aka Chineke nye mba a, nakwa amara sitere n'aka Ya n'ebe ha nọ.

Onọdu ndi a kwadoro Tayammum n'iwu:

1- Ọ bụrụ na o nweghi mmiri, ma o nweghi ya n'obodo ma ọ bụ na njem, o wee choọ ya mana ọ hụghị ya.

2- Ọ bụrụ na o nwere mmiri dī ya mkpa maka ịnụ ihe ọnụnụ ma ọ bụ isi nri, nke na ọ bụrụ na o jiri ya mee emume idecha onwe, ọ ga-emebi mkpa ya, ruo n'ókè na ọ na-atụ egwu akpiri ikpọ nkụ maka onwe ya, ma ọ bụ akpiri ikpọ nkụ nke onye ọzọ, ma ọ bụ n'ụmụ mmadụ ma ọ bụ n'anụmanụ a na-akwanyere ùgwù.

3- Ọ bụrụ na ọ na-atụ egwu na iji mmiri mee ihe ga-emerụ ahụ ya n'ihi ọrịa ya, ma ọ bụ mee ka ịgbake ya gbuo oge.

4- Ọ bụrụ na ọ nweghi ike iji mmiri mee ihe n'ihi ọrịa na-eme ka ọ ghara inwe ike ịgaghari, o

nweghikwa onye ga-enyere ya aka ime Wudu, ma tụọ egwu na oge ga-agafe.

5- Ọ bụrụ na ọ na-atụ egwu oyi n'iji mmiri eme ihe, ma ọ hughị ihe ọ ga-eji kpoo ya ọkụ, ọ ga-eme Tayammum wee kpee ekpere.

Uzo E Si Eme Tayammum:

Ọ ga-akụ aka abụọ ya n'aja na-agbasapụ mkpịsị aka ya, emesịa ọ ga-eji ime mkpịsị aka ya hịa aka n'ihu ya, ma jiri ọbụ aka ya abụọ hịa aka abụọ ya, wee hụ na ịhị aka ahụ meturụ ihu ya na aka abụọ ya dum kpamkpam.

Ihe ndị na-emebi Tayammum:

1- Inweta mmiri, ọ bụrụ na Tayammum bụ n'ihị enweghị ya, Ma ọ bụ inwe ike iji ya mee ihe ma ọ bụrụ na tayammum ahụ bụ n'ihị enweghị ike iji ya mee ihe.

2- Ọ na-emebi site n'otu n'ime ihe ndị na-emebi Wudu, ma ọ bụ site n'otu n'ime ihe ndị na-eme ka Ghusl (ịsa ahụ) bụrụ iwu, dị ka Janabah, ịhụ nsọ, na ọbara ọmụmụ.

Iwu maka onye na-enweghị ike iji mmiri na Tayammum:

Onye ọ bụla na-enweghị mmiri na ájá, ma ọ bụ ruo n'ọnọdụ ebe ọ na-enweghị ike iji mmiri ma ọ bụ ájá emetụ anụ ahụ ya; ọ ga-ekpe ekpere dika ọnọdụ ya siri dị, n'enweghị ịsa nsọ ma ọ bụ iji ájá asacha onwe ya; n'ihị na Chineke anaghị ebo mkpụrụ obi ọ bụla ibu karịrị ike ya. Ma ọ bụrugodị na o mee na ọ

nwetara mmiri na aja mgbe nke ahụ gasiri, ma ọ bụ nwee ike iji ha mee ihe; ọ gaghi emeghachi ekpere o kpere; n'ihi na o meela ihe e nyere ya n'iwu, Maka okwu Chukwu Onye Dị Elu si:

{...فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...}

{...Ya mere, tụọny egwu Chineke dị ka unu siri nwee ike...} [Surah At-Taghabun: 16] Na maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷻ si:

«إِذَا أَمَرْتُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ».

«Ọ bụrụ na m nye unu iwu ime otu ihe, meenụ site na ya ihe unu nwere ike»¹.

Ihe iburu n'uche (Fa'idah): Ọ bụrụ na o mee tayammum n'ihi janabah, ma emesia nweta mmiri; ọ ga-asa ahụ ya (mee ghusl).

Nke itoolu: Iwu Ndị Gbasara Nsọ Nwanyị na Ọbara Ọmụgwọ:

Nke mbụ: Nsọ nwanyị:

Ọ bụ ọbara okike na ebumpụta ụwa, nke na-esi n'ime ime akpa nwa agbapụta n'oge a ma ama. N'ọtụtụ oge, ọ na-apụta n'ọnwa ọ bụla ụbọchị isii ma ọ bụ asaa, ọ nwekwara ike ikari ma ọ bụ ibelata, Ọnwa nwanyị na-adị ogologo ma na-adikwa mkpirikpi; dabere n'otú Chineke (Onye Dị Elu) siri hazie ya site n'ọdịdị okike.

Iwu ndị gbasara nwaanyị na-ahụ nsọ:

¹ Albukhari dekotara ya n'ọnuogugu (7288), na Muslim n'ọnuogugu (6066).

1- Nwaanyi na-ahụ nsọ anaghị ekpe ekpere, ọ naghikwa ebu ọnụ n'oge nsọ ya, ọ gaghi ezikwa ezi n'aka ya.

2- Nwanyị na-ahụ nsọ ga-akwughachi ibu ọnụ mana ọ bughị ekpere mgbe ọ dīchara ọcha site na nsọ nwanyị ya.

3- Amachibidoro ya ime Tawaaf n'Ulo Nsọ ahụ, Agukwala Kor'an ahụ, Ma anodula n'ime ulo alakuba. 4- Ọ bukwa ihe a machibidoro iwu ka di ya nwee mmekọahụ na ya n'akukụ ahụ nzuzo ruo mgbe ihu nsọ ya kwusiri, ma ọ saa ahụ.

5- Ọ kwere omume ka di nwanyị na-ahụ nsọ nweta obi uto n'ahụ ya na-enweghi inwe mmekọahụ n'akukụ ahụ nzuzo, di ka isusu ọnụ, imetu aka, na ihe ndi di otu ahụ.

6- Amachibidoro di ya igba ya alukwaghim mgbe ọ nọ na nsọ nwaanyi.

Idi ọcha bu nkwusi nke ọbara, yabu ọ buru na ọbara ahụ akwusi; ọ dila ọcha, ma oge nsọ nwanyị ya agwula, n'ihia ya ọ bu iwu na ọ ga-asachapu onwe ya (Ghusl), Mgbe ahụ, ọ ga-amaliteghachi ime ihe ndi a machibidoro ya n'ihia nsọ nwanyị.

Ma ọ buru na ọ hu ihe na-acha nchara nchara ma ọ bu ihe na-acha odo odo mgbe ọ dīchara ọcha, ọ gaghi elebara ya anya.

Nke abuo: Obara Omumu:

Ọ bu ọbara nke akpa nwa na-eweputa n'oge imu nwa nakwa mgbe a musiri ya, ọ bukwa ọbara

fọdurụnụ nke e jigidere n'oge afọ ime.

Nifas (ọbara ịmụ nwa) dị ka Hayd (ọbara nsọ) n'ihe gbasara ihe iwu kwadoro; dị ka inweta obi uto n'ahụ ya n'ebe na-abughị akukụ ahụ nzuzo.

Na n'ime ihe ndị a machibidoro; dika inwe mmekọahụ n'akukụ ahụ nzuzo, na igbochi ibu ọnụ, ekpere, ịgba alụkwaghịm, ime Tawaf, na ịgụ Qur'an, nakwa inọ n'ime ulọ alakuba, Ọ bukwa iwu na ọ ga-asa ahụ mgbe ọbara ya kwusiri, dika nwanyị na-ahụ nsọ.

Ọ bukwa iwu n'ahụ ya ikwụ ugwo ibu ọnụ ma ọ bughị ekpere, ya mere ọ gaghi akwụ ugwo ya dị ka nwanyị na-ahụ nsọ.

Na oge ya kacha ogologo bu ubochi iri anọ. Ọ buru na ọbara nwanyị muru nwa akwusi tupu ubochi iri anọ, oge ọbara ịmụ nwa ya agwula; ya mere, ọ ga-asa nsọ ya, kpee ekpere, ma gaa n'ihu na-eme ihe ndi e gbochiri ya ime n'ihu ọbara ịmụ nwa ahụ.

Isiokwu Nke Abuo: Ekpere:

Nke mbu: Iwu Ndi Di Maka Adhan na Iqamah:

E weputara iwu ikpo oku ekpere (Adhan) n'afọ nke mbu nke ikwaga Onye Amuma, Na ihe kpatara e ji mee ya iwu bu: na mgbe o siiri ha ike imata oge, ha gbara izu n'iguzobe ihe iriba ama maka ya, Ya mere, e gosiri Abdullah bin Zaid (Chineke nwee afọ

ojuju n'ebe ọ nọ) oku ekpere a na nrọ, ma mkpughe kwadoro ya.

Na Adhan: İma ọkwa na oge ekpere eruola. Na İqamah: Ọ bụ İma ọkwa maka ibido Ekpere.

Na İkpọ òkù ekpere (Adhan) na İkpọ òkù ibido ekpere (İqamah) bụ iwu dịiri ọha (Fard Kifayah) n'elu ọgbakọ ụmụ nwoke maka ekpere ndi iwu kwadoro, Ha abụọ so n'ihe iriba ama nke Islam ndi a na-ahụ anya, ya mere, a pughị İkagbu ha.

Iwu Ndi Di Maka Adhan:

1- Ka onye na-akpọ oku ekpere buru nwoke.

2- Azaan idi n'usoro.

3- Ka Adhan buru nke na-esochi ibe ya.

4- Ka oku ekpere (Adhan) buru mgbe oge batachara, Ihe e wezugara na nke a bu: Adhan nke mbu n'ekpere Fajr, nakwa Jumu'ah.

Sunan nke Adhan:

1- İtinye mkpisi aka ya na nti ya.

2- İkpọ Adhan na mbido oge.

3- İtughari n'akuku aka nri na aka ekpe mgbe a na-ekwu Hay'alatayn.

4- İnwe ezigbo olu.

5- İkpọputa okwu Adhan nwayọọ nwayọọ, n'enweghi idoti okwu ma ọ bu ndoti gabigara okè.

6- İkwusi n'ahiriokwu ọ bula di n'ime ya.

7- Iche ihu na Qiblah n'oge Adhaan.

Adhaan (İkpọ òkù ekpere) nwere ahiriokwu iri na ise, dika Bilal (ka obi di Chineke mma n'ebe ọ nọ)

na-esi akpọ ya mgbe niile n'ihu Onye ozi Chineke (udo na ngozi Chineke dịrị ya).

Okwu nke Adhan:

(Chineke kachasi ukwu): ugboro anọ.

(A na m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke): ugboro abụọ.

(Ana m agba àmà na Muhammad bụ onye ozi Chineke): ugboro abụọ.

(Bia n'ekpere): ugboro abụọ,

(Bianụ n'ihe ịga nke ọma): Ugboro abụọ.

Emesia, ọ ga-asị: 'Allāhu akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abụọ.

Emesia, ọ ga-eji ('Lā ilāha illā Allāh' (Ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke)) mechie: otu ugboro.

Ọ na-atụkwasi n'ekpere Fajr mgbe o kwuchara Hayya 'alal Falah: (As-Salatu khayrun minan-Nawm) ugboro abụọ; N'ihi na ọ bụ oge ndị mmadụ na-ehikarị ụra na ya.

Ma Iqamah bụ ahịrịokwu iri na otu a na-agụ ngwa ngwa, ya bụ: ime ya ngwa ngwa; n'ihi na ọ bụ maka ịgwa ndị nọ ebe ahụ, ya mere ọ dịghị mkpa ịjị nwayọọ na-agụ ya.

Usoro ya dị ka ndị a:

'Allāhu Akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abụọ.

(A na m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ ma e wezuga Chineke): otu ugboro.

(Ana m agba àmà na Muhammad bụ onye ozi

Chineke): otu ugboro.

(Bia n'ekpere): otu ugboro.

(Bianu n'ihe iga nke oma): otu ugboro.

(Qad qaamatis Salaah): ugboro abuo.

'Allāhu Akbar' (Chukwu kachasi ukwu): ugboro abuo.

(O dighi chi ozọ ma e wezuga Chineke): otu ugboro.

O bu ihe di mma ka onye nuru Adhaan kwuo otu ihe ahụ onye na-akpo oku ekpere na-ekwu, beluso n'ikwu: (Hayya 'alas-Salaah), na (Hayya 'alal-Falaah), kama o ga-asị: (Laa hawla wa laa quwwata illaa billaah), Emesịa, o ga-arịọrọ Onye amuma ﷻ ekpere. Emesịa, mgbe nke a gasiri, o si:

«اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّامَّةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ،
وَابْعَثْهُ مَقَامًا مُحَمَّدًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْوَعْدَ».

«O Chineke, Onyenwe oku a zuru oke, na ekpere a na-eguzobe, nye Muhammad onodu kachasi elu na okwa puru iche, ma kpolite ya n'onodu kwesiri otuto nke I kwere ya na nkwa; n'ezie, I naghị emebi nkwa»¹.

Ya na, o si:

«رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا».

¹ Samahat Sheikh Abdulaziz bin Baz, ka Allah meere ya ebere, kwuru na Majmu' Fatawa ya (29/ 141): (Al-Bayhaqi gbakwunyere n'usoro nnyefe di mma site na Jabir mgbe okwu ya gasiri: «nke I kwere ya nkwa»: «n'ezie, I naghị emebi nkwa»).

«Anabatara m Chineke dị ka Onyenwe m, nakwa Islam dị ka okpukpe, nakwa Muhammad dị ka onye amụma»¹.

A machibidoro ịpụ n'ụlọ alakuba mgbe a kpọchara oku ekpere (Adhan) n'enweghi ezi ihe ngọpụ ma ọ bụ ebumnuche ịlaghachi.

Mgbe a na-ejikọ ekpere abụọ, otu Adhan na-ezuru, nakwa Iqamah maka ekpere ọbụla.

Nke abụọ: Ọnọdụ ekpere na uru ya:

Ekpere bụ nke kachasi mkpa n'ime ogidi ndi di n'Islam mgbe akaebe abụọ ahụ gasiri, O nwekwara ọnọdụ puru iche, Ebe Chukwu mere ya iwu nye Onye Ozi ya (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) n'abalị Njem Irigo (Al-Mi'raj) n'eluigwe, Ya mere, nke a na-egosi idi ukwu ya, mmesi ike nke ibu iwu ya, yana ọnọdụ ya n'ihu Chukwu Onye di ike na Onye di ukwu.

N'ezie, otutu Hadith abiala gbasara uru ya na ibu iwu ya n'ahu onye o bua n'otu n'otu, Na ibu iwu ya bu ihe a maara nke oma dika ihe di mkpa n'okpukpe Islam.

Na ufodu n'ime ihe na-egosi na o bu iwu nakwa mmesi ike ya bu: otutu ederede sitere na Qur'an na Sunnah, ya na kwa:

1- Okwu Onye Di Elu:

﴿...إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

¹ At-Tirmidhi dekọtara ya, n'onyogugu (2635).

{...N'ezie, ekpere bu iwu diiri ndi kwere ekwe...}
[Surah An-Nisaa: 103]. Ya bu: e mere ya iwu n'oge
ndi Onye ozi Chineke ﷺ kowara.

2- Ya na, okwu Onye Di Elu:

{وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ...}

{E nyeghi ha iwu ma o bughị naanị ka ha fee
Chukwu ofufe, site n'iji ezi obi kpeere Ya
n'okpukperechi, n'ibụ ndi kwu otọ n'eziokwu,
nakwa ka ha na-ekpe ekpere ahụ...}

[Surah Al-Bayyinah: 5].

3- Ya na, okwu Onye Di Elu:

{فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ...}

{Ma o buru na ha chegharia, kpee ekpere,
nyekwa onyinye Zakat, mgbe ahụ ha bu umunne
unu n'okpukperechi...} [Surah At-Tawbah: 11].

4- Site n'aka Jabir (Chineke nwee mmasị n'ebe ha
abụọ nọ) na Onye ozi Allah ﷺ kwuru si:

{إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرِكُ الصَّلَاةِ}.

«N'ezie, ihe di n'agbata mmadu na isoke na
igonahu Chineke bu ihapu ekpere.»¹

5- Na site n'aka Buraidah (ka Allah nwee afọ
ojuju n'ebe o nọ), o kwuru si: Onye ozi Allah ﷺ
kwuru si:

{الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ}.

¹ Muslim dekọtara ya n'onuogugu (82).

«Nkwekọrịta dị n'etiti anyị na ha bụ ekpere, onye ọ bụla hapụrụ ya, n'ezie ọ gọnahụrụ Chineke.»¹.

Na ndị maara ihe kwekọrịtara n'ekweghi ekwe nke onye gọnarịrị ibụ iwu ya, Mana maka onye hapụrụ ya n'ihị umengwụ na ileghara anya, nke kacha zie ezie bụ na ọ gọnahụkwara Chineke, n'ihị akụkọ ahụ ziri ezi nke e kwuru na mbụ, nakwa n'ihị nkwekọrịta nke ndị Sahaba na nke ahụ.

Nke atọ: Iwu Ndị Dị Maka Ekpere:

1- Ibata oge ya:

Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿...إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

{...N'ezie, ekpere bụ iwu dịrị ndị kwere ekwe n'oge a kara aka.} [Surah An-Nisaa]. Ya bụ: ihe e mere iwu n'oge ndị a kapirị ọnu.

Oge ekpere ndị e nyere n'iwu dị ka ndị a:

A- Fajr: Site na mgbawa chi ruo na mpụta anyanwụ.

B- Zuhr: Site na mgbada anyanwụ ruo mgbe onyinyo nke ihe ọ bụla ga-aha ka ya n'ịdị ogologo.

C- Asr: Site na njedebe oge Zuhr ruo mgbe anyanwụ ga-acha odo odo, nakwa oge mkpa ruo n'ọdịda ya.

¹ At-Tirmidhi dekotara ya, n'ọnuogugu (265), o kwuru: Ọ dị mma, ziri ezi, ma dị iche, ma Al-Ālbanī kwadoro na ọ ziri ezi na Sahih At-Targhib wa At-Tarhib.

d- Maghrib: Site n'òdịda anyanwụ ruo na nfu nke ihè uhie n'ihu igwe.

e- Isha: Site na ngwụcha oge Maghrib ruo etiti abalị.

2- Ikpuchi akụkụ ahụ ihere (Awrah):

Ọ bụ ihe ọ bụ iwu ikpuchi ya, nke na-adị n'ọ ikpughe ya, nakwa nke a na-eme ihere ya, Ma akụkụ ahụ ihere (Awrah) nke nwoke bụ site n'otubo ruo n'ikpere, Ma ahụ nwanị dum bụ akụkụ ahụ nzuzo n'ime ekpere, wezuga ihu ya, Ọ ga-ekpuchi ihu ya ma ọ bụrụ na ọ nọ n'ihu ụmụ nwoke na-abughị ndị ikwu ya, ya bụ: ndị na-abughị ndị mahram ya.

3- Izere ihe na-adighị ọcha (Najasa):

Ihe ruru unyi (Najasah): Ọ bụ unyi a kapiri ọnụ, nke ụdị ya na-egbochi ekpere; di ka mamiri, nsị, ọbara, na ihe ndị ọzọ, ọ na-adikwa n'ahụ, n'ebe, nakwa n'uwe.

4- Iche ihu na Qiblah:

Qiblah bụ Ka'aba di nsọ, akporo ya Qiblah maka na ndi mmadu na-eche ihu na ya.

Ya mere, ekpere adighi ire n'enweghi iche ihu n'ebe nsọ (Qiblah), Maka okwu Onye Di Elu:

﴿...وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ...﴾

{...na ebe ọbụla unu nọ, cheenụ ihu unu n'ụzọ ya...} [Surah Albakara: 144].

5- Ebumnobi:

Ọ bụ n'asụsụ: ebumnuche, na n'iwu (Shari'ah):

mkpebi ime ofufe iyi biaruo Chukwu di elu nso. Onodu ya bu n'obi, ya mere o dighi mkpa ikpopta ya n'onu, kama o bu bid'ah.

Nke anọ: Ogidi Ndi Di n'Ekpere:

O bu ogidi iri na anọ:

Ogidi: Nke mbu: Iguzo oto mgbe a nwere ike:

Maka okwu Onye Di Elu:

﴿...وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

{...Ma guzonu n'ihu Chineke dika ndi na-erube isi.} [Surah Albakara: 238]• Ya na, akuko Imran (Chineke nwere mmasi n'ebe o no) nke e buliri:

«صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ».

«Kpee ekpere n'iguzo oto, ma o buru na i nweghi ike, mgbe ahụ n'inodu ala, ma o buru na i nweghi ike, mgbe ahụ n'elu akuku ahụ gi»¹.

Ma o buru na o nweghi ike iguzo oto n'ih ioria; o ga-ekpe ekpere dika onodu ya siri di, n'inodu ala ma o bu n'idina n'akuku ya, Dikwa ka onye oria: onye na-atu egwu, na onye gba oto, na onye o di mkpa ka o nodu ala ma o bu dina ala maka ogwugwo nke choro ighara iguzo oto. N'otu aka ahụ, e nyere onye na-ekpe ekpere ohere ihapu iguzo oto ma o buru na o na-ekpe n'azu onye na-edu ofufe a hoputara, onye na-enweghi ike iguzo oto. O buru na o nodu ala kpee ekpere, mgbe ahụ ndi no n'azu ya ga-anodukwa ala

¹ Albukhari dekotara ya n'nomba (1117).

kpee ekpere iji soro onye na-edu ha. O kwere omume ikpe ekpere Nawafil mgbe a nọduru ala, ọbụlagodi ma ọ bụrụ na mmadu nwere ike iguzo ọtọ, mana ụgwọ ọrụ ya agaghị adị ka ụgwọ ọrụ nke onye guzo ọtọ.

Ogidi nke Abu: Takbiiratul Ihraam na mmalite ya:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷻ
sị:

«ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ، وَكَبِّرْ».

«Emesia, chee ihu na Qiblah, wee kwuo Allahu Akbar»¹.

Na usoro ya bụ ka o kwuo: (Allahu Akbar), ọ dighịkwa ihe ọzọ ga-ezuru ma ọ bughị ya.

Ogidi nke atọ: Igụ isi akwụkwọ nke Alfatiha:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷻ
sị:

«لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

«Enweghị ekpere maka onye ọ bula na-agughị Isi akwụkwọ nke Alfatiha»².

Rukn nke anọ: Rukuu' na Rak'ah ọbụla:

Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا...﴾

{O ndị kwere ekwe, ruonu ala ma kpoonu

¹ Albukhari kọrọ ya n'onyogugu (6251), na Muslim n'onyogugu (884).

² Albukhari dekotara ya n'onyogugu (756), na Muslim n'onyogugu (872).

isiala...} [Surah Al-Hajj: 77].

Ogidi Nke Ise na Nke Isii:

Ibili site na Rukuu', na iguzoputa otọ dika onodu ya siri di tupu ya, n'ihii na Onye Amuma (udo na ngozi Chineke diri ya) nogidesiri ike na-eme ya.

Ya na, ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ gwara onye mehiere n'ekpere ya si:

«ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا».

«Mgbe ahụ, bilie ruo mgbe i ga-akwụ otọ ziri ezi»¹.

Ogidi Nke Asaa: Ime Sujuud n'elu akukụ ahụ asaa:

Ha bu egedege ihu tinyere imi, na aka abuo, na ikpere abuo, na mkpisi ukwu abuo, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«أَمَرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ: الْجَبْهَةِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ، وَالْكَفَيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ».

«E nyere anyi iwu ka anyi mee Sujuud n'elu okpukpu asaa: okpoiso, o wee jiri aka ya rutu n'imi ya, na obu aka abuo, na ikpere abuo, na nsotu ukwu abuo»².

Rukn Nke Asaato: Ibilite na Sujuud na inodu n'etiti Sujuud abuo ahụ:

Maka hadith Aisha (ka Chukwu nwee afọ ojuju n'ebe o nọ):

¹ Bukhari dekotara ya n'onuogugu (793), na Muslim n'onuogugu (398).

² Al-Bukhari dekotara ya n'onuogugu (812), na Muslim n'onuogugu (490).

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ، لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ جَالِسًا».

"«Onye amuma ﷺ na-abụ, mgbe o welitere isi ya pụọ na Sujuud, ọ naghị eme Sujuud ruo mgbe ọ nọduru ala nke oma»¹."

Ogidi nke itoolu: Obi iru ala n'ogidi niile:

Ọ bụ inọ jụu, ọbụlagodi na ọ dị ntakiri, maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ nye onye ahụ mehiere n'ekpere ya si:

«حَتَّى تَطْمَئِنَّ».

«Ruo mgbe obi ga-eru gi ala»².

Ogidi abuo: Nke iri na nke iri na otu:

Tashahhud ikpeazu na inodu ala ya: dabere na Hadith Ibn Mas'ud (ka Chineke nwee mmasi n'ebe ọ nọ) nke e buliri (marfu'):

«إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

«Mgbe otu onye n'ime unu na-ekpe ekpere, ya kwuo si: Ekele niile, ekpere niile, na ihe oma niile diri Chineke. Udo diri gi, gi onye amuma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo diri anyi na n'ahụ ndi ohu Chineke ndi ezi omume. Ana m agba àmà na ọ dighi chi ozọ kwesiri ofufe ma e wezuga Chineke,

¹ Muslim dekọtara ya (498).

² Bukhari dekọtara ya n'onuogugu (724), na Muslim n'onuogugu (398).

ana m agbakwa àmà na Muhammad bụ ohu Ya na onye ozi Ya»¹.

Ogidi nke iri na abụọ: Iriọrọ Onye amụma ﷺ
ekpere n'oge Tashahhud ikpeazụ:

Site na ọ sị:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ».

«O Chineke, wusa ekpere Gị n'ahụ Muhammad»²,
Ma ihe karịrị nke ahụ, ọ bụ Sunnah.

Ogidi nke iri na atọ: Igbaso usoro n'etiti ogidi:

N'ihì na Onye-amụma ﷺ na-eme ya n'usoro, Ya
na, ọ sịrị:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

«Kpeenụ ekpere dị ka unu si hụ m ka m na-
ekpe»³. N'ezie, o kuziiri ya onye ahụ mere mmejọ
n'ekpere ya n'usoro n'usoro site n'iji «emesia».

Ogidi nke Iri na Anọ: Ekele udo:

Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dịrị ya) ﷺ
sị:

«وَحَتَمَهَا التَّسْلِيمُ».

«Na mmechi ya bụ inye ekele udo», Ya na, okwu
ya:

«وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ».

¹ Al-Bukhari dekọtara ya (797), na Muslim (402).

² At-Tirmidhi dekọtara ya, n'ọnụọgụ (839).

³ Albukhari dekọtara ya n'ọnụọgụ (6008).

«Na mmechi ya bu inye ekele udo»¹.

Nke ise: Iwu Ndị Dị Mkpá n'Ekpere

(Wajibat):

Ha bu asatọ:

1- Isi Takbiir niile beluso Takbiiratul Ihraam.

2- Ikwu «Subhaana Rabbiyal Aziim» n'oge Rukuu' otu ugboro, A na-akwadokwa ibawanye ya ruo ugboro atọ, nke bu opekata mpe nke izu okè, Ruo na iri, nke bu nke kachasi elu.

3- Ikwu: (Sami'a Allahu liman hamidah) mgbe a na-ebili na Rukuu'; maka Imaam na onye na-ekpe ekpere naanị ya.

4- Ikwu: (Rabbana wa lakal Hamd) n'ikwu otọ site na Rukuu'.

5- Ikwu: (Subhana Rabbiyal A'la) n'oge Sujuud otu ugboro, O bukwá Sunnah ibawanye ya ruo ugboro atọ.

6- Ikwu: (O Onyenwe m, gbaghara m) n'etiti Sujuud abuo ahụ otu ugboro, O bukwá Sunnah ibawanye ya ruo ugboro atọ.

7- Tashahhud nke mbu; ya bu na o si:

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

«Ekele niile, ekpere niile, na ihe oma niile diri

¹ Albukhari dekotara ya n'onuogugu (1110).

Chineke. Udo dịrị gị, gị onye amụma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo dịrị anyị na n'ahụ ndị ohu Chineke ndị ezi omume. Ana m agba àmà na ọ dịghị chi ọzọ kwesiri ofufe ma e wezuga Chineke, ana m agbakwa àmà na Muhammad bụ ohu Ya na onye ozi Ya»¹.

8- Inọdụ ala maka Tashahhud nke mbụ.

Nke isii: Sunan nke ekpere:

Ma Sunan nke ekpere, ihapụ ya adighi emebi ekpere, Ha di ụzọ abụọ: Sunan nke okwu, na Sunan nke omume.

Nke mbụ: Sunnah nke okwu:

1- Aririọ okwu mmeghe, ọ nwere usoro okwu di iche iche, ụfọdụ n'ime ha bụ:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

"«Otuto diri Gi, Chineke m, na ekele Gi, aha Gi goziri agozi, ebube Gi di elu, ọ dighi chi ọzọ ma ọ bughị Gi»²."

2- Ichọ mgbaba tupu Faatiha, Ya bụ okwu si: «Ana m ariọ Chineke maka mgbaba pụọ na Ekwensu a buru onụ».

3- Ikwu Basmala tupu igu ihe, Ya bụ ikwu si: "N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'ụzọ niile, Onye ebere n'ụzọ pụrụ iche."

4- Ihe kariri otu ugboro na nsopuru a na-enye

¹ Albukhari dekotara ya, n'onuogugu (835).

² Al-Bukhari dekotara ya, n'onuogugu (743), na Muslim, n'onuogugu (399).

n'iru ala na n'ikpo isiala.

5- Ihe kariri otu ugboro n'ikwu:

«رَبِّ اغْفِرْ لِي».

«Chineke m, gbaghara m» n'etiti Sujuud abuo ahụ.

6- Okwu:

«مِلْءَ السَّمَاوَاتِ، وَمِلْءَ الْأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ».

«Ihe juputara eluigwe, na ihe juputara uwa, na ihe juputara n'ihe di n'etiti ha abuo, na ihe juputara n'ihe o bu la ozo I choro ma e mesia», Mgbe e kwuchara si:

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ».

«Dinwenu anyi, otuto diri Gi»¹.

7- Igu (Qur'an) mgbe a guchara Al-Fatihah.

8- Okwu:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ».

«O Chineke, n'ezie, a na m ario Gi maka mgbaba puo na ntaramahuhu Jahanam, na ntaramahuhu nke ili, na onwunwa nke ndu na onwu, nakwa na onwunwa nke

¹ At-Tirmidhi dekọtara ya, n'onuogugu (266).

ad-Dajjal.»¹ Na ihe a tũkwasiiri na nke ahũ
n'aririõ (dua) n'oge Tashahhud ikpeazũ.

Nke abũõ: Usoro omume:

1- Iwelite aka abũõ hà n'ogo ubu ma ọ bũ ntĩ
n'ebe anõ:

A- N'oge Takbiiratul Ihraam.

b- N'oge Rukuu'.

C- N'oge a na-ebili site na Rukuu'.

d- N'oge a na-ebili gawa na Rak'ah nke atõ.

2- Itinye aka nri n'elu aka ekpe n'elu obi n'oge a
na-eguzo õtõ tũpũ Rukuu' na mgbe ọ gachara.

3- Ile anya n'ebe a na-eme Sujuud.

4- Iđõpũ ogwe aka abũõ pũõ n'akũkũ ahũ abũõ
n'oge Sujuud.

5- Iđõpũ afõ pũõ n'apata ũkwũ n'oge Sujuud
abũõ.

6- Iftirash (ĩnõdũ n'elu ũkwũ ekpe a tõtõ ala)
n'oge ĩnõdũ ala niile nke ekpere, ma e wezũga n'oge
Tashahhud nke ikpeazũ nke ekpere nwere Rak'ah
atõ nakwa nke nwere Rak'ah anõ.

7- At-Tawarruk n'oge Tashahhud ikpeazũ
n'ekpere nwere Rak'ah atõ ma ọ bũ nke nwere anõ.

Nke asaa: Ụzõ e si ekpe ekpere:

1- Mgbe Onye Amũma Chineke—ka udo na ngozi
Chineke ðiri ya—guzoro õtõ maka ekpere, o chere
ihu n'ebe nsõ (Qiblah), welite aka abũõ ya, chee ime

¹ Muslim dekotara ya, n'õnũõgũgũ (588).

mkpisi aka ha ihu n'ebe nsọ (Qiblah), wee si:

«اللَّهُ أَكْبَرُ».

«Chukwu kachasi ukwuu».

2- Emesia, o ga-eji aka nri ya jide aka ekpe ya, wee tnye ha n'elu obi ya.

3- Mgbe ahụ o ga-ekwu okwu mmeghe, ma o naghị anogide n'otu okwu mmeghe, Ya mere, okwu mmeghe niile a kwadoro site n'aka ya, ekweere iji ha mee okwu mmeghe, ya na kwa:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

«Otuto diri Gi, O Chineke, yana ekele Gi, aha Gi goziri agozi, ebube Gi dikwa elu, o dighikwa chi ozo ma o bughị Gi».

4- Emesia, o si:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ».

«A na m achọ mgbaba n'ebe Chukwu nọ pụọ n'aka Ekwensu a buru ọnụ, N'aha nke Chukwu, Onye ebere n'uzọ niile, Onye ebere n'uzọ pụrụ iche.»

5- Emesia, o ga-agu isi okwu mmalite nke akwukwo nsọ Chineke, mgbe o guchara ya, o ga-asị: «Amiin».

6- Emesia, o ga-agu ihe di mfe sitere na Qur'an, O na-aguputa (Qur'an) n'olu dara ụda n'ekpere Fajr, nakwa n'ime Rak'ah abuo nke mbu nke Maghrib na Isha, Ya na, o ga-agu ogugu nwayoo n'ihe ndi ozo

na-abughị nke ahụ. O ga-eme ka Rak'ah nke mbụ n'ekpere ọbụla dị ogologo karịa nke abụọ.

7- Mgbe ahụ, o welite aka abụọ ya dika o siri welite ha n'oge Istiftaah, Emesịa, ọ ga-asị: «Chineke kacha ukwu», O wee rudaa n'ọpọ Rukuu', O ga-etinye aka abụọ ya n'elu ikpere abụọ ya jiri mkpisi aka gbasara agbasa, ma jide ha nke ọma, ma gbatịa azụ ya, ma mee ka isi ya na azụ ya diri n'otu ahiri; ọ gaghi ewelite ya, maọbụ wedata ya, Ya na, ọ si:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» مرةً.

""Nsọ diri Onye Nwe m, Onye Ukwu" otu ugboro," Na opekata mpe nke izu okè: ugboro atọ, di ka e kwuru na mbụ.

8- Emesịa, ọ ga-ewelite isi ya wee si:

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ».

«Sami'a Allahu liman hamidah», O ga-ewelite aka abụọ ya dika o si ewelite ha n'oge Rukuu'.

9- Mgbe o guzoro ọtọ nke ọma, ọ si:

«اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مِلءَ السَّمَاءِ وَمِلءَ الْأَرْضِ، وَمِلءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكَلَّمَا لَكَ عَبْدٌ، لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ».

«Chineke (Allah), Dinwenu anyi, otuto niile diri Gi, otuto di ukwu, di mma, nke goziri agozi n'ime ya, nke juputara eluigwe, na nke juputara uwa, na

nke juputara ihe di n'etiti ha abuo, nakwa nke juputara ihe o bula ozo I chorọ ma emechaa. Onye kwesiri otuto na ebube, (nke a bu) ihe kachasi eziokwu ohu kwuru, anyi niile bukwu ohu Gi. O dighi onye na-egbochi ihe I nyere, o dighikwa onye na-enye ihe I gbochiri, ma akunuba onye nwere akunuba agaghi abara ya uru n'ebe I no»¹ . O na-emekwa ka nkwuwa oto a di ogologo.

10- E mesia, o kwuo Allaahu Akbar, wee gbadaa n'ala mee Sujuud, Ma o gaghi ewelite aka abuo ya, O ga-eme Sujuud n'elu egedege ihu ya, na imi ya, na aka abuo ya, na ikpere abuo ya, nakwa na mkpisi ukwu abuo ya, O ga-eji mkpisi aka ya abuo nakwa mkpisi ukwu ya abuo chee ihu na Qiblah, O ga-edozikwa ahụ ya n'oge Sujuud ya, O ga-eme ka egedege ihu ya na imi ya gbado n'ala nke oma, O ga-adabere n'obu aka abuo ya, wee welite ikpere aka abuo ya, O ga-adopu ogwe aka ya abuo puo n'akuku ahụ ya abuo, O ga-ewelite afo ya puo n'apata ukwu ya, na apata ukwu ya puo n'ala ukwu ya, Ya na, o si n'ikpo isiala ya:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»

"Otuto diri Onyenwe m, Onye kachasi elu." Otu ugboro, Ma opekata mpe nke izu okè bu ugboro ato, di ka e siri kwuo na mbu, Na o ga-ekpe ekpere jiri ihe a korọ n'odinala.

¹ Abu Dawud dekọtara ya, n'onuogugu (5168).

11- Emesĩa, ọ ga-ewelite isi ya na-ekwu «Allahu Akbar», Emesĩa, ọ ga-atọ ụkwụ ekpe ya n'ala, wee nọdụ n'elu ya, ma mee ka nke nri guzo ọtọ, Ọ ga-edobe aka ya abụọ n'elu apata ụkwụ ya, emesĩa ọ si:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي».

«Chineke m, gbaghara m, meere m ebere, kasi m obi, duzie m, ma nye m ihe obibi ndụ»¹.

12- Mgbe ahụ, o kwuo Takbiir ma kpọọ isiala, wee mee na nke abụọ dị ka ihe o mere na nke mbụ.

13- Mgbe ahụ, o welite isi ya na-ekwu Takbiir, ma bilie n'elu ihu ụkwụ abụọ ya, na-adabere n'ikpere ya abụọ nakwa n'apata ụkwụ ya.

14- Mgbe o guzoro ọtọ nke ọma; ọ ga-amalite igụ (Qur'an), Ọ na-ekpe Rak'ah nke abụọ dị ka nke mbụ.

15- Mgbe ahụ, ọ nọdụ ala maka Tashahhud nke mbụ n'ụzọ a toro ala, dị ka ọ na-anọdụ n'etiti Sujuud abụọ ahụ, Ọ ga-etinye aka nri ya n'elu apata ụkwụ nri ya, na aka ekpe ya n'elu apata ụkwụ ekpe ya, Ọ ga-etinye mkpịsị aka ukwu nke aka nri ya n'elu mkpịsị aka etiti ya n'ụdị okirikiri, Ọ ga-eji mkpịsị aka ntụaka ya rụtụ aka, wee lee ya anya, Ya na, ọ si:

«الْحَيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

¹ At-Tirmidhi dekọtara ya, n'ọnụọgụ (284).

«Ekele niile, ekpere niile, na ihe oma niile diri Chineke. Udo diri gi, gi onye amuma, na ebere nke Chineke na ngozi Ya niile. Udo diri anyi na n'ahụ ndi ohu Chineke ndi ezi omume. Ana m agba àmà na o dighi chi ozọ kwesiri ofufe ma e wezugha Chineke, naani Ya, o dighi onye ozọ ha na Ya sokoro, ana m agbakwa àmà na Muhammad bu ohu Ya na onye ozi Ya.» O na-emekwa ka nnoḍu a di mkpirikpi.

16- Emesia, o ga-ebili na-asi "Chineke kachasi ukwu", wee kpee Rak'ah nke ato na nke ano, wee mee ka ha di mkpirikpi karia Rak'ah abuo nke mbu, O ga-agu Isi akwukwo nke Alfatiha n'ime ha abuo.

17- Mgbe ahụ, o ga-anodu ala n'oge Tashahhud ikpeazu n'onodu At-Tawarruk, At-Tawarruk bu ito ukwu ekpe ya n'ala ma weputa ya n'akuku aka nri, ma hu na nke nri guzo oto, ma tinye ike ya n'ala.

18- Mgbe ahụ, o ga-agu Tashahhud ikpeazu, nke bu: di ka Tashahhud nke mbu, Ya na, o gbakwunye na ya:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

«O Chineke, wusa ekpere Gi n'ahụ Muhammad na n'ahụ ezinulo Muhammad, dika I siri wusa ekpere n'ahụ ezinulo Ibrahim; n'ezie, I bu Onye kwesiri otuto na Onye di ebube. Chineke, gozie Muhammad na ezinulo Muhammad, dika I siri gozie ezinulo Ibrahim; n'ezie, I bu Onye kwesiri otuto na

Onye dị ebube.»

19- O ga-arịọ Chineke maka mgbaba pụọ na ntaramahụhụ Jahanam, na ntaramahụhụ nke ili, na ọnwụnwụ nke ndụ na ọnwụ, nakwa na ọnwụnwụ nke Masih ad-Dajjal. O ga-ekpekwa ekpere jiri arịrịọ (dua) ndị pụtara n'Akwụkwọ Nsọ na Sunnah.

20- Emesịa, o ga-enye ekele udo n'akụkụ aka nri ya, wee si:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»

«Udo dịrị unu na ebere nke Chineke», Na n'akụkụ aka ekpe ya otu ahụ kwa; O ga-amalite ekele udo na-eche ihu n'ebe nsọ (Qiblah), wee mechie ya mgbe ntugharị ihu ahụ zuru oke.

Nke asaato: Ihe ndị akpọrọ asị n'Ekpere:

- 1- Ilegharị anya n'enweghị mkpa.
- 2- Iwelite anya n'elu igwe.
- 3- Imechi anya n'enweghị mkpa.
- 4- Itogbo ogwe aka abụọ n'ala n'oge Sujuud.
- 5- Ikpuchi ọnụ na imi n'enweghị mkpa.
- 6- Ikpe ekpere n'oge a na-egbochi mamịrị ma o bụ nsị, ma o bụ n'ihu nri a na-achọsi ike.
- 7- Ihicha ọkpọiso ya na imi ya pụọ n'ihe rapara na ha site n'akara Sujuud, o nweghikwa nsogbu ihicha nke ahụ mgbe e kpechara ekpere.
- 8- Idabere na mgbidi ma o bụ ihe yiri ya n'oge iguzo ọtọ n'enweghị mkpa.

Nke itoolu: Ihe ndi na-emebi Ekpere:

- 1- Iri nri na inu ihe onunu.
- 2- Ikwu okwu na-esoghi na ya.
- 3- Ichị ọchị na ichị ọchị n'olu dara ụda.
- 4- Ima ụma ihapụ otu n'ime ogidi ya ma ọ bụ ihe iwu kwadoro ya.
- 5- Ima ụma tuskwasị Rukn ma ọ bụ Rak'ah.
- 6- Ima ụma nye Salaam tupu Imaam.
- 7- Imegharị ahụ nke ukwu ma na-esochi ibe ya nke na-abughị ụdị ekpere n'enweghi mkpa.
- 8- Ime ihe na-emegide otu n'ime iwu ndi di maka ekpere; dika imebi Wudu, ikpughe Awrah kpachaara anya, nchighari di ukwu nke ahụ site n'akuku Qiblah na-enweghi mkpa, na ikwusi ebumnobi.

Nke iri: Sujuud nke nchefu:

Nchefu: Ichefu echefu, Onye Amuma (udo na ngozi Chineke diri ya) chefukwara echefu n'ekpere; n'ih i na nchefu so n'odidi mmadu, Na nchefu ya so n'izu oke nke amara Chineke n'ebe ndi na-eso uto ya no, na ime ka okpukpe ha zuo oke, ka ha wee nomie ya n'ihe o na-eme ka o buru iwu maka ha n'oge nchefu.

Ihe ndi kpata e ji akwado Sujuud nke nchefu:

1- Onodu nke mbu:

Ihe a tukwasiri n'ekpere, nke nwere ike ibu ihe a tukwasiri n'omume ma o bu ihe a tukwasiri n'okwu:

A- Mgbakwunye omume: O buru na

mgbakwunye ahụ sitere n'ụdị ekpere: ị ka iguzo ọto n'ọndụ inọdu ala, na inọdu ala n'ọndụ iguzo ọto, ma ọ bụ igbakwunye iru ala ma ọ bụ ikpọ isiala, ọ bụrụ na o mee nke a na nchefu; ọ ga-akpọ isiala maka nchefu.

B- Itụkwasi okwu: ị ka iguputa (Qur'an) n'oge Rukuu' na Sujuud,

Ya mere, ọ bụrụ na o mee nke ahụ; ọ bụ ihe a kwadoro maka ya ime Sujuud maka nchefu.

2- Ọndụ nke Abụọ:

Mbelata n'ekpere site na nchefu, ọ na-abụkwa site n'otu n'ime ihe abụọ:

A- Ihapụ ogidi: Ọ bụrụ na ogidi a bụ Takbiiratul Ihraam, ekpere ya agaghị adị irè, Sujuud as-Sahw agaghikwa anọchi anya ya. Ma ọ bụrụ na ọ bụ ogidi belusọ Takbiiratul Ihraam, dika Rukuu' ma ọ bụ Sujuud, ma o cheta ya tupu ọ malite igu maka Rak'ah ọzọ; n'ezie ọ bụ iwu na ọ ga-alaghachi, wee mee ya, nakwa ihe ndị na-eso ya.

Ma ọ bụrụ na o cheta ya mgbe ọ malitesiri igu amaokwu Qur'an na Rak'ah ọzọ, Rak'ah ahụ nke ọ hapurụ ya n'ime ya ga-emebi, ma Rak'ah nke na-eso ya ga-ewere ọndụ ya.

B- Ihapụ iwu ị mkpa: dika: ichefu Tashahhud nke mbụ, ma ọ bụ Tasbiih n'oge Rukuu. N'ọndụ a: ọ ga-eme Sujuud maka nchefu.

3- Ọndụ nke atọ: Obi abụọ:

Ihe atụ: Ọ bụrụ na o nwere obi abụọ ma o kpere

Rak'ah atọ ma ọ bụ anọ n'ekpere Zuhr, n'ọnọdụ a:

a- Ma ọ bụrụ na e nwere ihe doro ya anya karịa; ọ ga-eji ya ruo ọrụ, ma mee Sujuud maka nchefu.

b- Na ọ dighị ihe kacha doo ya anya; ya mere, ọ ga-ewukwasị n'elu ihe doro anya, ma mee Sujuud maka nchefu.

Ma ọ bụrụ na obi abụọ abia mgbe ekpere gasiri, ma ọ bụ na ọ na-enwe obi abụọ nke ukwuu; ọ gaghi elebara obi abụọ ahụ anya.

Ihe iburu n'uche (Fa'idah): Sujuud Sahwu na-adi tupu Salaam... ọ bụrụ na o sitere na mbelata, ma ọ bụ site n'obi abụọ ebe o nweghi ihe kachasi doro ya anya. Ọ na-abụ mgbe Salaam gasiri: ma ọ bụrụ na ọ bụ n'ihi ihe a tụtwasiri, ma ọ bụ n'ihi obi abụọ nke o jiri ihe kachasi zie ezie mee omume na ya, Ihe gbasara nke a sara mbara, ma ọ bụrụ na Chukwu di elu choro.

Nke iri na otu: Oge ndi a machibidoro ikpe ekpere:

Isi ukpuru bụ na e nwere ike ikpe ekpere n'oge niile, Mana Iwu Okpukpe machibidoro ikpe Ekpere n'oge ufodu, ha di ka ndi a:

1- Site na mgbe a kpechara ekpere Fajr ruo n'owuwa anyanwu, nakwa nwelite ya ihe ha n'ogo ube puo n'ala n'ohu anyi.

2- Mgbe anwu rutere n'etiti eluigwe ruo mgbe ọ gafere, nke a bụ oge kachasi mkpirikpi n'ime oge ndi a machibidoro iwu.

3- Site n'ekpere Asr ruo mgbe anyanwụ dara, nke bụ oge kacha ogologo n'ime oge mmachibido niile.

Ekpere ndị enwere ike ikpe n'oge mmachibido iwu:

1- Ikwu ugwo ekpere iwu (Fard) ndi gafere.

2- Ekpere ndi nwere ihe kpatara ha, di ka: ekpere ekele ulo alakuba, na raka'a abuo nke Tawaf, na ekpere nji oji anyanwu (Kusuf), na ekpere olili ozu (Janazah).

3- Ikwu ugwo ekpere Sunnah nke Fajr mgbe ekpere Fajr gasiri.

Nke iri na abuo: Ekpere ogbakọ:

O bụ ihe iriba ama di ukwu n'ime ihe iriba ama nke Islam, o bukwu ekpere ogbakọ n'ime ulo alakuba, Ndi Alakuba kwekoritara na ikpe ekpere ise n'ime Masjid so n'ime omume irube isi a kacha mesie ike nakwa uzọ kachasi ukwu e si abiaru Chukwu nso; n'eziokwu, o bụ ihe iriba ama kachasi ukwu nke Islam.

1- Iwu gbasara ekpere ogbakọ:

Na ekpere ogbakọ (Jama'ah) bụ iwu di mkpa n'ime Masjid maka ekpere ise ahụ n'ebe umu nwoke ndi nwere ike no, N'ulo nakwa na njem, N'onodu udo na n'onodu egwu, di ka iwu diiri onye o bua n'otu n'otu.

Ihe gosiputara na ekpere ogbakọ bụ iwu di mkpa bu: Akwukwo Nso na Sunnah, tinyere omume ndi Alakuba n'ogbo na-esochi ogbo, nke ndi biara

emesia na-anara n'aka ndi nna ochie n'okwukwe.

Ya bu, site n'ime Akwukwo ahụ: okwu Onye Di Elu:

{وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ...}

{Ma mgbe i nọ n'ime ha wee guzobere ha ekpere, ka otu igwè n'ime ha soro gi guzo...} [Surah An-Nisaa: 102]. Ebe amaokwu a na-egosi na ikpe ekpere ogbako bu iwu di ezigbo mkpa, Ebe o bu na enyeghi ndi Muslim ikike ihapu ya n'onodu egwu, Ya mere, a si na o bughị ihe a manyere, ihe ngopu kachasi kwesi ekwesị maka ihapu ya gaara ibu ngopu nke egwu. Ihapu ekpere ogbako na inwe umengwu n'ebe o di so n'ime agwa kacha mara amara nke ndi ihu abuo.

Ya na kwa site na Sunnah: otutu Hadith, n'ime ha: Ihe putara na Sahih Muslim

أَنَّ رَجُلًا أَعْمَى قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَهُ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ: «هَلْ تَسْمَعُ الدَّاءَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَجِبْ».

Na otu nwoke kpuru isi sirị: Onye Ozi Chineke, enweghi m onye nduzi na-edu m aga n'ulo alakuba, o wee rio ya ka o nye ya ikike ikpe ekpere n'ulo ya, o wee nye ya ikike, mana mgbe o tughariri, o kporo ya wee si: «I na-anu oku ekpere?» O sirị: Ee, o sirị:

«Zaa ya.»¹.

Onye-amuma ﷺ wee nye ya iwu ka ọ bịa n'ụlọ alakuba maka ekpere ọgbakọ na iza òkù ahụ, n'agbanyeghi na ọ kpuru isi yana n'agbanyeghi ihe isi ike ọ na-ezute, Ya mere, nke a na-egosi na ikpe ekpere n'ọgbakọ bụ iwu dị mkpa.

2- Ihe e ji enweta ọgbakọ:

A na-enweta ekpere ọgbakọ (Jama'ah) site n'inweta otu rak'ah nke ekpere ya na Imam, Maka okwu ya (udo na ngọzi Chineke diri ya) ﷺ si:

«مَنْ أَدْرَكَ رُكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ».

«Onye ọ bula nwetara otu rak'ah n'ime ekpere, n'ezie o nwetala ekpere ahụ.»².

3- Ihe e ji enweta Rak'ah:

A na-enweta Rak'ah site n'inweta Rukuu', Ọ bụrụ na onye bịara ekpere n'azụ ezute Imaam ya ka ọ nọ na Rukuu': ọ bụ iwu na ọ ga-asị Takbiiratul Ihraam mgbe ọ kwụ ọtọ, emesia ọ ga-eme Rukuu', na-asịkwa Takbiir ugboro ọzọ maka Rukuu' ahụ, Ma ọ bụrụ na o kwuo naanị Takbiiratul Ihraam n'oge ọ kwụ ọtọ, ọ ga-ezuru ya n'ọnọdụ Takbiir nke Rukuu'.

4- Ihe ngọpụ ndị na-enye mmadụ ohere ihapụ Ekpere Ọgbakọ:

1- Ọrịa, ma ọ bụrụ na ọ ga-eweta ihe isi ike n'ibịa ekpere Jumu'ah na nke Jama'ah.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnuọgugu (1484).

² Albukhari dekọtara ya n'ọnuọgugu (609), na Muslim n'ọnuọgugu (602).

2- Ijigide mamiri ma o bu nsi; n'ih na ijigide ha na-ebute itufu ntinye uche (khushu') n'oge ekpere, nakwa n'ih nsogbu o na-eweta n'ahu.

3- Nri idi njikere mgbe aguu na-agu mmadu, ma o bu mgbe obi ya na-achosi nri ahụ ike, ma o buruhaala na a gaghị ewere ya di ka agwa ma o bu aghugho iji hapu ekpere Jama'ah.

4- Egwu doro anya maka ndu, ma o bu aku na uba, ma o bu ihe ndi ozo.

Nke iri na atọ: Ekpere egwu:

A kwadoro ekpere egwu n'ogu o bu a nabatara n'iwu, di ka iluso ndi na-ekweghi ekwe, ndi nnupuisi, nakwa ndi na-ebuso agha ogu, n'ih okwu Onye Di Elu:

{...إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا...}

{...O buru na unu na-atu egwu na ndi na-ekweghi ekwe ga-emeru unu ahụ...} [Surah An-Nisaa: 101]‘ Jikwa nke a tonyere ndi foronu n'ime ndi iwu kwadoro iluso ha agha.

A kwadorokwa ekpere oge egwu n'okpuru iwu abuo:

1) Ka onye iro ahụ buru onye o ziri ezi iluso ya agha.

2) Itu egwu mwakpo ya megide ndi Alakuba n'oge ekpere.

Uzo e si ekpe ekpere n'oge egwu:

O nwere otutu njirimara, ma nke kachasi mara

amara n'ime ha bu dika akoro na hadith nke Sahl, ka Allah nwee mmasi n'ebe o no:

أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، وَطَائِفَةٌ وَجَّاهَ الْعَدُوَّ، فَصَلَّى بِالنَّبِيِّ مَعَهُ رُكْعَةً، ثُمَّ ثَبَّتَ قَائِمًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ انْصَرَفُوا، وَصَفُّوا وَجَّاهَ الْعَدُوَّ، وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى، فَصَلَّى بِهِمُ الرُّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ، ثُمَّ ثَبَّتَ جَالِسًا، وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ، ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ.

Na otu ndi kwururu n'ahiri soro Onye amuma ﷺ, ebe otu ndi nke ozọ chere onye iro ihu. O wee soro ndi nonyeere ya kpee otu Rak'ah, mgbe ahụ, o wee nogide na-akwu otọ, ha wee kpechaa ekpere ha n'onwe ha. Mgbe ahụ, ha wee puo, gaa kwururu n'ahiri chee onye iro ihu. Otu ndi nke ozọ wee bia, o wee soro ha kpee Rak'ah ahụ foduru n'ekpere ya. Mgbe ahụ, o wee nogide na-anodu ala, ha wee kpechaa ekpere ha n'onwe ha. Mgbe ahụ, o wee soro ha mee Taslim¹.

Uru anyi na-enweta n'ekpere egwu bu:

1- Idi mkpa nke ekpere n'Islam, nakwa idi mkpa nke ekpere ogbakọ, n'ih i na ewepughị ya n'onodu ndi a siri ike.

2- Mwepu nke ihe isi ike n'ebe mba a (Ummah) no, na idi mfe nke Iwu (Shari'ah), nakwa idaba adaba ya maka oge na ebe o bula.

3- Izu oke nke Iwu Islam, nakwa na o weputara ihe dabara adaba maka onodu o bula.

¹ Al-Bukhari koro ya n'onuogugu (4130), na Muslim n'onuogugu (842).

Nke iri na anọ: Ekpere Jumu'ah:

Nke mbụ: Iwu ya:

Ekpere Jumu'ah bụ iwu dị mkpa (Fard 'Ayn) maka onye Al-Islām ọ bụla nke bụ nwoke, tozuru etozu, nwere uche zuru oke, onye bi n'obodo, nakwa onye na-enweghị ihe ngọpụ.

Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾﴾

{Ewu ndị ahụ kwere ekwe, mgbe a kpọrọ òkù maka ekpere n'ụbọchị Jumu'ah, gaanụ ngwa ngwa na ncheta nke Chukwu, ma hapụ azụmahịa. Nke ahụ ka mma maka unu, ma ọ bụrụ na unu maara. }

[Surah Al-Jumu'ah: 9].

Na maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتَمَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ».

«N'ezie, ndị mmadụ ga-akwụsiri ihapụ ekpere Jumu'ah ha, ma ọ bụ Chukwu ga-ekpuchi mkpụrụ obi ha, emesịa ha esoro n'ime ndị nleghara anya»¹.

Nke abụọ: Iwu ndị dị maka izi ezi nke ekpere Jumu'ah:

a) Oge: Oge ya dị ka oge ekpere Zuhr, Ya mere, ọ

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnmba (865).

dighị mma tupu oge ya, ma ọ bụ mgbe oge ya gafesiri.

2) Na ịgwè mmadụ ga-anọ ya, ma opekata mpe ịgwè mmadụ ahụ bụ mmadụ atọ dị ka nkwpụta ziri ezi si dị, Ya mere, o zighị ezi site n'aka otu onye, ma ọ bụ site n'aka mmadụ abụọ.

3) Ka ndị na-ekpe ekpere buru ndị biri kpamkpam n'ebe obibi nke e jiri ihe a na-ejikarị arụ ụlọ ruo, Ma nke ahụ ọ sitere na simenti wusiri ike, ma ọ bụ nkume, ma ọ bụ uzu uru, na ihe ndị ọzọ, Ya mere, ọ dighị ire n'aka ndị bi n'ozara, ndị nwe ụlọ ntu na ụlọ e ji aji anumanu ruo, bụ ndị na-anaghi ebi n'otu ebe kwu chīm, kama ha na-akwaghari ma na-achoghari ahijia maka anu ụlọ ha.

4) Na okwu nkuzi abuo ga-ebute ya uto, n'ih i nngidesi ike nke Onye-amuma ﷺ na ha abuo.

Nke atọ: Ogidi nke Khutbah abuo nke Jumu'ah:

1- Otuto Chukwu na igba ama abuo.

2- Iriro Onye amuma ﷺ ekpere.

3- Ndumodu maka Iru egwu Chineke.

4- Igu ihe n'ime Qur'an.

5- Ndumodu.

Nke anọ: Ihe Ndị A Kwadoro Na Khutbah Abuo
Nke Jumu'ah:

1- Okwu nkwsa n'elu minbar.

2- Ikewa n'etiti okwu nkwsa abuo ahụ site na nnođu ala di mkpirikpi. 3- Aririo (dua) n'ime ha abuo maka ndi Alakuba nakwa ndi ndu ha.

- 4- Ibelata ha abụọ.
- 5- Khatiib ikele ndị mmadụ mgbe ọ na-arigo na Minbar.

**Nke ise: Ihe ndị a kwadoro ime n'ụbọchị
Fraide:**

- 1- Ita atụ.
- 2- Ite ihe na-esi ísì ụtọ ma ọ bụrụ na ọ dị.
- 3- Ipụ n'oge maka ekpere Jumu'ah.
- 4- Iji ụkwụ gaa n'ụlọ alakuba na ighara ighba ihe e ji aga njem.
- 5- Ibịaru Imam nso.
- 6- Arịrịọ (dua).
- 7- Igu Surah Al-Kahf.
- 8- Irịọrọ Onye amụma ekpere (ka udo na ngozi Allah dịrị ya).

Nke Isii: Ihe a machibidoro onye biara ekpere Jumu'ah:

- 1- A machibidoro ikwu okwu mgbe Imam na-ekwusa ozi n'ụbọchị Fraide, maka okwu ya ﷺ:

«إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَنْصِتْ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَعَوْتَ».

«Ọ bụrụ na ị gwa enyi ị n'ụbọchị Fraidee: Gee ntị, ebe Imam na-ekwu okwuchukwu, n'ezie i kwuola okwu efu»¹. Ya bụ: ị kwuru okwu efu, ya na, okwu efu bụ: mmehie.

- 2- Ọ bụ ihe a na-akpọ asị izọfe olu ndị mmadụ, belusọ ma ọ bụrụ na ọ bụ Imam, ma ọ bụ izọfe iji gaa

¹ Al-Bukhari dekọtara ya, n'ọnụọgụgụ (934), na Muslim n'ọnụọgụgụ (851).

n'ohere nke ọ na-agaghị enwe ike iru ya belu ọ site n'ime otu ahụ.

Irute Jumu'ah:

Onye ọ bụla nwetara Rukuu' ya na Imam na Rak'ah nke abụọ n'ekpere Jumu'ah; n'ezie, o nwetala Jumu'ah ahụ, ọ ga-emezukwa ya Rak'ah abụọ, Ma ọ bụrụ na o nwetaghị Rukuu' nke Rak'ah nke abụọ; o doro anya na ekpere Jumu'ah agafeela ya, ọ ga-emecha ya dika ekpere Zuhr, bụ Rak'ah anọ, Otu aka ahụ, onye ọ bụla ekpere Jumu'ah gafere n'ihì ụra ma ọ bụ ihe ọzọ; ọ ga-ekpe ya di ka ekpere Zuhr.

Nke iri na ise: Ekpere nke ndị nwere ihe

ngọpụ:

Nke mbụ: Ekpere onye na-aria ọrịa:

Nke mbụ: Ọ bụ iwu ka onye ọrịa kpee ekpere dika ike ya siri di, A machibidorokwa ya iyighari ya gafee oge ya ma ọ bụrụhaala na uche ya zuru oke.

Nke abụọ: Kedu ka onye ọrịa si ekpe ekpere?:

1- Ọ bụ iwu ka onye ọrịa kpee ekpere n'iguzo ọtọ ma ọ bụrụ na o nwere ike iguzo ọtọ n'enweghị ihe isi ike ma ọ bụ mmerụ ahụ, ma mee Rukuu' nakwa Sujuud.

2- Ọ bụrụ na ime Rukuu' ma ọ bụ Sujuud ga-emerụ ya ahụ n'agbanyeghị na o nwere ike iguzo ọtọ; ọ ga-eji isi ya gosi Rukuu' ka ọ na-eguzo ọtọ, nakwa Sujuud ka ọ nọduru ala.

3- Ma ọ bụrụ na o nweghị ike ikpe ekpere na-

eguzo ọtọ; ọ ga-ekpe ya na-anọdụ ala, Ọ bukwa Sunnah ka ọ nọdụ nkataukwu n'ọnọdụ iguzo ọtọ, o mee ngosi maka Rukuu', ma mee Sujuud n'elu ala ma ọ buru na ọ ga-ekwe omume, ma ọ bughị ya, o mee ngosi maka Sujuud, nke a ga-eme ka ọ dị ala karịa Rukuu'.

4- Ọ buru na o nweghi ike ikpe ekpere na-anọdụ ala; ya ekpee ekpere n'akuku ya, ka ihu ya chere Qiblah, Akuku ahụ nke nri ka mma ma ọ buru na o kwe omume, ọ ga-eji ngosi mee Rukuu' na Sujuud.

5- Ọ buru na ọ nweghi ike ikpe ekpere n'elu akuku ahụ ya; ya kpee ekpere mgbe ọ togboro ala n'elu azu ya, ukwu ya abuo echee ihu na Qiblah, ya ejiri ngosiputa mee Rukuu' na Sujuud.

6- Ọ buru na ọ gaghi ekwe ya omume iji ahụ ya mee ihe ngosi n'oge Rukuu' na Sujuud; ọ ga-eji isi ya mee ihe ngosi, ma ọ buru na o sikwaara ya ike; a ga-ewepuru ya ime ihe ngosi ahụ, ya emee omume ekpere n'obi ya, o wee buo n'obi omume ekpere ahụ dika Rukuu', Sujuud, nakwa inodu ala mgbe ọ nọ n'ọnọdụ ahụ ọ nọ na ya, ma guokwa okwu ncheta ya.

7- Onye na-aria oria ga-eme ihe o nwere ike ime n'ime iwu ndi di maka ekpere, di ka: iche ihu na Qiblah, isa ahụ maka ekpere (Wudu) site na mmiri, ma ọ bu ime Tayammum mgbe o nweghi ike, na idi ochapuo n'ihe ruru aru. Ma ọ buru na o nweghi ike ime nke ọ bula n'ime ihe ndi ahụ; ọ gaghizi abu iwu

n'ahụ ya, ọ ga-ekpezi ekpere dị ka ọnọdụ ya siri dị, ọ gaghikwa egbu oge ekpere igafe oge ya.

8- Sunnah bụ ka onye ọrịa nọdụ ala n'ọdụ ntu n'ọnọdụ iguzo ọtọ nakwa Rukuu', ma nọdụ n'ụdị a tọrọ ụkwụ n'ala na mpụga nke ahụ.

Nke abụọ: Ekpere onye njem:

1- N'ime ndị nwere ihe ngọpụ bụ: onye njem, a kwadoro n'iwu ka o belata ekpere nke nwere Rakaa anọ site n'anọ ruo Rakaa abụọ, Maka okwu Onye Dị Elu:

﴿وَإِذَا صَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ...﴾

{Ma mgbe unu na-eme njem n'ala, ọ dighi mmehie dijiri unu ibelata n'ekpere... }

[Surah An-Nisaa: 101].

Na site n'aka Anas bin Malik (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) o kwuru si:

«خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ، فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكَعَتَيْنِ، حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ».

«Anyị so Onye amụma ﷺ si na Madinah pụọ gaa Meka, ọ na-ekpe ekpere Rak'ah abụọ abụọ, ruo mgbe anyị laghachiri na Madinah»¹.

Mbelata ekpere na-amalite mgbe onye njem pụrụ n'ebe e biri ebi n'obodo ya; n'ihì na Chukwu nyere ikike maka mbelata nye onye na-eme njem n'ụwa, Na tupu o si n'obodo ya pụọ, ọ naghi abụ

¹ Al-Bukhari dekotara ya n'ọnụogụgụ (1081), na Muslim n'ọnụogụgụ (693).

onye na-aga njem n'ala ma ọ bụ onye njem, n'ihì na Onye Amụma (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) na-ebelata ekpere naanị mgbe ọ pụrụ njem.

2- Ogologo ụzọ nke ọ bụrụ na onye njem chọrọ ịga ya, o kwere ya ibelata ekpere, bụ ihe dị ka kilomita iri asatọ.

3- Onye njem nwere ikike ibelata ekpere (Qasr) na nloghachi ya ruo mgbe ọ banyere n'obodo ya nke o siri pụọ.

4- Ọ bụrụ na onye njem erute n'obodo ma chọọ ibi na ya; o nwere ọnọdụ atọ:

a) Inwe ebumnobi ịnọdụ karịa ụbọchị anọ; ọ bụ iwu n'ahụ ya imezu ekpere site n'ụbọchị mbụ ọ nọrọ n'ebe ahụ, na ọ gaghịkwa eji mfe ndị e nyere maka njem eme ihe.

b) Ọ bụrụ na o bu n'obi ịnọ ụbọchị anọ ma ọ bụ ihe na-erughị ya; o kwere ya omume ibelata ekpere ya nakwa iji ohere ndị e nyere maka njem mee ihe.

ch) Ka ọ ghara inwe ebumnobi ịnọ maka oge a kapiri ọnụ, kama o nwere ike ịnọ otu ụbọchị ma ọ bụ ụbọchị iri dabere n'otú ebe ahụ si kwesị ya, ma ọ bụ na o nwere mkpa maka ọgwụgwọ ma ọ bụ nnyocha; ma mgbe ọ bụla o gbochara mkpa ya, ọ galaghachi n'obodo ya; Maka onye a, ekwere ya ibelata ekpere na iji ohere njem mee ihe ruo mgbe ọ laghachiri, ọbuna ma ọ bụrụ na oge ọ ga-anọ kariri ụbọchị anọ.

5- Ọ bụrụ na onye njem kpere ekpere n'azụ Imam

bi ebi; ọ bụ iwu ka o mezuo ekpere ahụ, ọbụlagodi ma o zuteghi ya ma e wezuga n'oge Tashahhud ikpeazu.

6- Ọ bụrụ na onye bi n'obodo kpee ekpere n'azu onye njem na-ebelata ekpere; ọ bụ iwu ka onye bi n'obodo ahụ mezuo ekpere ya mgbe Salaam nke Imaam gachara.

Nke iri na isii: Ekpere Eid abuo:

Ememme ndi Alakuba bu ememme sitere n'aka Chukwu, nke Chukwu weputaara ha, ha eweputaghi ya site n'onwe ha, Ha nweghi ememme o bua ma e wezuga ememme abuo naani, ha bu: Eid al-Fitr, na Eid al-Adha. N'adighi ka ememme nke ndi gonahuru Chineke ma o bu ememme ndi e meputara oheru (Bid'ah), nke Chineke (Onye Kasi Elu) eweputaghi dika iwu, O nyeghikwa iwu ka e mee ha, kama, ha weputara ha site n'aka onwe ha.

Iwu nke ekpere Eid abuo:

Iwu mmanye maka oha, Onye-amuma ۞ nogidere na-eme ya, ndi Kalifa ezi nduzi nogidekwara na-eme ya, ka Chukwu nwee afo ojuju n'ebe ha no niile, O bu otu n'ime ihe ngosi nke okpukpe na emume ya ndi a na-ahu anya.

Oge ekpere Eid abuo ahụ: Oge ekpere Eid na-amalite site na mgbe anyanwu gbagotere n'idi elu ha ka ogologo ube, ya bu: ihe di ka nkeji iri na ise mgbe anyanwu putasiri, oge ya na-agwukwa mgbe anyanwu si n'etiti igwe gbadaa.

Uzọ e si ekpe ekpere Eid abụọ:

1- Ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu" n'ime Rak'ah nke mbụ dika itiku "Chineke bu Onye Ukwu" na mmalite (Takbiir), emesia, ọ ga-agụ ekpere mmalite, emesia ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu" ugboro isii; ọ ga-ewelite aka abụọ ya n'oge Takbiir ọ bula, too Chineke ma nye Ya ekele, wee rịrọ Onye Amuma Chineke ngozi—ka udo na ngozi Chineke diri ya—n'etiti Takbiir ndi ahụ. Emesia, ọ ga-achọ nchedo n'aka Chineke ma kwuo Bismillah, wee bido igu Qur'an.

2- Ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu" ugboro ise na Rak'ah nke abụọ mgbe Takbiir nke mgbanwe onodu gachara. Emesia, ọ ga-arịọ nchebe Chineke ma kwuo Bismillah, wee malite ogugu ya. Ọ di mma igu Surah Al-A'la na Rak'ah nke mbụ mgbe a gachara Surah al-Fatihah, nakwa Surah Al-Ghashiyah na nke abụọ.

3- Mgbe Imam ahụ kwuchara Salam; ọ ga-arịgo na Minbar, kwusaa Khutbah abụọ, ma nodu ala nwa obere oge n'etiti ha, dika a na-eme na Khutbah nke Jumu'ah.

Sunnah nke Eid:

a- Iṣa ahụ (Ghusl).

b- Idebe ahụ ọcha na ite isi uto.

C- Iri nri tupu iputa n'Eid al-Fitr, nakwa mgbe ọ gachara n'Eid al-Adha site n'anụ aja ya ma ọ buru na o nwere anụ aja.

d- Ipụ n'ụkwu.

e- Iga site n'otu ụzọ, na ilaghachi site n'ụzọ ọzọ.

W- Iga n'oge n'ebe a na-ekpe ekpere maka onye na-esokpree ekpere, ma e wezuga Imaam.

Takbiir:

Ọ bụ Sunnah isi Takbiir n'abalị nke Eid abụọ ahụ, na ụbọchị iri nke Dhul-Hijjah, na ụbọchị Tashreeq, ọ dịkwa n'ụdị abụọ:

Udị nke mbụ: Takbiir na-enweghị mmachi: ọ bụ nke a na-emachighị n'oge akaputara.

1- Na Fitr: site n'ọdịda anyanwụ nke abalị Eid ruo na mmalite ekpere Eid.

2- N'oge Al-Adha: site na ọdịda anyanwụ n'abalị nke ụbọchị mbụ nke Dhul-Hijjah ruo na ọdịda anyanwụ nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashreeq.

Udị nke abụọ: Takbiir a kpaara ókè: ọ bụ nke a kpaara ókè na ngwucha ekpere ndị e mere iwu.

1- Onye na-anoghi n'onọdu Ihram: Site na Fajr nke ụbọchị Arafah ruo n'oge Asr nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashreeq.

2- Muhrim: Site n'ekpere Zuhr n'ụbọchị Eid ruo n'oge Asr nke ụbọchị ikpeazụ n'ime ụbọchị Tashriq.

Nke iri na asaa: Ekpere maka nkpuichi

anyanwụ:

Ihe igba ọchịchiri nke ọnwá na anyanwụ putara:

Igba ọchịchiri nke ọnwá: Ọ bụ ịla nke ịhè ọnwá ma ọ bụ otu akụkụ ya n'abalị.

Ma nkpuichi anyanwụ: ọ bụ ipụ n'anya nke ihè anyanwụ ma ọ bụ akụkụ ya n'ehihie.

Iwu gbasara ekpere iji anyanwụ:

Ọ bụ Sunnah e mesiri ike, ihe gosiri nke a bụ omume Onye Ozi ﷺ, ebe o kpere ya mgbe chi jiri n'ehihie n'oge ya ﷺ, Dịka iwu o nyere gbasara ya siri gosi, ndị ọkà mmụta kwekorịtakwara na ọ bụ ihe iwu kwadoro.

Oge ya:

Malite na mbido chi iji n'ehihie ma ọ bụ igba ọchịchiri nke ọnwà ruo na nchapụta ya, nke bụ njedebe igba ọchịchiri nke ọnwà ma ọ bụ chi iji n'ehihie.

Nkọwa ya:

Ọnụ ọgụgụ Rak'ah ya dị abụọ, a na-agụpụta (Qur'an) n'olu dara ụda n'ime ha abụọ, nkọwa ya dịkwa ka ndị a:

a- Ọ ga-atiku "Chineke bụ Onye Ukwu" na mmalite (Takbir), kpée ekpere mmalite, rịọ nchebe n'aka Chineke, kwuo n'aha Chineke, wee gụọ Surah Al-Fatiha, emesia, ọ ga-agụ ihe dị ogologo.

b- Mgbe ahụ o mee Rukuu' dị ogologo.

C- Emesia, ọ ga-ebili na Rukuu', wee sị: (Sami'ahu Allahu liman hamidah), emesia ọ ga-agụ Surah al-Fatihah, emesia ọ ga-agụ amaokwu Qur'an dị ogologo nke dị mkpirikpi karịa nke mbụ.

d- Mgbe ahụ, o mee Rukuu' dị ogologo nke dị mkpirikpi karịa Rukuu' nke mbụ.

e- Emesịa, ọ ga-ebili na Rukuu', wee si: (Sami'a Allahu liman hamidah).

w- Mgbe ahụ, ọ ga-eme Sujuud abụọ dị ogologo.

z- Mgbe ahụ, ọ ga-ebili maka Rak'ah nke abụọ, nke dị ka Rak'ah nke mbụ, mana ọ dighị ogologo ka ya.

Sunnah ya:

a) Ikpọ oku maka ya site n'ikwu: (Ekpere nke ogbakọ).

b) Ka e kpee ya n'igwe.

C) Ime ka ekpere dị ogologo site n'iguzo ọtọ ya, iru ala site n'úkwù (Ruku) ya, na ikpọ isiala (Sujud) ya.

d) Raka'a nke abụọ idi mkpirikpi karịa nke mbụ.

e) Okwu ndumodu mgbe ọ gasiri, na igba ume n'ime ezi omume na ihapụ ajoy omume.

w) Iriọ aririọ nke ukwu, iriọsi ike, iriọ mgbaghara, na inye onyinye ebere.

Nke iri na asaato: Ekpere iriọ mmiri ozuzo:

1) Iriọ mmiri ozuzo (Istisqa): O bu iriọ Chukwu, Onye Dị Elu, ka O nye mmiri site n'izo mmiri ozuzo n'oge uko mmiri.

Oge iwu kwadoro maka ekpere iriọ mmiri ozuzo:

A na-akwado ekpere maka iriọ mmiri ozuzo mgbe uko mmiri dakwasiri ala, mmiri ozuzo akwusi, ma ihe ojoyosite na nkwusi ya dakwasị ha. Ya mere, o nweghi mgbapu ozo fooro ha belu so iriọsi Onyenwe ha aririọ ike, iriọ Ya ka O nye ha

mmiri, nakwa ịrịọ Ya enyemaka site n'ụdị arịrịọ di iche iche.

a- Mgbe ụfọdụ site n'ikpe ekpere n'ogbakọ, ma ọ bụ n'otu n'otu.

b- Na mgbe ụfọdụ site n'arịrịọ n'oge okwuchukwu Jumu'ah, onye na-ekwu okwuchukwu na-arịọ arịrịọ, ndị Alakuba ana-aza amin n'arịrịọ ya.

C- Oge ụfọdụkwa site n'arịrịọ (dua) n'oge ọ bụla, n'enweghị ekpere ma ọ bụ okwuchukwu (khutbah).

Iwu gbasara ekpere ịrịọ mmiri ozuzo:

Sunnah e mesiri ike mgbe enwere ihe kpatara ya, maka omume Onye-amụma ﷺ, dika n'akụkọ Abdullah bin Zayd (Chineke nwee mmasị n'ebe ọ nọ) o kwuru si:

«خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمُصَلَّى، فَاسْتَسْقَى، وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَقَلَبَ رِذَاءَهُ، وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ».

«Onye amụma ﷺ pụtara gaa n'ebe a na-ekpe ekpere, wee rịọrọ maka mmiri ozuzo, chere ihu na Qiblah, tugharia uwe ya, wee kpee ekpere Rak'ah abuo»¹.

Ụzọ e si ekpe ekpere ịrịọ mmiri ozuzo:

Ụzọ e si ekpe ekpere ịrịọ mmiri ozuzo (Istisqa) n'ọnọdụ ya di ka ekpere Eid. A na-akwado ka e mee ya n'ebe a na-ekpe ekpere dika ekpere Eid, iwu ya dikwa ka iwu nke ekpere Eid; n'ọnọgụgụ nke

¹ Al-Bukhari dekọtara ya, n'ọnọgụgụ (1012), na Muslim n'ọnọgụgụ (894).

Rak'ah, na ịgụpụta (Qur'an) n'olu dara ụda, nakwa n'ibụ nke a na-ekpe tupu Khutbah (okwuchukwu), na n'ime Takbir (itiku "Chineke bụ Onye Ukwu") ndị a tụtawasị atụtwasị n'ime Rak'ah nke mbụ na nke abụọ tupu ịgụ (Qur'an), Dị ka a kọwara ya na mbụ n'ime ekpere Eid abụọ. Ọ ga-ekwusa otu okwu okpukpe.

Nke iri na itoolu: Iwu gbasara ozu:

Nke mbụ: Maka onye nọ nso onye na-achọ inwụ anwụ:

1- A kwadoro ya ka onye nonyere onye na-achọ inwụ anwụ gwa ya ka o kwuo: «Ọ dighị chi ọzọ ma ọ bughị Chukwu».

2- Ọ bụkwa Sunnah ka e chee ya ihu n'akụkụ Qiblah.

3- A na-akwado imechi anya ya abụọ.

4- A kwadoro ka e jiri ákwà kpuchie onye nwurụ anwụ mgbe ọ nwusiri.

5- E kwesiri ime ngwa ngwa n'ikwadebe ya.

6- Ọ bụ iwu ime ngwa ngwa n'ikwụ ụgwọ ya.

7- A ga-asa onye nwurụ anwụ ma kechie ya n'akwa ozu, ...ha abụọ a bụkwa Fard Kifayah (iwu diiri oha).

Nke abụọ: Iwu metụtara ikpe ekpere maka onye nwurụ anwụ:

Iwu ya: Fard Kifayah (Iwu diiri oha).

Ihe ndi di mkpa (Shurut) ya:

1) Iche ihu na Qiblah.

2) Ikpuchi akụkụ ahụ ihere (Awrah).

3) Izere ihe adighi ocha (Najasah).

4) Idi ocha nke onye na-ekpe ekpere na onye a na-ekpe ekpere maka ya.

5) Al-Islām (Ibụ onye n'eso ụzọ Chineke) nke onye na-ekpe ekpere nakwa onye a na-ekpe ekpere maka ya.

6) Iga olili ozu ma o bụrụ na o nọ n'obodo.

7) Ibụ onye tozuru etozu.

Ogidi ya:

1) Iguzo otọ n'ime ya.

2) Takbiir anọ.

3) Igụ Alfatiha.

4) Iririọ Onye amuma ﷺ ekpere.

5) Aririọ (dua) maka onye nwurụ anwụ.

6) Igbaso usoro.

7) Ikele udo (Taslim).

Sunnah ya:

1) Iwelite aka abụọ n'oge Takbiir obula.

2) Ichọ mgbaba.

3) Aririọ (dua) maka onwe ya na ndị Alakuba.

4) Igụ (Qur'an) na nzuzo.

5- Ikwusitụ nwa oge mgbe "Chineke kachasi ukwu" (Takbir) nke ugboro anọ gachara, na tupu inye ekele udo.

6) Itinye aka nri n'elu aka ekpe n'elu obi.

7) Itughari n'akụkụ aka nri n'oge inye ekele udo.

Odidi ya:

Imam na onye na-ekpe ekpere naanị ya ga-eguzo ọtọ n'akụkụ obi nwoke, nakwa n'etiti ahụ nwanyị, wee tikụ "Chineke bụ Onye Ukwu" na mmalite (Takbir), rịọ Chineke nchebe, ma ọ gaghi agụ ekpere mmalite, o wee si "N'aha Chineke", ma guọ Surah Al-Fatiha.

Emesia, ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu", wee rịọrọ Onye amuma ﷻ ekpere mgbe ahụ gasiri, emesia, ọ ga-asị "Chineke kachasi ukwu", wee rịọrọ onye nwurụ anwụ arịrịọ site n'ihe a kọrọ n'ọdinala; Dika okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷻ si:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَّتَا وَمَيِّتَيَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا،
اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِيمَانِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِسْلَامِ، اللَّهُمَّ
لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ».

«Chineke anyị, gbaghara ndị dị ndụ n'etiti anyị na ndị nwurụ anwụ, ụmụntakiri anyị na ndị okenye, ndị nwoke na ndị nwanyị n'ime anyị, nakwa ndị nọ n'ihu anyị na ndị na-anoghi ya. Chineke, onye ọ bụla I nyere ndụ n'etiti anyị, mee ka ọ dị ndụ n'ime nkwenye siri ike n'ebe I nọ, onye ọ bụla I mekwara ka ọ nwuo n'etiti anyị, mee ka ọ nwuo n'ime usoro irubere Gị isi kpamkpam. Chineke, emela ka anyị tufuo ugwo orụ nke si n'aka ya, emela ka anyị fue

uzo ma o puo n'owa a.»¹.

Na okwu ya si:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاعْسِلْهُ
بِالْمَاءِ وَالطَّلْحِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ
دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ،
وَأَعِزَّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ».

«Chineke, gbaghara ya, meere ya ebere, nye ya izu ike, ma hichapu mmehie ya niile. Nye ya ebe obibi di elu, mee ka ebe o ga-ezu ike saa mbara, jiri mmiri oyi kacha ocha sachasi ya kpamkpam. Sachapu mmehie ya niile dika e si asacha unyi n'akwa ocha ka o na-egbu amuma. Nye ya ebe obibi kacha mma kara nke o nwere n'owa, na ndi ezinulo kacha mma kara ndi o nwere, na onye otu olulu kacha mma kara onye o nwere. Kpobata ya n'ubi anuri nke Chineke, zopu ya n'ahuhu nke di n'ime ili, na ntaramahuhu nke oku.»². Emesia, o ga-asị "Chineke kachasi ukwu" (Takbir), ma kwusitu nwa obere oge mgbe o gachara, wee nye ekele udo otu ugboro n'akuku aka nri ya.

Isiokwu nke atọ: Zakat:

1- Nkwa nke Zakat na onodu ya:

Zakat n'asusu: uto na mmuba.

¹ Abu Dawud koru ya n'onuogugu (3201), na At-Tirmidhi n'onuogugu (1024), o kwuru: Hadith di mma, nke ziri ezi.

² Muslim dekọtara ya n'onuogugu (962).

Zakat n'usoro iwu: Ọ bụ ikike bụ iwu dị mkpa n'okpukpe n'ime akụ na ụba akọwapụtara maka otu ndị puru iché.

Ọ bụ ogidi nke atọ n'ime ogidi ndị dị n'Islam, E jikọtara ya na ekpere n'ime Qur'an n'ebe iri asatọ na abụọ, nke na-egosi idi mkpa ya nke ukwuu.

Onye Dị Elu Siri:

{وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ...}

{Na-ekpekwanụ ekpere, na-enyekwanụ Zakat...}
[Surah Albakara: 43].

Ya na, ọ siri (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ:
«بَنِي الْإِسْلَامَ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ، وَحَجَّ الْبَيْتِ، وَصَوْمَ رَمَضَانَ».

«E wubere Islam n'elu ogidi ise: igba àmà na ọ dighi chi ọzọ ma e wezuga Chineke, nakwa na Muhammad bụ onye ozi Chineke, na ikpe ekpere, na inye Zakat, na iga njem Hajj n'ụlọ nsọ, na ibu ọnụ nke Ramadan»¹.

Ndi Alakuba kwekoritara na ọ bụ iwu, Na n'ekweghi ekwe nke onye gonariri ibu iwu ya, Na iluso agha megide ndi juru iweputa ya.

2- Iwu Ndi Di Mkpaka Maka Zakat:

a) Nnwere onwe: Ọ bughị iwu n'ahụ onye ohu; n'ihì na o nweghị akụ na ụba, ihe ọ bula di n'aka ya bụ ihe onwunwe nna ya ukwu, ya mere zakat ya diri

¹ Albukhari dekọtara ya n'ọnụọgụgụ (8), na Muslim n'ọnụọgụgụ (111).

nna ya ukwu.

b) Islam: Ya mere, ọ bughị iwu n'ahụ onye na-ekweghị ekwe; n'ihì na ọ bụ ofufe ìjì b́aruo nso na nrubeisi, onye na-ekweghị ekwekwa esoghì na ndì ruru eru maka ofufe na nrubeisi.

C) Inwe Nisab: Ọ bughì iwu n'ìhe na-erughì Nisab, nke bụ oke akù na ùba a maara ama.

d) Izu okè nke inwe ìhe: Ọ bụ ka akù na ùba b́rù nke mmadù nwe n'ùzọ inwe zuru okè, ya mere, ọ dighì zaka ọ b́la d́ n'ime akù na ùba nke inwe ya akwùsighì ike, d́ ka ùgwọ nkwekọrìta nnwere onwe.

E) Igafe otu afọ n'elu akụnuba: Maka hadis Aisha (ka Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ) nke e welitere sị:

«لَا زَكَاةَ فِي مَالٍ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ».

«Enweghì zakat n'akù na ùba ọ b́la ruo mgbe otu afọ gafeere ya»¹.

3- Akù na ùba ndì iwu manyere Zakat na ha:

Nke mbụ: Anụ ụlọ,

Ha bụ kamel, na ehi, na aturụ, Zakat d́kwa iwu na ha n'ọnọdụ abụọ:

1- Idebe ha maka mmiri ara na ọmụmụ, ọ bughì maka ìrù ọrụ.

2- Ìbù sa'imah (ya bụ: nke na-ata ahìhìà), Ya

¹ Ibn Majah dekotara ya n'ọnọgụgụ (1792), na At-Tirmidhi n'ọnọgụgụ (63) na (631).

mere, ikwu Zakat abughị iwu n'anụ ụlọ ndị a na-
enye nri a zụtaara ha, ma ọ bụ nke a chikọtara site
n'ahihia ma ọ bụ ihe ọzọ, Ọ dighi zaka maka anụ ụlọ
ndị na-ata ahihia n'otu akụkụ nke afọ, ma ọ bughị
n'afọ ahụ niile ma ọ bụ n'ihe ka ukwu n'ime ya.

4- Nisab nke anụ ụlọ:

1- Zakat nke kamel:

Ọ bụrụ na e mezuo ọnọdụ ndị a; ọ bụ iwu inye otu
atụrụ maka kamel ise ọ bụla, na atụrụ abụọ maka
iri, na atụrụ atọ maka iri na ise, na atụrụ anọ maka
iri abụọ, Dika Sunnah nakwa nkwekọrịta ọnụ siri
gosi nke a. Ma ọ bụrụ na o ruo iri abụọ na ise, ihe a
ga-ewepụta na ya bụ nwa kamel nwanyị, nke bụ nke
zuchara otu afọ wee banye n'afọ nke abụọ. Ma ọ
bụrụ na o nweghị ya, nwa kamel nwoke gbara afọ
abụọ ga-ezuru n'ọnọdụ ya.

Ma ọ bụrụ na kamel ruo iri atọ na isii; ọ bụ iwu
inye nwa kamel nwanyị, nke bụ: nke zuru afọ abụọ.

Mgbe ọ ruru iri anọ na isii; Hiqqah ga-abụ iwu
n'ime ya, nke bụ nke gbachara afọ atọ.

Ọ bụrụ na kamel eruo iri isii na otu; ọ ga-abụ iwu
iweputa Jadha'ah n'ime ya, nke bụ nke mezuru afọ
anọ.

Ọ bụrụ na ngụkọta kamel eruo iri asaa na isii; ọ
ghọrọ iwu inye binta labun abụọ.

Ọ bụrụ na kamel eruo iri itoolu na otu; ọ bụ iwu
iweputa Hiqqah abụọ n'ime ya.

Ọ bụrụ na ngụkọta kamel akariya otu nari na iri

abuọ site n'otu, ọ na-aghọ iwu iweputa ụmụ kamel nwanyị atọ gbara afọ abuọ, emesia n'ime iri anọ ọ bụla, a na-eweputa otu nwa kamel nwanyị gbara afọ abuọ, na n'ime iri ise ọ bụla, otu nwa kamel nwanyị gbara afọ atọ.

2- Zakat nke ehi:

Ọ bụ iwu n'ime ya ma ọ bụrụ na e mezuo ọnọdụ niile, ma ọ bụrụ na ọ ruo iri atọ: Tabi' ma ọ bụ Tabi'ah; nke bụ nke ọ bụla n'ime ha mezuru otu afọ wee banye n'afọ nke abuọ.

Ọ dighikwa ihe dị n'ihe na-erughị iri atọ.

Ma ọ bụrụ na ọ ruo iri anọ; ọ ga-abụ iwu n'ime ya iweputa otu ehi kara aka, nke bụ: nke zuru afọ abuọ.

Ma ọ bụrụ na ngukọta ehi akaria iri anọ; ọ bụ iwu n'ime iri atọ ọ bụla n'ime ya inye nwa ehi dị otu afọ (nke nwoke ma ọ bụ nke nwanyị), na n'ime iri anọ ọ bụla inye nne ehi dị afọ abuọ.

3- Zakat nke aturụ:

Ọ bụrụ na ngukọta aturụ na ewu eruo iri anọ, ma ha bụ aturụ ma ọ bụ ewu, mgbe ahụ a ga-eweputa otu n'ime ha maka ya, nke bụ nwa aturụ, ma ọ bụ nne ewu.

Ọ dighi zakat diiri aturụ ma ọ bụrụ na ọ nọ ọgụgụ ha erughị iri anọ. Ọ bụrụ na ngukọta aturụ ruru otu narị na iri abuọ na otu; aturụ abuọ ga-abụ iwu n'ime ya. Ma ọ bụrụ na ọ ruo narị abuọ na otu; ọ ghọrọ iwu iweputa aturụ atọ n'ime ya.

Emesia, iwu ahụ ga-eguzosi ike na ya mgbe ọ nọ

ogugu a gachara, o ga-abuzi iwu inye otu aturu n'ime nari aturu o bula, ya mere n'ime nari aturu anọ o na-abu aturu anọ, na etu ahụ ka o ga-adị.

Nke abuo: Zakat nke ihe na-esi n'ala aputa:

Ihe na-esi n'ala aputa di udi abuo:

1) Mkpuru oka na mkpuru osisi.

2) Ihe ndi a na-egwuputa n'ala.

Udi Nke Mbu: Mkpuru Oka na Mkpuru Osisi:

Zakat di mkpa na mkpuru oka; di ka: oka wit, na oka bali, na osikapa. Na mkpuru osisi; di ka: mkpuru deeti na rezin. O bughikwa iwu n'ihe okuku ndi ozo na-abughị ndi ahụ; di ka agwa na akwukwo nri.

Iwu Ndi Di Maka Inye Zakat N'ime Mkpuru Okuku na Mkpuru Osisi:

1) O ga-abu ihe a na-ehekwa ehekwa: ya mere, o nweghi Zakat di n'ihe a na-anaghi ehekwa ehekwa di ka mkpuruosisi na akwukwo nri.

2) O ga-abu ihe a na-atu n'ihe otutu: n'ihia ya, e nweghi Zakat n'ihe a na-ere site n'igu ya onu ma o bu site n'itu idi arọ ya; di ka anyu, yabasi, pomigranet, na ihe ndi ozo.

3) Ka o ruo Nisab: nke bu Awsuq ise, e nweghi Zakat n'ihe na-erughi nke ahụ.

4) Ka Nisaab buru ihe e nwe n'oge Zakaat putara iwu.

Ya mere, onye o bula nwetara ya mgbe oge ikwu Zakah ghoro iwu gachara, Zakah abughi iwu n'ahu ya, dika o buru na o zutara ya ma o bu e nyere ya

n'onyinye mgbe e wechara ihe ubi gachara.

Oge Zakat ya ji agho iwu:

Zakat na-abu iwu na mkpuru oka na mkpuru osisi mgbe ha malitere icha, Na ihe ngosi nke mputa idi mma di ka ndi a:

A- Na mkpuru: mgbe o siri ike, gbasie ike, wee sie ike kpamkpam.

B- N'ime mkpuru osisi nkwu: site n'icha obara obara ma o bu icha odo odo.

C- N'ihe gbasara mkpuru vine: ka o di nro ma di utu.

Nisab ya:

Nisab nke mkpuruoka na mkpuruosisi: Awsuq ise, Na otu wasq di sa'a iri isii, Nisab ya ga-abu Saa nari atu nke Onye Amuma, ma Nisab a ha n'ihe otutu kilogram: ihe di ka 900 kg.

Oke Zakat nke di mkpa n'ime ya:

O bu iwu iweputa otu uzọ n'uzọ iri n'ihe a gbara mmiri n'enweghi mmefu o bula e mefuru ma o bu mgbalị o bula e gbali; di ka nke a na-agba mmiri site na mmiri ozuzo na onu iyi.

O di iwu iweputa okara nke otu uzọ n'uzọ iri n'ihe a gbara mmiri site na mgbalị na mmefu ego; di ka nke a gbara mmiri a dotara n'olulu mmiri na osimiri site n'iji anumanu ma o bu igwe oru ogbara ohuru.

Udi nke abuo: Ihe ndi a na-egwuputa n'ala:

Ufodu n'ime udi ihe ndi na-esi n'ala aputa bu: ola,

Ọ bụ ihe a na-ewepụta site n'ala nke na-abughị otu ụdị ya; dị ka ọlaedo, ọlaocha, igwe na nkume ndị dị oké ọnụ ahịa.

Oge inye Zakat na-abụ iwu dị mkpa n'ime ya:

Ọ bụrụ na o nweta ya ma nwee ya; ọ ga-ewepụta zakat ya ozugbo, n'ihi na ọ bughị iwu ka otu afọ gafee maka ya, Oke ya bụ oke nke ọlaedo na ọlaocha, a na-ewepụtakwa n'ime ya otu ụzọ n'ụzọ anọ nke otu ụzọ n'ụzọ iri site n'ọnụ ahịa ya.

Nke atọ: Zakat nke ego:

Ihe ndị nwere ọnụ ahịa bụ: Ọlaedo, Ọlaocha, na Akwụkwọ ego, na Zakat ha bụ iwu dị mkpa, Na ihe akaebe ya bụ: okwu Onye Dị Elu:

﴿...وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

{Ma ndị ahụ na-akpakọba ọlaedo na ọlaocha, ma ha adighị emefu ya n'ụzọ nke Chukwu, zie ha ozi banyere ntaramahụhụ na-egbu mgbu. } [Sọdụ At-Tawbah: 34].

Na Hadith:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي فِيهَا حَقَّهَا؛ إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ».

"Ọ dighị onye nwe ọlaedo ma ọ bụ ọlaocha nke na-anaghị akwụ ihe ruuru ya dị n'ime ha; belu sọ na mgbe o ruru n'ubochi mbilite n'onwụ, a ga-akpuru

ya mbadamba di iche iche site n'ọkụ"¹.

Ndi ọkà mmụta kwekoritara na ọ bụ mmanye iweputa Zakat n'ime ọlaedo na ọlaocha, ego akwukwọ nwekwara iwu nke ọlaedo na ọlaocha; n'ihì na ọ nọchiri anya ha na azumahia ego.

Nisab nke Zakat n'ego, nakwa oke ihe di mkpa n'ime ya:

Ọ bụ Nisab nke ọlaedo ma ọ bụ ọlaocha; n'ihì na ọ nọchiri anya ha abụọ n'ihe gbasara ibụ ego. Ya mere, ọ bụrụ na ọ ruo Nisab nke otu n'ime ha, ikwụ Zakat na-aghọ iwu na ya, ma ihe a na-ejikari agbakọ Nisab nke akwukwọ ego taa bụ ọlaocha; n'ihì na ọ di ọnụ ala karịa ọlaedo, ya mere ọ na-eru Nisab ya tupu ya, Ya mere, ọ bụrụ na onye Muslim nwere ihe ruru ọnụ ahia gram (595) nke ọlaocha, ma otu afọ agafee ya, Zakat ghoro iwu na ya. Ọnụ ahia gram ọlaocha na-agbanwe site n'oge ruo n'oge, yabụ onye nwere obere ego ma na-amaghị ma o ruola Nisab ma ọ bụ na o rughi, ọ kwesiri iji ndi ahia ọlaocha banyere ọnụ ahia gram ọlaocha, wee jiri (595) mubaa ya, ihe putaranu bu Nisab.

Uru: Ọ bụrụ na ọ choọ iweputa Zakat nke akunuba ya; ọ ga-ekewa Nisab n'uzọ iri anọ, ihe ọ bula si na ya puta bụ oke iwu kwadoro iweputa.

Nke anọ: Zakat nke ngwa ahia:

Ọ bụ ihe a kwadebere maka ire ere na izuta iji nweta uru, Ngwá ahia azumahia gunyere udi akụ

¹ Albukhari koro ya n'ọnụogugu (1402), na Muslim n'ọnụogugu (2287).

niile nke na-abughị ego; dika ụgbọala, uwe, ákwà, ígwè, osisi, na ihe ndị ọzọ a kwadebere maka azumahia.

Ihe ndị dị mkpa maka ibụ iwu Zakat nke ngwongwo azumahia:

1- Inweta ya site n'omume ya; dị ka ịzụ ahia, ịgbazite, na ụzọ ndị ọzọ e si enweta ihe.

2- Inwe ya n'ebumnobi azumahia; site n'ichọ irite uru na ya, n'ihị na ọrụ niile dabeere n'ebumnobi, azumahia bukwa ọrụ, ya mere o ji bụrụ iwu ijikọta ebumnobi na ya dika ọrụ ndị ọzọ niile.

3- Ka uru ya ruo ogo nisab n'otu n'ime ụdị ego abụọ ahụ.

4- Izu afọ n'elu ya, nke bụ ngafe afọ.

Otú e si ewepụta Zakat ngwaahia:

Na a na-atụle ọnụ ahia ngwongwo azumahia mgbe otu afọ zuru ezu, site n'iji otu n'ime ụdị ego abụọ ahụ: ọlaedo ma ọ bụ ọlaocha, Ọ bụrụ na a tụọ ọnụ ahia ya ma o ruo ogo nisab site n'otu n'ime ụdị ego abụọ ahụ; ọ ga-ewepụta otu ụzọ n'ụzọ anọ nke otu ụzọ n'ụzọ iri site n'ọnụ ahia ya.

Nke Ise: Zakat al-Fitr:

Ọ bụ onyinye ebere nke iwu kwadoro na ngwụcha ọnwa Ramadan, E mere ya iwu n'afọ nke abụọ nke Hijrah.

Iwu ya:

Zakat nke Fitr bụ iwu maka onye Alakuba ọ bula nwere nri n'ụbọchị Eid na abalị ya, nke kariri ihe ga-

ezuru ya na ezinụlọ ya. Ọ bụ iwu dịrị onye Alakuba ọ bula; nwoke ma ọ bụ nwaanyị, nwata ma ọ bụ okenye, onye nwe onwe ya ma ọ bụ ohu, Maka Hadith:

«فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ، مِنَ الْمُسْلِمِينَ».

"Onye Ozi Chukwu (ka udo na ngozi Chukwu diri ya) mere ka Zakat al-Fitr buru iwu maka ohu na onye nweere onwe ya, nwoke na nwanyi, nwata na okenye, n'ime ndi Alakuba."¹ Ihe fard putara bu: imanye iwu nakwa ime ka ọ buru iwu di mkpa.

Amamihe di na mmebe iwu ya:

Ibn Abbas, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ha nọ, sirị:

«فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ؛ طَهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ، وَطَعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ».

«Onye ozi Allah ﷻ mere Zakat al-Fitr iwu; dika ihe nchacha maka onye na-ebu onu puo n'okwu efu na okwu ruru aru, yana dika nri maka ndi ogbenye»².

Oge ibu iwu ya na iweputa ya:

Zakat al-Fitr na-aghọ iwu mgbe anyanwu dara n'abalị nke Eid. Ọ bụ ihe a kwadoro iweputa ya

¹ Albukhari korọ ya n'onuogugu (1432), na Muslim n'onuogugu (984).

² Abu Dawud dekọtara ya, n'onuogugu (1609), na Ibn Majah n'onuogugu (1827), ma Al-Albani kwadoro na ọ ziri ezi na Sahih Abu Dawud n'onuogugu (1609).

n'ubochi Eid tupu a gawa maka ekpere Eid. Amachibidorokwa igbu oge ya ruo mgbe ekpere Eid gachara, O buru na o gbuo oge na ya gafere ekpere Eid; o bu iwu n'ahu ya iweputa ya di ka ikwughachi ya, o ga-abukwa onye mmehie maka igbu oge na ya gafee oge a kara aka.

O kwerekwa omume iweputa ya otu ubochi ma o bu ubochi abuo tupu Eid.

Otu ya na ihe a na-esi na ya eweputa ya:

Otu Sa' n'ime nri ndi obodo na-erikari; di ka osikapa, mkpuru det, na witi, ma o bu ihe ndi ozo. Otutu otu Saa: ihe di ka kilogram ato. Iwu ahapughi iweputa onu ahia ya; site n'inye ego n'onodu ya; n'ihia na o na-emegide iwu Onye-ozu ﷺ.

Iweputa Zakat na Ndi A Na-enye Ya:

Oge iweputa ya:

O di mkpa iweputa Zakat ngwa ngwa mgbe oge o ji buru iwu ruru, Amachibidokwara iyighari ya ma e wezuga maka ihe di mkpa, di ka ma o buru na aku na uba ahia di n'obodo di anya site na ya, enweghikwa onye o nwere ike ime onye nnochia anya ya.

Ebe iweputa ya:

O kachasi mma iweputa Zakat n'obodo ebe aku na uba ahia di, A pukwara ibuga ya site n'obodo ebe aku na uba ahia di gaa n'obodo ozo n'onodu ndi a:

A- O buru na enweghi onye no na mkpa Zakat n'obodo.

B- O bụrụ na e nwere onye ikwu nọ na mkpa n'obodo ọzọ.

C- O bụrụ na e nwere uru iwu kwadoro nke choro ka ebufe ya, dika: ibufe ya na mpaghara ndi Alakuba nke odachi unwu nri na iju mmiri dakwasiri.

Zakat bu iwu n'aku na uba nke nwatakiri na onye uche ya na-ezughị okè, n'ihì izugbe nke ihe akaebe, ma onye nlekota akụ na uba ha ga-ahụ maka iweputa ya n'aha ha. Iwu ahapughikwa iweputa Zakat beluso n'ebumnobi, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ».

"«N'ezie, oru niile dabere n'ebumnobi»¹."

Ndi ruru eru inata Zakat:

Udi ndi a na-enye Zakat bu asato:

Udi nke mbu: Ndi ogbenye:

Ha bu ndi na-enweghi ihe ndi bu isi ga-ezuru ha n'ebe obibi, nri, na uwe, Ma oke ihe a na-enye ha site n'onyinye Zakat bu ihe ga-ezuru ha, ma zurekwa ndi ha na-elekota maka otu afọ.

Udi nke abuo: Ndi ogbenye:

Ha bu ndi ahụ na-enweta otutu n'ime ihe ga-ezu ha, ma ha anaghi enweta ya niile, di ka: onye nwere ugwo onwa, ma o naghị ezu ya maka otu afọ.

Oke ihe a na-enye ha site na onyinye Zakat: ihe ga-ezuru ha kpam kpam, na ihe ga-ezuru ndi ha na-

¹ Albukhari dekotara ya, n'onuogugu (1), na Muslim n'onuogugu (1907).

elekọta maka otu afo.

Ụdị nke atọ: Ndi na-arụ ọrụ na ya:

Ha bu ndi ahụ onye ọchichi nyere ọrụ inakọta Zakat, ma ọ bu ndi na-ahụ maka ichekwa ya, ma ọ bu ibugara ya ndi nọ na mkpa.

Oke ihe a na-enye ha site na Zakat: bu nha ugwo ọrụ ha maka ọrụ ha ruru, ọ buruhaala na ha enweghi ugwo ọrụ ma ọ bu ugwo onwa sitere n'aka goomentị.

Otu nke anọ: Ndi a na-adọta obi ha:

Ma ha bu onye obula a na-atụ anya site n'inye ya onyinye: ka ọ bata n'Alakuba, ma ọ bu ka okwukwe ya sie ike, ma ọ bu ka e gbochie ihe ojoyo ya n'ebe ndi Muslim nọ.

Oke ihe a na-enye ha site na Zakat: Bu n'ọtụtù a ga-eji nweta imeta obi ha.

Ụdị nke ise: Ndi ohu:

Ihe e bu n'obi na ya bu: itohapu ndi ohu na ndi ohu nwere nkwekorita igbaputa onwe ha.

Na Mukaatab: ya bu ohu ahụ nke zutara onwe ya n'aka onye nwe ya, A na-agunyekwa n'ime ya igbaputa ndi mkporo ndi Muslim n'agha.

Ụdị nke isii: Ndi ji ugwo, ha di ụdị abuo:

Nke mbu: Onye ji ugwo maka mkpa onwe ya, ma o nweghi ihe ọ ga-eji kwuo ugwo ya, A na-enye ya ihe ga-ezu ikwu ugwo ya.

Nke abuo: onye ji ugwo n'ihhi mmezi udo n'etiti ndi mmadu, A na-enye ya ihe ga-ezu iji kwuo ugwo

ya, ọbụlagodi na ọ bụ onye ọgaranya.

Ụdị Nke Asaa: N'ụzọ Chineke:

Ha bụkwa ndị ahụ na-alụ ọgụ n'ụzọ Chukwu.

Oke ihe a na-enye ha na Zakat: ihe ga-ezuru ha maka ilụ agha n'ụzọ Chukwu; site n'ihe e ji aga njem, ngwa agha, ihe oriri, na ihe ndị ọzọ.

Ụdị nke asatọ: Onye njem:

Ọ bụ onye njem ahụ nke ego njem ya gwurụ, ma ọ bụ e zuo ya ohi n'aka ya, ọ nweghikwa ego fọdurụ n'aka ya nke ga-ebuga ya n'obodo ya.

Ókè ihe a na-enye ha site na Zakat: Ọ bụ n'ókè ihe ga-eme ka ọ ruo n'obodo ya, ọbuna ma ọ bụrụ na ọ bụ ọgaranya n'ime ya.

Isiokwu Nke Anọ: Ibu Ọnụ:

Ibu ọnụ bụ:

Ife Chukwu di elu ofufe site n'izere ihe ndị na-emebi ibu ọnụ site na chi ọbụbọ ruo n'odịda anyanwụ.

Ọ bụ otu n'ime ogidi ndị dị n'Islam, Na otu n'ime iwu ndị Chineke, Onye kachasi elu, Nke a maara nke ọma n'okpukpe dika ihe dị mkpa. Na Akwụkwọ Nsọ, Sunnah, na nkwekọrịta ndị Muslim gosiputara na ọ bụ iwu.

Onye Dị Elu Sịrị:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ
وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ...﴾

{Ọnwa Ramadan bụ nke e wedatara Al-Qur'an

n'ime ya, di ka nduzi nye ndi mmadu, na ihe akaebe doro anya sitere na nduzi ahụ yana ihe na-ekewa eziokwu na ụgha. Ya mere, onye ọ bụla n'ime unu hụrụ ọnwá ahụ, ya buo ọnụ n'ime ya...} [Surah Albakara: 185].

Iwu Ndi Di Maka Ibu Iwu Ibu Onu Ramadan:

1- Islam, ya mere ọ naghị adị irè site n'aka onye na-agonahụ Chineke.

2- Iru ogo, ya mere ọ bughị iwu n'ahụ nwatakiri, Ibu ọnụ na-abụ ihe ziri ezi site n'aka obere nwata nwere nghota, ọ na-abụkwa ihe ofufo (Nafilah) maka ya.

3- Inwe uche zuru oke, ya mere ibu ọnụ abughị iwu maka onye ara, ọ naghikwa adị ire n'aka ya; n'ihì enweghị ebumnobi.

4- Inwe ike ime ya, Ya mere, ọ bughị iwu diiri onye ọrịa nke na-enweghị ike ime ya, Ma ọ dighiri onye njem, Ma ha abụọ ga-akwughachi ya n'oge mwepu/ngwucha nke ihe ngọpụ ahụ: ọrịa na njem. A chọkwara maka izi ezi ya n'aka nwanyị: nkwasị nke ọbara ihu nsọ na ọbara ọmugwọ.

A na-amata ibata ọnwá Ramadan site n'otu n'ime ihe abụọ, ha bụ:

A- Ihụ ọnwá ọhụrụ nke Ramadan, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«صُومُوا لِرُؤُوسِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤُوسِهِ».

«Buonu ọnụ mgbe unu hụrụ ya, ma kwusinu ibu

onụ mgbe unu hụrụ ya»¹.

B- Imezu onwa Sha'ban ka ọ bụrụ ụbọchị iri atọ, nke ahụ na-abụkwa ma ọ bụrụ na ahụghị onwa ọhụrụ nke Ramadan, ma ọ bụ na igwe ojii, uzuzu, ma ọ bụ ihe yiri nke ahụ egbochie ihụ ya; n'ihì okwu ya ﷺ:

«فَإِنْ غَمَّ عَلَيْكُمْ؛ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ يَوْمًا».

«Ọ bụrụ na e kpuchie ya n'anya unu; mezuonụ onụ ọgụgụ Sha'ban ka ọ bụrụ ụbọchị iri atọ»².

Ebumnuche n'ibu onụ:

Ibu onụ, dika omume ofufe ndị ọzọ, anaghị adị ire belusọ site na ebumnobi, Oge ọ jì bụrụ iwu inwe ebumnuche (Niyyah) n'ibu onụ dī mkpa n'iwu dī iche na nke ndị ọzọ, nkọwa nke a dī ka ndị a:

Nke mbụ: Ibu onụ dī mkpa (Wajib); dī ka ibu onụ Ramadan, ma ọ bụ nkweughachi (Qada), ma ọ bụ nkwa (Nadr), iwu kwadoro inwe ebumnobi ya (Niyyah) n'abalị tupu chi abọọ (Fajr), Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dīrị ya) ﷺ sị:

«مَنْ لَمْ يَبَيِّتِ الصَّيَّامَ مِنَ اللَّيْلِ فَلَا صِيَامَ لَهُ».

«Onye ọ bula na-ebughị n'obi ibu onụ n'abalị, ọ dighị ibu onụ dīrị ya»³.

Nke abụọ: Ibu onụ afọ ofufo, o zikwara ezi ka

¹ Al-Bukhari dekọtara ya n'ọnụọgụgụ (1810), na Muslim n'ọnụọgụgụ (1086).

² Albukhari dekọtara ya n'ọnụọgụgụ (1909).

³ Ahmad kọrọ ya n'ọnụọgụgụ (26457), na Abu Dawud n'ọnụọgụgụ (2454), na An-Nasa'i n'ọnụọgụgụ (2331), na nke a bụ okwu ya.

mmadu buo ebumnobi ya n'oge ehiehie, O buruhaala na o ribeghi ihe na-emebi ibu onu mgbe chi bochara (Fajr).

Ihe ndi na-emebi Ibu onu:

Nke mbu: Mmeko anu ahụ: ya mere mgbe obula o mere mmeko anu ahụ, ebu onu ya emebiela, o ghokwara iwu n'ahụ ya ikwughachi ubochi ahụ nke o mere mmeko anu ahụ na ya, O bu iwu n'ahụ ya, tinyere ikwughachi ya (Qadaa), ikwu ugwo mmehie (Kaffarah), nke bu: itohapu ohu, Ma o buru na o chotaghi ya, o bu iwu n'ahụ ya ibu onu onwa abuo na-esochi ibe ha, O buru na o nweghi ike, n'ihie enweghi ike maka ihe ngonu nke iwu kwadoro, o diiri ya inye ndi ogbenye iri isii nri, onye ogbenye o bu ga-enweta okara Sa' n'ime nri a na-eri n'obodo ahụ.

Nke abuo: Iweputa mmiri nwa (Mani): n'ihie isusu onu, ma o bu imetu aka, ma o bu iweputa ya n'onwe onye (Istimna'), ma o bu ilegide anya ugboro ugboro, o diiri ya ikwughachi ya (Qadaa) naani n'enweghi Kaffarah; n'ihie na Kaffarah bu naani maka inwe mmekohu. Maka onye na-ehi ura, o buru na o roo nro mmekohu wee weputa mmiri; o dighi mmehie o bu diiri ya; n'ihie na nke a emeghi site na nhoro ya, ya mere o ga-asa ahụ nsọ (Ghusl) maka adighi ocha (Janabah).

Nke ato: Iri nri na inu ihe onunu n'ama uma: Maka okwu Onye Di Elu:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ۖ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ...﴾

{Rienụ, ñụọkwanụ ruo mgbe eriri ọcha nke chi ọbụbọ ga-edo unu anya pụọ n'eriri ojii, e mesia, mezuonụ ibu ọnụ ruo n'abalị... } [Albakara: 187].

Ma onye ọ bụla riri ihe ma ọ bụ ñụọ ihe ọnụnụ na nchefu; ọ dighi ihe dịri ya; Maka Hadith:

«مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلَيْتَمَ صَوْمُهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ».

«Onye ọ bụla chefuru mgbe ọ na-ebu ọnụ, wee rie ma ọ bụ ñụọ ihe, ya mezuo ibu ọnụ ya, n'ihia na n'ezie ọ bụ Chineke nyere ya nri ma nye ya ihe ọnụnụ.»¹.

Nke anọ: Igbọ agbọ n'ama ụma, mana onye agbọ siri ike gbọọ na-abughị n'ọchịchọ ya; ọ naghị emetuta ibu ọnụ ya, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke dịri ya) ﷺ si:

«مَنْ دَرَعَهُ الْقِيءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلَيْقُضَ».

«Onye ọ bụla gbọrọ agbọ n'abughị uche ya, ọ dighi nkwughachi diiri ya, ma onye ọ bụla kpachaara anya gbọọ agbọ, ya kwughachi ya.»².

Nke ise: Iweputa ọbara n'ahụ; site n'igbu ọkikà (Hijama), ma ọ bụ igbaputa ọbara (Fasd), ma ọ bụ imiputa ọbara iji nye ya di ka onyinye iji nyere onye

¹ Bukhari dekotara ya n'ọnụọgugu (6669), na Muslim n'ọnụọgugu (2709).

² Abu Dawud dekotara ya n'ọnụọgugu (2380), na At-Tirmidhi n'ọnụọgugu (719), na Ibn Majah n'ọnụọgugu (676).

ọrịa aka; ya mere ọ na-emebi ibu ọnu ya site na ihe ndị a niile. Maka iwepụta ntakiri ọbara nke a na-ewepụta maka nyocha; nke a anaghị emetụta ibu ọnu, Nakwa, ọbara isite n'ahụ pụta na-abughị n'ọchịchọ ya; dika ọbara imi, ma ọ bụ ọnyá, ma ọ bụ idopu eze; nke a anaghị emetụta ibu ọnu.

Ndi e nyere ikike ihapu ibu ọnu na Ramadan:

Nkebi nke mbu: Ndi e nyere ikike ihapu ibu ọnu, ma ọ buru iwu na ha ga-akwughachi ugwo ya, ha bu:

Nke mbu: Onye na-aria ọrịa nke a na-atu anya ogwugwo ya, nke ibu ọnu na-akpatara nsogbu ma ọ bu na-esiri ya ike.

Nke abuo: Onye njem; ma ọ huru ihe isi ike na njem ahụ ma ọ bu na ọ hughị ihe isi ike.

Ya na, ihe akaebe maka ha abuo bu: okwu Chukwu Onye Di Elu:

{...وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ...}

{...Ma onye ọ bula na-aria ọrịa ma ọ bu nọ na njem, ya jiri ọnuogugu ubochi ndi ozo (kwuo ya)...} [Albakara: 185].

Nke ato: Nwaanyi di ime ma ọ bu nke na-enye nwa ara, ma ọ buru na ibu ọnu na-esiri ha ike, ma ọ bu na-emeru ha ma ọ bu nwa ha ahụ, ebe a na-ewere ha di ka onye na-aria ọrịa, ndi a, o kwere omume ka ha mebie ọnu, Mana ọ bu iwu n'ahụ ha abuo ikwughachi ibu ọnu n'oge ozo.

Nke ano: Nwaanyi na-ahụ nsọ na onye nọ

n'ọbara ọmụmụ, ihapụ ibu ọnụ bụ iwu n'ahụ ha abụọ, Ibu ọnụ ha abụọ ezighị ezi, ọ dịkwa n'isi ha abụọ ikwughachi ya n'ubochi ndi ozo.

Nke abụọ: Ndi e nyere ikike ihapụ ibu ọnụ, mana iwu ji ha inye ihe mgbaputa (Kaffarah) n'enweghi ikwughachi ya (Qada'), ha bụ:

Nke mbụ: Onye na-aria ọria a na-enweghi olileanya ogwugwo ya.

Nke abụọ: Onye merela agadi nke na-enweghi ike ibu ọnụ.

Ya mere, ndi a anaghi ebu ọnụ, ma ha na-enye onye dara ogbenye nri maka ubochi obula n'ime onwa Ramadan, Ma ọ buru na onye okenye eruo n'okwa uche ya ila azu n'ih i nká, n'ezie a na-ewepuru ya ibu ọrụ okpukpe; ya mere ọ na-ahapụ ibu ọnụ, o nweghikwa ihe ọ bula di n'elu ya.

Oge ikwu ugwo na iwu banyere iyighari ya:

Ọ bụ iwu ikwughachi ibu ọnụ nke Ramadan n'oge di n'agbata ya na Ramadan nke na-eso ya, Na ihe kacha mma bụ ime ngwa ngwa n'ikwughachi, Iwu ahapughikwa iyighari ikwughachi ya ruo mgbe Ramadan na-eso ya gachara. Site na Aisha, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, ọ siri:

«كَانَ يَكُونُ عَلَى الصَّوْمِ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ

لَمَّا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ».

«M na-enwebu ugwo ibu ọnụ sitere na Ramadan n'ahụ m, ma anaghi m enwe ike ikwu ugwo ya

beluso n'ime Sha'ban, n'ih i onodu Onye ozi nke Chineke ﷺ»¹.

Onye o bula yighariri ikwu ugwo ibu onu o ji ruo mgbe Ramadan na-esote gasiri, o nwere onodu abuo:

1- O buru na o bugharia ya maka ihe ngopu a kwadoro n'iwu Islam, di ka: oria ya iga n'ihu ruo na Ramadan ozo, ihe diiri onye a bu sooso ikwughachi ya.

2- Igbu oge ya na-enweghi ngopu a kwadoro n'iwu; onye a na-eme mmehie site n'igbu oge ahụ, o bukwa iwu n'ahụ ya icheghari, ikwughachi ya, na inye onye ogbenye nri maka ubochi o bula.

Ibu onu afọ ofufo maka onye o bula nwere ugwo ibu onu ikwu:

Onye o bula ji ugwo ikwughachi ihe o bula sitere na Ramadan; o ka mma ime ya ngwa ngwa tupu ibu onu afọ ofufo, Ma o buru na ibu onu afọ ofufo bu nke oge ya nwere ike igafe - di ka ibu onu Arafah na Ashura -; o ga-ebu ya tupu o kwughachi; n'ih i na oge ikwughachi sara mbara, ma maka Ashura na Arafah, oge ha na-agafe, Ma o gaghi ebu onu ubochi isii nke Shawwal ma e wezuga mgbe o kwughachisiri onu o ji.

Ihe a machibidoro ibu onu ya:

1- Ibu onu n'ubochi Eid al-Fitr, na ubochi Eid al-Adha; n'ih i na a machibidoro ya.

¹ Albukhari koro ya n'onuogugu (1849), na Muslim n'onuogugu (1846).

2- Ibu ọ̀nụ ụ̀bọ̀chị nke Tashreeq n'ime ọ̀nwa Dhul-Hijjah, Ewezuga maka onye na-eme Mutamatti' nakwa onye na-eme Qarin n'ime Hajj, mgbe ha na-enwetaghị anụ nchụàjà, Ụ̀bọ̀chị Tashriq bụ: ụ̀bọ̀chị nke iri na otu, na nke iri na abụọ, nakwa nke iri na atọ nke ọ̀nwa Dhul-Hijjah.

3- Ụ̀bọ̀chị obi abụọ maka obi abụọ, nke bụ ụ̀bọ̀chị nke iri atọ n'ọ̀nwa Sha'ban, Ọ bụrụ na abalị ya bụ abalị igwe ojii ma ọ bụ uzuzu nke na-egbochi ihu ọ̀nwa ọ̀hụrụ.

Ibu ọ̀nụ ndị a kporo asi:

A- Iweputa ọ̀nwa Rajab icha maka ibu ọ̀nụ. B- Iweputa naanị ụ̀bọ̀chị Fraidee maka ibu ọ̀nụ, n'ihị mmachibido iwu megide nke ahụ, Ma ọ bụrụ na o buo ọ̀nụ otu ụ̀bọ̀chị tupu ya ma ọ bụ mgbe ọ gasiri, ọ gaghi abuzi ihe a na-akpo asi.

Ihe a kwadoro ibu ọ̀nụ ya:

A- Ụ̀bọ̀chị isii nke ọ̀nwa Shawwal. B- Ibu ọ̀nụ n'ụ̀bọ̀chị itoolu nke Dhul-Hijjah, na nke kacha mkpa n'ime ya bụ ụ̀bọ̀chị Arafah, ma e wezuga maka onye na-eme Hajj; ya mere, akwadoghị ya na Sunnah ka ọ buo ọ̀nụ ya, na ibu ọ̀nụ ya na-ehichapụ mmehie nke afọ abụọ. C- Ibu ọ̀nụ ụ̀bọ̀chị atọ n'ọ̀nwa ọ bula, ma ọ ka mma ime ka ha bụrụ ụ̀bọ̀chị ndị ọcha ahụ (Ayyam al-Bidh), ha bụ: nke iri na atọ, na nke iri na anọ, nakwa nke iri na ise. d- Ibu ọ̀nụ n'ụ̀bọ̀chị Mōnde na Tōzdee n'izu ọ bula, n'ihị na Onye amuma ۞ na-ebu ha ọ̀nụ; n'ihị na a na-eweputa omume ndi

ohu n'ime ha abụọ.

Ibu ọnụ nke afọ ofufo:

A- Ibu ọnụ Dawud (udo dịrị ya), ọ na-ebu ọnụ otu ụbọchị, ma rie nri n'ụbọchị ọzọ.

B- Ibu ọnụ n'ọnwà Allah nke Muharram, ọ bụkwa ọnwà kacha mma a kwadoro ibu ọnụ na ya, na nke a kacha mesie ike na ya bụ: ibu ọnụ n'ụbọchị Ashura, nke bụ ụbọchị nke iri nke Muharram, na ibu ọnụ n'ụbọchị nke itoolu tinyere ya; n'ihì okwu ya ﷺ:

«لَيْسَ بَقِيَّةٌ إِلَّا قَابِلٌ لِأَصُومَنَّ التَّاسِعَ».

«Ọ bụrụ na m dịrị ndụ ruo afọ na-abịa, n'ezie aga m ebu ọnụ n'ụbọchị nke itoolu»¹. Ma ọ na-ehichapụ mmehie nke afọ bu ya ụzọ.

Isiokwu nke ise: Hajj na Umrah

Al-Hajj n'asụsụ bụ: Ebumnuche. N'iwu okpukpe: Ọ bụ inwe ebumnuche ịga n'ụlọ nsọ nke Chukwu na ebe nsọ ofufe dị iche iche n'oge a kapiri ọnụ, iji ruo emume ofufe pụrụ iche.

Na Umrah: N'asụsụ: Nleta.

Ma n'iwu okpukpe: Ileta Ụlọ Nsọ ahụ n'oge ọ bụla iji mee emume ofufe a kapiri ọnụ.

Na ịga njem Hajj bụ otu n'ime ogidi nke Islam, nakwa ntọala ya ndị dị ukwuu, E mere ya iwu n'afọ nke itolu nke Hijrah, Onye Amụma (ka udo na ngozi Chukwu dịrị ya) jere otu Njem Hajj; nke bụ Njem

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnuogugu (1134).

Hajj nke Ikpeazu (Hajj al-Wada').

Iga njem Hajj bu iwu otu ugboro n'oge ndu maka onye nwere ike ime ya, Ihe kariri ya bu nke afọ ofufo. Ma banyere Umrah, o bu iwu dika echiche nke otutu n'ime ndi maara ihe siri di, Site n'ihe akaebe nke okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ mgbe a juru ya: O di jihad o bu la diiri umu nwanyi? O siri:

«نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالٌ فِيهِ: الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ».

«Ee, o diiri ha jihadi nke ilu agha na-adighi na ya: Hajji na Umrah»¹.

Iwu Ndi Di Maka Ibu Oru Nke Hajj Na Umrah:

- 1- Okpukperechi nke Islam
- 2- Ezi uche
- 3- Iru afọ ntozu
- 4- Nnwere onwe
- 5- Inwe ike

A na-agbakwunyekwara nwanyi iwu nke isii; nke bu inwe mahram onye ga-eso ya gaa njem iji mezuo ya, N'ihi na amachibidoro ya ime njem maka Hajj ma o bu maka ihe ozọ na-enweghi mahram, Maka okwu ya (udo na ngozi Chineke diri ya) ﷺ si:

«لَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ، وَلَا يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا مُحْرَمٌ».

""Nwaanyi agaghi eme njem ma o bughi na ya na onye mahram no, nwoke agaghikwa abanye n'ebe o

¹ Ahmad dekotara ya n'onuogugu (25198), na Al-Nasa'i n'onuogugu (2627), na Ibn Majah n'onuogugu (2901).

nọ ma ọ bughị na onye mahram nonyere ya"¹.

Ma mahram nwaanyị bụ: di ya, ma ọ bụ onye amachibidoro ya ilu ya n'uzọ ebighị ebi; Site n'ọbara; di ka nwanne ya nwoke, na nna ya, na nwanne nna ya, na nwa nwanne ya nwoke, nakwa nwanne nne ya, Ma ọ bụ n'ihie ihe iwu kwadoro; di ka nwanne nwoke site n'ihu otu ara, ma ọ bụ site n'alụmudi na nwunye; di ka di nne ya na nwa nwoke di ya.

Na inwe ikike: ọ bụ: inwe ike n'ihie gbasara akụ na ụba na anụ ahụ, nke mere na o nwere ike igba ụgbọ ma die njem ahụ, yana inweta ego ga-ezuru ya maka iga na ilota, Ozokwa, ọ ga-enweta ihe ga-ezuru umu ya na ndi nlekota ha diiri ya n'iwu, ruo mgbe ọ ga-alaghachikwuru ha.

Na ụzọ Hajj ga-abụ nke nwere nchekwa maka ndu ya na akụ na ụba ya.

Ma onye ọ bula nwere ike site n'ego ya mana o nweghi ike n'ahụ ya, di ka ibu agadi na-enweghizi ike ma ọ bụ iria oria na-adighi ala ala nke a na-enweghi olileanya igwota ya; ọ bụ iwu na ọ ga-ahoputa onye ga-eme Hajj na Umrah n'onodu ya.

A chokwara iwu abuo maka onye nnochi anya ya ziri ezi na njem Hajj na Umrah:

1- Ibu onye iru iwu Hajj ya ziri ezi, onye bu onye Alakuba, onye tolitere, nakwa onye nwere uche

¹ Albukhari dekotara ya n'onuogugu (1862), na Muslim n'onuogugu (1341).

zuru oke.

2- Na ọ rụrụla Hajj nke Islam maka onwe ya.

Oge na ebe a kara aka maka Ihram:

Al-Mawaqit: Ọ bụ ọtụtụ nke okwu ahụ bụ Miqat, ihe ọ pụtara n'asụsụ bụ: Ókè. Ma n'iwu okpukpe: ọ bụ ebe a kara aka maka ofufe ma ọ bụ oge ya.

Hajj nwere oge na ebe a kara aka:

a- Oge ndị a kara aka: Chukwu kwuru maka ya n'okwu Ya:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ...﴾

{Hajj dị n'ọnwa ndị a ma ama; ya mere, onye ọ bụla mere ka njem Hajj bụrụ iwu n'ahụ ya n'ime ha...} [Surah Albakara: 197].

Ọnwa ndị a bụ: Shawwal, Dhul-Qa'dah, na ụbọchị iri nke Dhul-Hijjah.

b- Al-Mawaqit al-Makaniyyah (Ókè Ebe): Ndị a bụ ókè nke a na-anabataghị onye njem Hajj igafe gawa Makkah na-enweghị Ihram, Ha dị ka ndị a:

1- Dhul Hulaifah: Miqat nke ndị Madīna.

2- Al-Juhfah: Miqat ndị Sham, Ijīpt na Maghrib.

3- Qarn Al-Manazil: Nke a maara ugbu a dị ka As-Sayl; Miqat nke ndị Najd.

4- Dhat Irq: Miqat nke ndị Iraq.

5- Yalamlam: Miqat nke ndị Yemen.

Ma onye ọ bụla ebe obibi ya dị n'ime oke ndị a a kapiri ọnu (Mawaqit); ọ ga-abanye n'Ihram maka Hajj na Umrah site n'ebe obibi ya. Ma onye ọ bụla so

na ndị Meka; ha na-aba n'Ihram site na Meka, ọ dighịkwa ha mkpa ipụ gaa na Miqat maka ịba n'Ihram. Mana maka Umrah; ha na-apụ gaa n'ebe kacha nso na mpaghara Hil, ha wee banye n'Ihram. Onye ọ bụla chọrọ ime Hajj ma ọ bụ Umrah, ọ bụ iwu n'ahụ ya ịba n'Ihram maka ha abụọ site n'ebe ndị Onye-amụma ﷺ weputara, nke bụkwa Mawaqit ndị metụtara ebe, nke a kọwara na mbụ, Ya mere, amachibidoro onye chọrọ ime Hajj ma ọ bụ Umrah ịgafe ya n'enweghị Ihram.

- Onye ọ bụla gafere na miqat ndị a kpọturu aha, nke na-abughị otu n'ime ndị obodo ha; ọ ga-abanye n'ihram site na ha.

- Onye ọ bụla ụzọ ya na-aga Mecca, ma ọ naghị agafe n'otu n'ime ebe mmalite ndị a kpọturu aha (Mawaqit) site n'ụzọ ala, oké osimiri, ma ọ bụ ikuku; ọ ga-abanye n'ọnọdụ Ihram mgbe ọ bjaruru n'ahiri megide ebe kacha nso n'ime Mawaqit n'ebe ọ nọ, Maka okwu Umar bin al-Khattab, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ: «Lerenụ anya n'ebe kwekọrọ na ya site n'ụzọ unu»¹.

- Onye ọ bụla njem ya bụ maka iruzu emume Hajj ma ọ bụ Umrah site n'ugboelu, ọ bụ iwu n'ebe ọ nọ ịbanye n'ime ofufe njem nsọ (Ihram) mgbe ugboelu ahụ gafere n'akụkụ Miqat nke di n'ụzọ ya, Iwu ahapughị ya iyigharị Ihram ruo mgbe ugboelu

¹ Albukhari kọrọ ya n'ọnuogugu (1531).

rutere n'òdụ ụgbòelu.

Ihram:

Ọ bụ ebumnuche ibanye n'emume ofufe; N'ime Hajj ọ bụ: ebumnuche ibanye na Hajj. Ma n'ime Umrah, ọ bụ ebumnuche ibanye na Umrah. Ọ gaghi abụ onye nọ n'ọnọdụ Ihram (muhrim) ma ọ bughị ma ọ bụrụ na o nwere ebumnobi ibanye n'emume ofufe ahụ (nusuk). Ma naanị iyiri ákwà ofufe njem nsọ n'enweghi ebumnuche, ọ naghị abụ iba n'ime ofufe njem nsọ.

Ihe ndị a kwadoro na Ihram:

1- Ịsa ahụ ya dum tupu Ihram.

2- Nwoke ite ihe na-esi ísì ụtọ n'ahụ ya, ọ bughị n'uwe ihram ya.

3- Ibanye n'ihram ya n'ime ákwà úkwù na ákwà elu ọcha abụọ, na akpukpọ ụkwụ abụọ.

4- Ibanye n'Ihram mgbe ọ nọ n'elu ihe njem na-eche ihu n'akụkụ Qiblah.

Ụdị Emume Ofufe:

Onye nọ n'Ihram nwere nhọrọ ịhọrọ nke ọ bụla masiri ya n'ime emume ofufe atọ ahụ, ha bụ:

1- Ime Tamattu; ọ bụ ibanye n'Ihram maka Umrah n'ime ọnwa ndị nke Hajj, ma mechaa ya, emesia o banye n'Ihram maka Hajj n'otu afọ ahụ.

2- Ifrad; nke bụ ibanye n'Ihram maka Hajj naanị site na Miqat, ma nọgide n'Ihram ya ruo mgbe ọ rụchara omume Hajj.

3- Qiran; nke bụ ibanye n'Ihram maka Hajj na

Umrah n'otu oge, ma ọ bụ ịbanye n'Ihram maka Umrah, e mesia ọ tinye Hajj na ya tupu ọ malite Tawaf ya, o wee bunye n'obi (Niyyah) maka Umrah na Hajj site na Miqat, ma ọ bụ tupu ọ malite Tawaf nke Umrah, wee mee Tawaf nakwa Sa'i maka ha abụọ.

Ọ bụ iwu ka onye na-eme Tamattu' na onye na-eme Qiran kwuo fidyah, ma ọ bụrụ na ọ bughị otu n'ime ndị bi na gburugburu Masjid Al-Haram.

Nke kacha mma n'ime usoro emume ofufe atọ ndị a bụ: Tamattu'; n'ihi na Onye amuma ﷺ nyere ndị enyi ya iwu ka ha mee ya¹. Emesia, Qiran; n'ihi na ọ bụ Hajj na Umrah, emesia, Ifrad.

C) Ọ bụrụ na ọ banye n'Ihram n'otu n'ime emume ofufe ndị a; ọ ga-ekwu Talbiyyah ozugbo ọ banyechara n'Ihram ya, wee si:

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ».

«Azaala m òkù Gị, Chineke, azaala m òkù Gị, azaala m òkù Gị, ọ dighị onye ọzọ ha na Gị sokoro, azaala m òkù Gị, n'ezie ekele na amara bụ nke Gị, nakwa alaeze, ọ dighị onye ọzọ ha na Gị sokoro»².

Ọ bụ sunna, ọ bụkwa ihe di mma ina-ekwukari ya, umu nwoke na-ekwu ya n'olu dara uda, ma umu nwanyi na-ekwu ya n'olu di nwayo.

¹ Muslim dekọtara ya n'ọnuogugu (1211).

² Albukhari dekọtara ya, n'ọnuogugu (1549).

Oge ya: Oge ya na-amalite mgbe Ihram gasiri, na oge ikpeazu ya di ka ndi a:

Nke mbu: Onye na-eme Umrah ga-akwusi ya tupu o malite Tawaf.

Nke abuo: Onye njem Hajj ga-akwusi ya ozugbo o malitere itu nkume na Jamrat al-Aqabah n'ubochi Eid.

Ihe ndi a machibidoro iwu n'onodu Ihram:

Ihe a machibidoro nke mbu: Ikpu ntutu, ma o bu ibelata ya, ma o bu ifopu ya n'ebe o bula n'ahu ya.

Ihe amachibidoro nke abuo: Ibelata mbu ma o bu ikpu ha n'aka ma o bu n'ukwu n'enweghi ezigbo ihe kpata ya, mana o buru na mbu gbajie ma onye ahụ wepu ya, o nweghi ugwo mgbaputa (fidyah) diiri ya.

Ihe amachibidoro nke ato: Ikpuchi isi nwoke site n'ihe na-emetu ya kpomkwem, dika: okpu (Taqiyah) na ichafu (Ghutra).

Ihe a machibidoro nke Anu: Nwoke iyi akwa a duru adu n'ahu ya ma o bu n'otu akuku ahụ ya; dika uwe elu, akwa n-ekekwa n'isi, ma o bu uwe ukwu. Na ihe a duru adu: bu ihe e mere ka o ha nha akuku ahụ, dika soks akpukpo, uwe aka, na soks, Ma maka nwanyi, o nwere ike iyi udi akwa o bula o choro n'oge ofufe njem nsu n'ihu mkpa o di ya ikpuchi ahụ ya, beluso na o gaghi eyi akwa n-ekpuchi ihu, ma o ga-eji ihe ozu dika akwa n-ekpuchi isi na uwe ogologo kpuchie ihu ya ma o buru na umu nwoke na-abughi ndi ikwu ya na-agafe ya, O gaghi eyikwa

uwe aka n'elu ọbụ aka abụọ ya.

Ihe amachibidoro nke ise: Ihe na-esi ísì ụtọ; n'ihina a chọrọ ka onye nọ n'ọnọdụ Ihram zere ndụ okomoko, ihe ịchọ mma nke ụwa na ihe ụtọ ya, ma chee ihu na Ndụ Ụwa Ọzọ.

Ihe nke isii a machibidoro iwu: Igbu anụ ọhịa na ịchụ ya nta; n'ihia ya, onye nọ n'ọnọdụ Ihram agaghị achụ nta anụ ọhịa, ọ gaghi enye aka n'ịchụ ya nta, ọ gaghikwa egbu ya.

Amachibidoro onye nọ n'ọnọdụ Ihram iri n'ime anụ ọ churụ nta ya, ma ọ bụ nke a churụ nta ya maka ya, ma ọ bụ nke o nyere aka n'ịchụ nta ya; n'ihia na ọ dị ka anụ nwurụ anwụ n'ebe ọ nọ.

Ma maka anụ ịchụ nta nke oké osimiri; amachibidoghi onye nọ n'Ihram ịchụ ya nta. Amachibidoghikwa ya igbu anumanụ a na-azụ n'ụlọ dị ka ọkụkọ na anụ ụlọ (an'am); n'ihia na ọ bughị anụ ịchụ nta.

Ihe amachibidoro nke asaa: Ime nkwekọrịta alụmdi na nwunye maka onwe ya ma ọ bụ maka onye ọzọ, ma ọ bụ ibụ onye akaebe.

Ihe a machibidoro iwu nke asaato: mmekọ anụ ahụ; ya mere onye ọ bụla nwere mmekọ anụ ahụ tupu ntọhapụ nke mbụ (Tahallul al-awwal); emume ofufe ya emebiela, ọ bụ iwu ka ọ gaa n'ihu ma mechaa emume ofufe ya, ma ruoghachi ya n'afọ na-esote, ọ dika n'isi ya igbu anụ kamel (badanah). Ma ọ bụrụ na ọ bụ mgbe ntọhapụ nke mbụ

(Tahallul) gachara; usoro ofufe ya anaghị emebi, ma ọ dị n'isi ya iwufulu ọbara (site n'igbu anụ).

Ma nwanyị n'ihe ahụ dika nwoke, ma ọ buru na o ji obi ya kwe.

Ihe amachibidoro nke itoolu: Imetụ aka (n'ụzọ mmekọ) ma ọ bughị n'akụkụ ahụ nzuzo, ya mere amachibidoro onye nọ n'Ihraam imetụ nwanyị aka (n'ụzọ mmekọ), n'ihia na ọ bu ụzọ na-eduga ná mmekọahụ a machibidoro iwu, ma ihe e bu n'obi maka imetụ aka (n'ụzọ mmekọ) bu: imetụ nwanyị aka site n'agụụ mmekọahụ.

Umrah:

A- Ogidi ndi di n'Umrah:

1- Iba n'onodu nsọ (Ihram).

2- Tawaf.

3- Iga ije (Sa'i).

B- Iwu Ndi Di Mkpa n'Umrah (Wajibat):

1- Ibanye n'Ihram site na Miqat akwadoro.

2- Ikpu isi ma ọ bu ibelata ntutu.

C- Uzọ E Si Eme Umrah:

Ihe mbu onye na-eme Umrah na-ebido na ya, bu igba gburugburu (Tawaf) ugboro asaa, ọ na-ebido site na Nkume Ojii (Hajar al-Aswad) wee mechie na ya, Ọ ga-anọ n'onodu isa nsọ n'oge itowafu ya, na-ekpuchi ihu ihere ya site n'otubo ruo n'ikpere, Ọ bu ihe akwadoro (Sunnah) nye ya ime Al-Idtiba' n'oge Tawaf niile; nke bu ikpughe ubu aka nri ya, itinye akwa mkpuchi ahụ n'okpuru ya, nakwa itinye nsotu

abụọ nke akwa ahụ n'elu ubu aka ekpe ya. Mgbe o mechara gburugburu nke asaa; ọ ga-ahapụ ikpughe ubu aka nri (Al-Idtiba'), wee jiri ákwà mgbokwasi ya kpuchie ubu ya abụọ.

Ọ ga-eche ihu na Nkume Ojii ahụ, ọ bụrụ na o nwee ike isusu ya ọnụ, ọ ga-esusu ya, ma ọ bughị ya, ọ ga-eji aka nri ya metụ ya ma ọ bụrụ na ọ dị mfe, wee susu aka ya ọnụ, Ọ bụrụ na ọ gaghi adiri ya mfe imetụ nkume ahụ aka, ọ ga-arụtụ aka na ya site n'iwelite aka nri ya, na-asị: "Chineke kachasi ukwuu" otu ugboro, ọ gaghi esusu aka ya ọnụ, ọ gaghiakwa akwusi, Emesia, ọ ga-aga n'ihu n'igba okirikiri ya (Tawaf); na-eme ka Kaaba diri n'akukụ aka ekpe ya, a kwadokwara ya (Sunnah) ka ọ gbaa ọsọ nwayọọ n'okirikiri atọ nke mbụ, Na Raml: Iga ije ngwa ngwa tinyere ime ka nzọkwụ dị nso nso.

Mgbe ọ na-agafe Ruknu Yemeni - nke bụ akukụ nke anọ nke Ka'abah - ọ bụrụ na ọ diri ya mfe, ọ ga-eji aka nri ya metụ ya aka n'enweghi isi Takbir ma ọ bụ isutu ya ọnụ, ma ọ bụrụ na o kweghi ya imetụ ya aka, ọ ga-aga n'ihu, ọ gaghi atụ aka na ya, ma ọ gaghiakwa asi Takbiir, Ya na, ọ si n'etiti akukụ abụọ ahụ, nke Yamani na nke Ojii:

{...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ}

{...Chineke anyị, nye anyị ihe ọma n'ụwa a, na ihe ọma n'ọdinihu, ma zọpụ anyị na ntaramahụhụ nke ọkụ. } [Surah Albakara: 201].

Ma mgbe o mechasiri Tawaf; o ga-ekpe ekpere Rak'ah abuo n'azu Maqam Ibrahim (ka udo diri ya) ma o buru na o ga-ekwe omume, ma o bughu ya, o ga-ekpe ya n'ebe o bua n'ime Masjid al-Haram, O bu Sunnah ka o guo na Rak'ah nke mbu, mgbe o guchara Sura Al-Fatiha, Sura (Al-Kafirun), Na Rak'ah nke abuo mgbe a guchara Surah al-Fatihah, a ga-agu Surah (al-Ikhlash), Emesia, o ga-aga na Mas'a, wee gaa ije (Sa'i) n'etiti Safa na Marwah okirikiri asaa; iga ya bu otu okirikiri, na ilota ya bu otu okirikiri.

O na-amalite Sa'i na Safa, wee rigoro ya, ma o bu guzo n'akuku ya, na irigo n'elu Safa ka mma ma o buru na o kwe omume, Ya na, o na-agu n'oge ahụ okwu Onye Di Elu:

{إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...}

{N'ezie, Safa na Marwah so n'ihe iriba-ama Chineke...} [Albakara: 158].

A na-atukwa aro ka o chee ihu na Qiblah, wee kelee Chineke, si na Chineke kachasi ukwu, wee si:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَجْزَأُ وَعَدُهُ، وَنَصْرَ عَبْدُهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

«O dighi chi ozo ma o bughu Chukwu, Chukwu kachasi ukwu, o dighi chi ozo ma o bughu Chukwu, naani Ya, o dighi onye ozo ha na Ya sokoro, alaeze

bụ nke Ya, ekele bụkwa nke Ya, Ọ na-enye ndụ ma na-eweta ọnwụ, Ọ nwekwara ike ime ihe niile, ọ dighị chi ọzọ ma ọ bughị Chukwu, naanị Ya, Ọ mezuola nkwa Ya, ma nyere ohu Ya aka, o wee merie usuu ndị agha niile naanị Ya»¹. Emesịa, ọ ga-arịọ arịrịọ (dua) dika o si dirị ya mfe, na-ewelite aka abụọ ya elu, wee kwughachi okwu ncheta na arịrịọ a ugboro atọ, Emesịa, ọ ga-arịtu, wee gawa ije na Marwah, ruo mgbe o ruru n'ihe irịba ama nke mbụ, nwoke ahụ ga-ejezi ije ọsọ ọsọ ruo mgbe o ruru n'ihe irịba ama nke abụọ, Ma maka nwaanyị, ọ bughị ihe a tūrū n'iwu maka ya iga ije ọsọ ọsọ n'etiti akara abụọ ahụ n'ihị na ọ bụ ihe e kwesiri ikpuchi ('Awrah), kama, ihe a tūrū n'iwu maka ya bụ iga ije n'ime Sa'i niile, Emesịa, ọ ga-aga ije, wee rịgoro na Marwah maọbụ guzo na ya, ma irigo n'elu ya ka mma ma ọ būrū na ọ ga-ekwe omume. Ọ ga-ekwu ma mee n'elu Marwah dika o kwuru ma mee n'elu Sfa, ewezuga igu amaokwu ahụ, nke bụ okwu Chineke, Onye kachasi elu si:

﴿إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

{N'ezie, Sfa na Marwah so n'ime ihe irịba ama Chineke...} Nke a bụ ihe e nyere n'iwu naanị n'oge a na-arigo na Sfa n'agba nke mbụ soosọ, Emesịa, ọ ga-agbadata, wee gaa ije n'ebe ekwesiri iga ije, ma mee ngwa ngwa n'ebe ekwesiri ime ngwa ngwa, ruo

¹ Muslim dekọtara ya, n'ọnụogụgụ (1218).

mgbe o ruru Safa, O ga-eme nke ahụ ugboro asaa, iga ya bụ otu agba (Shawt), na iloghachi ya bụ otu agba (Shawt). A na-akwadokwa ka o na-ekwukari maka icheta Chineke na ariri o n'ime ije ya, n'ihe o bula diri ya mfe, Na o ga-adị ocha puo na nbibi nke idi ocha nnukwu na obere, ma o burugodi na o mee ije (Sa'i) na-enweghi idi ocha, nke ahụ ga-ezuru ya, N'otu aka ahụ, o buru na nwanji hụ nsọ ya ma o bụ hụ obara omumu nwa mgbe o mechara Tawaf; o ga-eme Sa'i, nke ahụ ga-ezuru ya; n'hi na idi ocha abughi iwu e setipuru n'ime Sa'i, kama o bụ ihe a kwadoro ka e mee n'ime ya.

Ya mere, o buru na o mechaa Sa'i; o ga-akpu ntutu isi ya ma o bụ belata ya, ma ikpu ya kacha mma maka nwoke.

Site na nke a, o mezuola emume Umrah.

Hajj:

A- Ogidi nke Hajj:

1- Ibanye n'onodu nsọ (Ihram).

2- Iguzo n'Arafah.

3- Tawaf nke Ifadah.

4- Sa'i.

B- Iwu Ndi Di Mkpa na Hajj (Wajibat):

1- Ibanye n'Ihram site na Miqat.

2- Iguzo n'Arafah n'ubochi nke itoolu nke Dhul-Hijjah ruo n'odida anyanwu maka onye guzoro na ya n'ehihie.

3- Ino abali na Muzdalifah n'abali nke iri nke

Dhul Hijjah ruo etiti abali.

4- Ino abali na Mina n'abali ndi nke ubochi Tashreeq.

5- Itu nkume (Jamarat).

6- Ikpu isi ma o bu ibelata ntutu isi.

7- Tawaf nke isi gaa nke oma.

C- Uzọ e si eme Hajj:

Ka onye Alakuba kwuputa ebumnuche ime Hajj ya (Talbiyah) mgbe o ruru n'ebe a kara aka (Miqat) iji mee soso Hajj (Ifrad), ma o buru na oge di mkpirikpi. Mgbe o biara Meka, o ga-agba gburugburu Ulo Nso ahụ (Tawaf) ma mee ije (Sa'i), ma nogide n'onodu idi nso ya (Ihram) ruo mgbe o ga-eje Arafat n'ubochi Arafah, bu ubochi nke itoolu, o ga-anogidekwa n'ebe ahụ ruo mgbe anyanwu dara,

Emesia, o ga-apu site n'ebe ahụ na-akwuputa Talbiyah gawa na Muzdalifah, wee noro n'ebe ahụ ruo mgbe o kpere ekpere Fajr. Mgbe ahụ, o ga-anogide n'ebe ahụ na-echeta Chineke, na-akwuputa Talbiyah, ma na-ario ario ruo mgbe chi gbachara,

Mgbe chi boro nke oma, o ga-apu gawa Mina tupu owuwa anyanwu, wee jiri obere okwute asaa tuo Jamrat al-Aqabah. Emesia, o ga-akpu ntutu isi ya ma o bu belata ya, ma ikpu ya bu nke ka mma.

E mesia, o ga-eme Tawaf al-Ifadah, ma njem Sa'i nke mbu o mere ga-ezuru ya. Site na nke a, njem Hajj ya ezuola, o nwetakwa nnwere onwe ya

kpamkpam (Tahallul).

Ihe ga-afọduru ya ime bu itu Jamaraat okwute n'ubochi nke iri na otu nakwa nke iri na abuo, o buru na o na-eme ngwa ngwa; o ga-atu Jamaraat ato ahụ okwute, o jiri obere okwute asaa tuo Jamarah obula, na-ekwu Takbiir n'okwute obula o turu, malite na nke kacha nta nke na-esote Masjid al-Khaif, emesia nke etiti, emesia Jamarat al-Aqabah nke bu nke ikpeazu, o ga-eji obere okwute asaa tuo Jamarah obula. Ma o buru na o choo inogide mgbe nke iri na abuo gachara; o ga-atu nkume n'ubochi nke iri na ato di ka usoro o siri tuo ya n'ubochi nke iri na abuo nakwa n'ubochi nke iri na otu.

Oge itu nkume: mgbe Zawal gasiri n'ime ubochi ato ahụ.

Ma o buru na o puo n'ubochi nke iri na abuo tupu anyanwu daa, o nweghi nsogbu, ma o buru na o noduru ruo mgbe o turu nkume n'ubochi nke iri na ato mgbe anyanwu gafere n'etiti ehie, nke a ka mma, n'ihie okwu Chineke Puru Ime Ihe Niile:

{...فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى...}

{..Onye o bua mere ngwa ngwa n'ime ubochi abuo, mmehie adighiri ya, ma onye o bua gburu oge, mmehie adighiri ya; maka onye na-atu egwu Chineke...}

[Surah Albakara: 203].

Ma o buru na o choo ime njem; o ga-eme Tawaf

nke isi gaa nke oma okirikiri asaa na-enweghi Sa'i.

Ihe kacha mma bu, ma o buru na onye ahụ enweghi anụ e ji achu àjà: ka o banye n'ọndu iso nsọ (Ihram) maka Umrah di ka onye na-eme Tamattu'. E mesia, o ga-aza oku (Talbiyah) maka Hajj n'ubochi nke asato, ma mee ihe ndi e kwuru na mbu n'ime omume Hajj. Ma o buru na o banye n'ọndu iso nsọ maka Hajj na Umrah n'otu oge, o dighi njo o bua. A na-akpo nke a Qiran, nke putara ibanye n'ọndu iso nsọ maka Umrah na Hajj n'otu oge, ma mezu o ha site n'ime otu Tawaf na otu Sa'i.

Isi nke ato:

Ihe metutara mmekorita

Ndi oka mmuta (ka ebere Chukwu Onye Kachasi Elu diri ha) kowara ihe omuma nke o bu iwu imuta di ka iwu diri onye o bua n'otu n'otu, Ha kwukwara banyere okè nke bu iwu diiri onye Alakuba o bua imuta ya, Ma ha kwuru site na ya: imuta iwu gbasara izu ahia na ire ere maka onye na-arụ oru azumahia, Ka o ghara idaba n'ihe a machibidoro iwu (Haram) ma o bu omuru nwa (Riba) n'amaghi ama, A kowokwa site n'aka ufodu ndi-sahaba (Chineke nwee afọ ojuju n'ebe ha no) ihe na-akwado nke a.

Umar bin Al-Khattab, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe o no, sirị: «Onye o bua erekwala ihe n'ahia anyi ma o bughị onye nwetara nghota

n'okpukperechi»¹.

Ya na, Ali bin Abi Talib, ka Allah nwee afọ ojuju n'ebe ọ nọ, sịrị: «Onye ọ bụla mere azumahia tupu ọ ghọta okpukpe; ọ dabatala n'omụrụnwā, emesịa ọ daba, emesịa ọ daba. Nke putara: ọ daba n'omụrụnwā»².

Ya na, Ibn Abidin sịrị n'ihota site n'aka al-Allami: "E mekwara ya iwu n'ahụ nwoke na nwanyị ọ bụla iwu manyere, mgbe ha musiri ihe omumu banyere okpukpe na nduzi, imu ihe omumu banyere Wudu, na Ghusl, na ekpere, na ibu onu, na ihe omumu banyere Zakat maka onye nwere akụ na uba ruru oke achoro, na iga njem Hajj maka onye iwu manyere ime ya, yana azumahia maka ndi ahia, ka ha wee zere ihe ndi na-enyo enyo na ihe ndi a kporo asi na mmekorita niile. Otu a ka ọ dikwa ndi oru aka, na onye ọ bụla na-etinye aka n'ihe ọ bụla, e mere ya iwu n'ahụ ya imu ihe gbasara ya na iwu ya, iji zere ihe Haram di n'ime ya"³.

Ya na, Nawawi (ka ebere Chukwu Onye Di Elu diri ya) siri: "Ma maka izu ahia, alumi na nwunye, na ihe ndi yiri ha n'ime ihe ndi ntola ha na-abughi mmanye, amachibidoro ibanye na ya beluso mgbe a matara ukpuru ya"⁴.

¹ At-Tirmidhi dekotara ya, n'onuogugu (487), o kwuru: ọ di mma ma dikwa ichi. Ma Al-Albani kwadoro na ọ di mma.

² " Lee: Mughni Al-Muhtaj (2/22)."

³ Hashiyat Ibn Abidin (1/ 42).

⁴ Lee: Al-Majmu' (1/ 50).

Ndi a bu ufodu n'ime ukpuru ndi metutara azumahia ego, nke Iwu (Shari'ah) nke Alakuba (Islam) wetara:

1- Ikwado ihe o bula nwere uru zuru oke ma o bu uru ka ukwuu; di ka ire ihe ndi iwu kwadoro na izuta ha, igbazite ihe (Ijarah), nakwa ikike ibute uzozuta ihe onwunwe (Shuf'ah)¹.

2- Nkwado iwu maka ihe o bula na-enye nkwa ma na-echekwa ikike ndi mmadu; di ka inye ihe nkwuchi na ikpo ndi akaebe.

3- Ikwado n'iwu ihe obula nwere odimma maka ndi na-eme nkwekorita; di ka ikagbu azumahia, inwe nhoru, na ikpa onodu n'ime azumahia.

4- Imachibido ihe o bula gunyere imegbu mmadu, na iri akụ ha n'uzo na-ezighi ezi; di ka ina omuru nwa (Riba), ipunara ihe n'ike (Ghasb), na ichikwa ma o bu ikpochi ngwa ahia (Ihtikar).

5- Nkwado iwu okpukpe maka ihe o bula nwere njiko aka n'ime ihe oma; di ka igbazinye ego (Qard), igbazinye ihe (Ariyah), na idebe ihe nchekwa (Wadi'ah).

6- Imachibido ihe o bula gunyere iri akụ na uba n'enweghi oru, ma o bu uru, ma o bu mbo; di ka igba chaa chaa na ego omuru nwa (Riba).

7- Imachibido azumahia o bula nke ihe a na-amaghi ama na ihe a na-ejighi n'aka (Gharar)

¹ Ash-Shuf'ah: O bu ikike onye mmeko nwere iweghara okè onye mmeko ya n'aka onye o gafere n'aka ya site na nkwughachi ego.

kachasi na ya; di ka mmadu ire ihe o nweghi, na ire ihe a na-amaghi.

8- Imachibido ihe o bua nwere aghughu iji mee ihe a machibidoro iwu (Haram); di ka ire ahia 'Inah¹.

9- Imachibido ihe na-adopu uche site n'irubere Chineke isi; di ka izu ahia mgbe oku Al-Jumu'ah nke abuo gasiri.

10- Imachibido ihe o bua nwere mmeru ahụ, ma o bu nke na-akpata iro n'etiti ndi Alakuba; di ka ire ihe ndi a machibidoro, nakwa mmadu ire ihe n'elu ahia nwanna ya.

Mgbe onye Alakuba na-aghotaghi iwu gbasara otu n'ime okwu di iche iche; o na-aju ndi oka mmuta banyere ya, o gaghikwa etinye aka na ya ma o bughị naani mgbe o matara iwu (Shari'ah) gbasara okwu ahụ, Di ka Onye Di Elu Siri:

﴿...فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

{...juonu ndi nwere ihe omuma ma o buru na unu amaghi. } [Annahl: 43].

Nke a bu ihe ndi e nwere ike ichikota, Na Chineke bu Onye a na-ario ka O nye anyi amamihe bara uru na ezi oru. N'ezie, O bu Onye na-emesapu aka, Onye Obioma. Ka udo na ngozi Chineke diri Onye amuma

¹ Azumahia Al-'Inah: O bu mgbe mmadu rere ihe nye onye ozo n'onu ego a ga-akwu ma emechaa, wee nyefee ya n'aka ya, emesia o zughachi ya tupu o nata ego ahụ, n'onu ego di ala karịa ego mbu ahụ ma kwuo ya ozugbo.

anyị Muhammad, ma gozie ezinụlọ ya na ndị na-esozụ
ya ma nye ya udo nke ukwu.

Ihe na-adighi ekwe ka onye Alakuba noro n'amaghi ama ya.....	2
Okwu Mmalite.....	2
Isi nke mbu:	3
Ihe metutara okwukwe.....	3
Isiokwu nke mbu: Ihe Islam putara na ogidi ya:	3
Mkpa nke idi n'otu:.....	3
Ihe «igba ama na o dighi onye kwesiri ofufe n'ezie ma e wezuga Allah» putara:.....	5
Ma maka onodu nke (o dighi chi ozu ma e wezuga Chineke), ha bu:	6
Ihe igba ama na Muhammad bu onye ozi Chineke putara:	7
Isiokwu nke Abu: Ihe Okwukwe putara na ogidi ya:	9
1) Inwe okwukwe na Chineke, Onye di elu, na o gunyere ihe ato:.....	10
1- Inwe okwukwe n'obubuze Ya:.....	10
2- Inwe okwukwe n'obubu Chukwu Ya n'ofufe:.....	12
3- Inwe okwukwe n'aha na njirimara:	15
2) Ikwere na ndi mmuo ozi:	22
3) Ikwere n'Akwukwo:	24
4) Ikwere na ndi ozi (udo diri ha):	25
5) Ikwere n'ubochi ikpeazu:.....	26
A- Ikwere na mbilite n'onwu:	26
B- Ikwere na ikpe na ugwo oru:.....	26
C- Ikwere na Paradais na Oku:	27
6) Ikwere n'akara aka, ma o bu ihe oma ya ma o bu ihe ojoo ya:.....	27

Isiokwu nke atọ: Ime ihe ọma:	29
Isiokwu nke anọ: Nchịkọta dị mkpirikpi nke ntọala ndị Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah:.....	30
Isi nke Abụọ: Ihe ndị metụtara ofufe	32
Isiokwu nke mbụ: Idị ọcha:.....	32
Nke mbụ: Nkewa nke mmiri:	32
Nke abụọ: Ihe adịghị ọcha:	32
Nke atọ: Ihe iwu machibidoro onye na-adighị ọcha ime:.....	35
Nke anọ: Agwa na Usoro Ndị Ziri Ezi Maka Igbo Mkpa:..	37
Nke ise: Iwu Ndị Gbasara Ịsa na Ịhicha Onwe Mgbe A Gachara Mposi:.....	38
Nke isii: Iwu Ndị Dị Maka Wudu:	39
Nke asaa: Iwu ndị gbasara ịhia aka n'elu Khuff abụọ na sọks abụọ:	41
Nke asatọ: Iwu gbasara Tayammum:	43
Nke itoolu: Iwu Ndị Gbasara Nsọ Nwanyị na Ọbara Ọmụgwọ:	46
Isiokwu Nke Abụọ: Ekpere:	48
Nke mbụ: Iwu Ndị Dị Maka Adhan na Iqamah:	48
Nke abụọ: Ọnọdụ ekpere na uru ya:	52
Nke atọ: Iwu Ndị Dị Maka Ekpere:.....	54
Nke anọ: Ogidi Ndị Dị n'Ekpere:	56
Nke ise: Iwu Ndị Dị Mkpa n'Ekpere (Wajibat):	61
Nke isii: Sunan nke ekpere:.....	62
Nke asaa: Ụzọ e si ekpe ekpere:	64
Nke asaato: Ihe ndị akpọrọ asị n'Ekpere:	70
Nke itoolu: Ihe ndị na-emebi Ekpere:	71
Nke iri: Sujuud nke nchefu:.....	71
Nke iri na otu: Oge ndị a machibidoro ikpe ekpere:	73
Nke iri na abụọ: Ekpere ọgbakọ:	74

Nke iri na atọ: Ekpere egwu:	77
Ụzọ e si ekpe ekpere n'oge egwu:	77
Nke iri na anọ: Ekpere Jumu'ah:	79
Nke ise: Ihe ndị a kwadoro ime n'ụbọchị Fraịde:.....	81
Irute Jumu'ah:	82
Nke iri na ise: Ekpere nke ndị nwere ihe ngopu:	82
Nke iri na isii: Ekpere Eid abụọ:	86
Nke iri na asaa: Ekpere maka nkpuhi anyanwụ:.....	88
Nke iri na asaato: Ekpere iriọ mmiri ozuzo:.....	90
Nke iri na itoolu: Iwu gbasara ozu:.....	92
Isiokwu nke atọ: Zakat:.....	95
1- Nkọwa nke Zakat na ọnọdụ ya:.....	95
2- Iwu Ndị Dị Mkpà Maka Zakat:	96
3- Akụ na ụba ndị iwu manyere Zakat na ha:	97
Isiokwu Nke Anọ: Ibu Ọnụ:	109
Iwu Ndị Dị Maka Ibu Iwu Ibu Ọnụ Ramadan:	110
Isiokwu nke ise: Hajj na Umrah	118
Iwu Ndị Dị Maka Ibu Ọrụ Nke Hajj Na Umrah:	119
Oge na ebe a kara aka maka Ihram:	121
Ihram:	123
Umrah:	127
Hajj:	131
Isi nke atọ:	134
Ihe metụtara mmekọrịta.....	134

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and
the Prophet's Mosque in languages.

